

PS 58/19 Notulen van de vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant op 13 september 2019

Inhoudsopgave	
Inhoudsopgave	2
Index gesproken personen	3
Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant	4
Opening van de vergadering / vaststellen agenda	7
Actualiteit	8
Bespreekstukken	11
42/19 Statenvoorstel Bestuursrapportage 2019	11
34/19 Statenvoorstel Partiële herziening PIP Windenergie A16	61
Stemming	66
51/19 Lijst ingekomen stukken periode 13/06/2019 t/m 21/08/2019	66
48/19 Notulen van de PS-vergadering 28/06/2019	66
42/19 Statenvoorstel Bestuursrapportage 2019	66
34/19 Statenvoorstel Partiële herziening PIP Windenergie A16	70
Sluiting	73

Index gesproken personen

Altundal MIB, N., 27
Berg, H.F. van den, 12, 32, 33, 38, 42, 62, 63, 64, 65, 71, 72
Bergsma, R., 49, 50
Bie, E.J. de, 9, 67, 68, 69, 71, 72
Boon, M.C.H., 21
Brouwers, drs. J.F.X.M., 9, 10, 27, 28, 67, 69, 70, 71, 72
Cate, mw. mr. K.A.E. ten, 7
Diemen-Vereijken, mw. F.J.H.M. van, 71, 72
Dijk, mw. E. van, 68
Dirken ir, mw. A.M.W., 9, 61, 70, 72
Everling, M.J., 9, 18, 67, 68, 70, 71, 72
Grashoff, H.J., 44, 45, 47, 60
Gremmen, R.J., 11, 12, 13, 14, 15, 16, 50, 67, 68, 69
Gruijthuijsen, M.P.J.M. van, 48
Hattem llb, A.W.J.A. van, 9, 14, 19, 20, 54, 56, 60, 67, 68, 70
Heijmans, N.G.L., 8, 13, 14, 15, 24, 25, 26, 53, 54, 69
Hoon, mw. A.J.M. de, 9, 71, 72
Kammen, mw. drs. P. van der, 23, 24, 25, 51, 52, 58, 60
Linden, mw. J.J. van der, 19, 20, 21, 51, 67, 68, 70
Logister, E.H.P., 15, 18, 62, 67, 68, 70, 71, 72
Ludwig, T.W., 25
Maat, C.A. van der, 35, 38, 39, 40, 57, 58
Meijer, A.A., 9, 43, 44, 66
Merrienboer, H.J.A. van, 47, 59, 60, 63, 65
Pinxteren, W.F.C. van, 10, 30, 31, 55, 56, 57, 67, 69, 70, 71, 73
Plaatsvervangend voorzitter, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 23, 24, 25, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73
Roijackers, mw. H.I., 9, 66
Rutjens, W.H.A., 61, 64, 66
Sloot, mw. M.A.B. van der, 40
Smeulders MA, S.J.A.H., 9, 25, 26, 27, 67, 70, 71, 72
Spierings, mw. M.J.G., 40, 41, 42, 43, 50, 59
Thijssen, J.G.M., 16, 42, 51, 67, 68, 70
Vreugdenhil, ing. H.J., 10, 20, 32, 33, 34, 35, 43, 44, 45, 57, 68, 69, 70, 71, 73
Wel, M.C. van der, 8, 9, 10, 21, 29, 30, 33, 34, 39, 40, 41, 46, 54, 56, 57, 59, 67, 69, 70, 71, 72

Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk, commissaris van de Koning/voorzitter PS

mw. mr. K.A.E. ten Cate, griffier

Altundal MIB, N.	SP	Oss
Arts, mw. W.M.A.	SP	Eindhoven
Bankers, J.P.E.	CDA	Asten
Bekker, M.A. de	Forum voor Democratie	Bergen op Zoom
Berg, H.F. van den	PVV	Tilburg
Bie, E.J. de	Forum voor Democratie	Bergen op Zoom
Boon, M.C.H.	PVV	Bergen op Zoom
Bräuner, mw. G.E.A.	VVD	Veghel
Brouwers, J.F.X.M.	50PLUS	Son en Breugel
Deryckere, M.N.R.C.	CDA	Tilburg
Diemen-Vereijken, mw. F.J.H.M. van	GroenLinks	Cuijk
Dijk, mw. E. van	PvdA	Eindhoven
Dirken, mw. A.M.W.	VVD	Hoeven
Duijs, F.B.G.	Forum voor Democratie	Maren-Kessel
Everling, M.J.	SP	Uden
Gremmen, R.J.	VVD	Berghem
Hattem, A.W.J.A. van	PVV	Vinkel
Heer, drs. ing. C. de	CDA	Eindhoven
Heijmans, N.G.L.	SP	's-Hertogenbosch
Hendriks, C.A.	CDA	Erp
Hoon, mw. A.J.M. de	CDA	Etten-Leur
Janssen, R.P.M.	VVD	Rosmalen
Kammen, mw. drs. P. van der	PVV	Tilburg
Karaaslan, T.	VVD	Nieuwkuijk
Kessel, mw. J.A.M. van	D66	Maarheeze
Kort, MSc M.V. de	PvdA	Vught
Linden, mw. J.J. van der	GroenLinks	Oss
Logister, E.H.P.	D66	Chaam
Ludwig, T.W.	GroenLinks	's-Hertogenbosch
Manders, drs. W.J.	VVD	Gemert
Meeren, C.J.R.F. van der	Forum voor Democratie	Bergen op Zoom
Meeuwis-van Langen, mw. H.E.M.	D66	Best
Meijer, A.A.	D66	Waalwijk
Oetelaar, J.C.M. van der	Forum voor Democratie	Schijndel
Otters-Bruijnen, mw. mr. S.M.	VVD	Vught
Panhuizen, A.V.	VVD	Tilburg
Philippart, M.J.A.	GroenLinks	Eindhoven
Pinxteren, W.F.C. van	Lokaal Brabant	Haaren
Roeles, S.G.	Forum voor Democratie	Sint-Michielsgestel
Roijackers, mw. H.I.	GroenLinks	's-Hertogenbosch

Rutjens, W.H.A.	Forum voor Democratie	's-Hertogenbosch
Scholder-Penders, mw. G.M.	VVD	Nuenen
Sjouw, mw. L.S.	D66	Geldrop
Smeulders, S.J.A.H.	PvdA	Helmond
Smolders, H.A.J.	Forum voor Democratie	Tilburg
Stoop, drs. J.W.P.	CDA	Bergen op Zoom
Swinkels, H.A.J.M.	SP	Vught
Thijssen, J.G.M.	CDA	Beers
Ven-Vogels, mw. A.J.M. van de	CDA	Beek en Donk
Vlasveld, mw. A.I.	Partij voor de Dieren	Tilburg
Vreugdenhil, ing. H.J.	ChristenUnie-SGP	Nieuwendijk
Weert, M.J.M. van	50PLUS	Helmond
Wel, ir. M.C. van der	Partij voor de Dieren	Rijsbergen
Wely, L.F.A.M. van	Forum voor Democratie	Oss
Zwart, mw. P.S.	VVD	Lage Zwaluwe

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

Vrijdag 13 september 2019

Agenda

I. Opening van de vergadering / vaststellen agenda

II. Actualiteit

III. Bespreekstukken

42/19 Statenvoorstel Bestuursrapportage 2019

34/19 Statenvoorstel Partiële herziening PIP Windenergie A16

IV. Stemming

51/19 Lijst ingekomen stukken periode 13/06/2019 t/m 21/08/2019

48/19 Notulen van de PS-vergadering 28/06/2019

42/19 Statenvoorstel Bestuursrapportage 2019

34/10 Statenvoorstel Partiële herziening PIP Windenergie A16

V. Sluiting

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

Vrijdag 13 september 2019

Mw. mr. S.M. Otters-Bruijnen, plaatsvervangend voorzitter

mw. mr. K.A.E. ten Cate, griffier

Volgens de presentielijst zijn 51 leden aanwezig, te weten: Altundal, Bankers, De Bekker, Van den Berg, De Bie, Boon, mw. Bräuner, Brouwers, Deryckere, mw. Van Diemen-Vereijken, mw. Van Dijk, mw. Dirken, Duijs, Everling, Gremmen, Van Hattem, De Heer, Heijmans, Hendriks, mw. De Hoon, Janssen, mw. Van der Kammen, Karaaslan, mw. Van Kessel, mw. Van der Linden, Logister, Ludwig, Manders, Van der Meeren, mw. Meeuwis-van Langen, Meijer, Van den Oetelaar, mw. Otters-Bruijnen, Panhuizen, Philippart, Van Pinxteren, Roeles, mw. Roijackers, Rutjens, mw. Scholder-Penders, mw. Sjouw, Smeulders, Stoop, Swinkels, Thijssen, mw. Van de Ven-Vogels, mw. Vlasveld, Vreugdenhil, Van der Wel, Van Wely, mw. Zwart.

Afwezig: Van Weert, De Kort, Smolders, mw. Arts.

Opening van de vergadering / vaststellen agenda

De plaatsvervangend voorzitter opent de vergadering om 13.30 uur.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik open de vergadering. Zoals u vernomen heeft, heeft onze voorzitter, de commissaris van de Koning, een operatie ondergaan en is hij nog herstellende. Om deze reden is hij vandaag afwezig en zal ik vandaag als zijn plaatsvervanger de vergadering voorzitten. U kunt begrijpen dat ik dit liever onder andere omstandigheden had gedaan. Vanaf deze plek wil ik dan ook de commissaris een spoedig herstel toewensen. Er zal een kaart rondgaan, die kunt u tekenen, en namens Provinciale Staten zal ook een bos bloemen naar de commissaris worden gestuurd.

Ik verzoek u nu allen te gaan staan voor het moment van stilte.

Er wordt een moment stilte in acht genomen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Daarnaast hebben wij vernomen dat Statenlid Rinus van Weert de komende acht weken een intensief traject ingaat in verband met zijn gezondheid. De griffie heeft een bloemetje gestuurd en wij zullen ook voor hem een kaart laten rondgaan om hem sterkte te wensen.

En ik wil u mededelen dat wij hebben vernomen dat de operatie van de heer Smolders goed is verlopen. Wij wensen hem veel succes toe bij zijn herstel.

Vanaf deze plek wil ik ook graag aandacht schenken aan een nieuw leven. Statenlid Martijn de Kort is vader geworden van een zoon, Benjamin. Wij wensen het gezin heel veel geluk toe. Ook voor hem gaat een kaart rond, en dat is een felicitatiekaart uiteraard.

Ik verzoek de griffier mededeling te doen van binnengekomen berichten van verhindering.

De **griffier**: Naast berichten van verhindering van de heer Van Weert, de heer De Kort en de heer Smolders, is er ook bericht van verhindering van mevrouw Arts.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel.

Ik heet alle aanwezigen van harte welkom, in het bijzonder de bezoekers op de publieke tribune en degenen die de vergadering via internet volgen. Daarnaast zijn als gasten van het CDA vandaag aanwezig oud-medewerkers van Landpark Assisië uit Biezenmortel.

Wellicht heeft u vanochtend bij aankomst gezien dat er vandaag eenmalig een bijzondere wimpel aan de Brabantse vlag voor het provinciehuis hangt. Tijdens uitgebreide festiviteiten heeft de commissaris deze wimpel mogen ontvangen van de gemeente Loon op Zand voor haar 750-jarig bestaan.

En dan stel ik nu de agenda aan de orde.

Actualiteit

De **plaatsvervangend voorzitter**: Er waren mondelinge vragen ingediend. De procedurevergadering voorafgaand aan deze PS-vergadering heeft geadviseerd deze mondelinge vragen niet toe te laten. Ik kijk even rond. Kunt u daarmee instemmen?

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voorzitter....

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja?

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Ik wil graag een ordevoorstel doen. Ik wil het voorstel graag in stemming brengen, want wij zijn van mening dat deze politieke vragen toegelaten zouden moeten worden op basis van het reglement van orde en het advies van de griffie.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké. De procedurevergadering had eigenlijk voorgesteld ze niet toe te laten...

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter...

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja?

De heer **Heijmans** (SP): Mag ik de heer Van der Wel om een toelichting vragen? Hij zegt van mening te zijn dat op basis van het reglement van orde deze vragen zouden moeten worden toegelaten, maar volgens mij zegt het reglement van orde dat de Staten beslissen over toelating van schriftelijke vragen. Kan hij mij eens toelichten wat hij dan precies bedoelt?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik geef het woord aan de heer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Ja, voorzitter. De vragen zijn tijdig ingediend, ze zijn urgent en actueel, ze dragen een politieke lading, in onze ogen in ieder geval, en het gaat erom dat wij GS ter verantwoording willen roepen over het onderwerp zelf, wat zeer actueel is – het is namelijk morgen – en het is ook urgent, want het gaat hierom, dat GS in dezen in onze ogen de wet overtreden. Als wij als Provinciale Staten daarin niet aan zet zijn, zijn wij als Provinciale Staten geen knip voor onze neus waard. Ik denk dat dat vanuit onze ogen voldoende onderbouwing is.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Wilt u daar nog een reactie op geven, mijnheer Heijmans?

De heer **Heijmans** (SP): Ja, dat is natuurlijk allemaal bekend, maar feit blijft dat volgens het reglement van orde Provinciale Staten uiteindelijk besluiten over toelating van de vraag. Dus naar mijn idee wordt er

precies volgens het reglement van orde gehandeld.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Correct, en daarom wil ik nu ook de vraag neerleggen of we deze vragen willen agenderen. Ik kan mij voorstellen dat, als wij de procedurevergadering volgen, niet iedereen daarmee in kan stemmen op uw voorstel, maar hoe wilt u dat aanpakken? Zal ik even alle fracties langsgaan, wat zij ervan vinden?

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voorzitter. Concreet, mijn voorstel is om de mondelinge vragen, ingediend, om die te behandelen in Provinciale Staten tijdens het vragenuur. Dat is het voorstel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan breng ik het in stemming. Ik ga even het rondje langs. De VVD.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **De Bie** (FvD): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA):Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PvdA.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen met een stemverklaring, voorzitter. Deze vragen zijn vanochtend namelijk al beantwoord.

De **plaatsvervangend voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen met een stemverklaring. Zowel bij de schriftelijke beantwoording als de mondelinge beantwoording vanmorgen zijn al deze vragen uitgebreid aan de orde gekomen en wat ons betreft zijn ze ook uitputtend beantwoord.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel allemaal. Dan kunnen we concluderen dat de vragen geen deel zullen uitmaken van de agenda.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voorzitter, mag ik daar nog een reactie op geven?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Een korte reactie.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Een korte reactie van onze kant, voorzitter. De vragen die wij mondeling wilden stellen zullen wij nu schriftelijk indienen. Ik denk dat dat een logische vervolgstap is. Het tweede punt is, voorzitter, dat wij vinden als fractie dat GS hier staatsrechtelijk de boel, zeg maar, flink verkeerd aanpakken, als bestuur willens en wetens zelf de wet overtreden. Die belangrijke vraag zullen wij bij dezen formuleren en ook voorleggen aan Provinciale Staten, aan de procedurevergadering, of aan het presidium, moet ik eerlijk zeggen. Wij zullen daartoe een onderzoeksvraag opwerpen die wij middels de daartoe geldende procedures zullen indienen bij de Provinciale Staten. Bij dezen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Genoteerd.

Ik ga verder. Alle moties en amendementen die tijdens deze vergadering worden ingediend, worden door de griffie op iBabs geplaatst onder de Statendag van vandaag, 13 september 2019. Bij ingekomen 10, ingediende moties en amendementen, kunt u ze daar nalezen.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Mevrouw de voorzitter...

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Ik heb begrepen dat ik nu iets moet zeggen in verband met een aangehouden motie, M17, van de Statenvergadering van 14 juni, die we vandaag graag in stemming willen brengen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel. Ik neem aan dat u hem dan gaat indienen bij de burap. Bij dezen is hij alvast aangekondigd. Dank u vriendelijk.

Nog een huishoudelijke mededeling. Als u straks de Statenzaal verlaat om bepaalde redenen, dan wil ik u vragen dit te melden bij de bodetafel, zodat wij hier de beschikking hebben over een correct

aanwezigheidsoverzicht bij de stemmingen.

Bespreekstukken

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan kunnen we nu door naar het eerste bespreekstuk. Nog een mededeling. Doordat de Statendag van 27 september komt te vervallen, zal er over beide bespreekstukken na afloop van de beraadslagingen worden gestemd. Er is dus geen peil op te trekken of dat dan om vijf uur is, die we altijd zouden willen aanhouden.

42/19 Statenvoorstel Bestuursrapportage 2019

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan starten we nu met Statenvoorstel 42/19, de Bestuursrapportage 2019. Ik geef het woord aan de VVD. Het woord is aan de heer Gremmen.

De heer **Gremmen** (VVD): Dank u, voorzitter. U hoort het wel vaker van de VVD Brabant inmiddels, het lijkt een beetje op een langspeelplaat, maar ja, ik ga het toch nogmaals herhalen: de economie in Brabant staat er goed voor. De basis is op orde en nu is het zaak om dit vast te houden en ook door te pakken. Uitdagingen zitten daarbij met name op de arbeidsmarkt wat ons betreft, namelijk: hoe zorgen wij ervoor dat wij onze vacatures ingevuld krijgen en hoe zorgen we ervoor dat het onderwijs ook aansluit op de arbeidsmarkt? En dat geldt dan ook op elk niveau. We zullen daarom moeten blijven investeren in innovatie, want bij innovatie ligt de sleutel om de uitdaging op de arbeidsmarkt aan te gaan. Daarnaast is het sowieso ook belangrijk om te investeren in ons vestigingsklimaat. Brabant moet aantrekkelijk blijven om je te vestigen als bedrijf. Dit betekent ook dat we een zware agenda hebben op het bouwen van woningen, om ook ervoor te zorgen dat mensen zich kunnen vestigen in Brabant. Op dat laatste kom ik verderop nog een keer terug.

Het lijkt een beetje op een goedenieuwsshow, maar dat is het zeker niet alleen, want er komen nog genoeg uitdagingen op ons af en met een teruglopende begroting dienen we ook scherpe keuzes te maken voor de toekomst. Zoals u weet: de VVD staat ook voor degelijke overheidsfinanciën, dus wij zullen dit ook scherp in de gaten houden.

Voorzitter. Ik ga van de gelegenheid ook gebruikmaken om nog een laatste keer ook een beetje terug te kijken en ook te zien of ik Gedeputeerde Staten uit kan dagen en kan verleiden om alvast wat toekomstperspectieven voor ons te schetsen. Allereerst op het gebied van veiligheid. De VVD is trots dat er nu een gedeputeerde veiligheid zit, hier naast mij, om de problemen op dit gebied keihard aan te pakken. Aanpakken moet over de gehele keten en mede daarom zijn wij blij dat de motie voor de extra beveiligde rechtbank weliswaar geen meerderheid haalde, maar toch is uitgevoerd met de opening van het nieuwe gerechtsgebouw in Breda vorig jaar. Zo zijn we ook niet afhankelijk van de Randstad om onze topcriminelen te kunnen veroordelen.

Een andere serieuze kwestie voor de VVD is het mishandelen van onze boswachters. We horen het steeds vaker in het nieuws en het probleem dreigt steeds hardnekkiger te worden. Daarom willen we graag van de gedeputeerde weten welke maatregelen hij van plan is te treffen om hier preventief tegen te kunnen optreden.

Destijds is door de VVD een motie ingediend, en aangehouden, om onze boa's beter te bewapenen, zodat de mensen die hard werken om onze natuur mooi te houden ook beschermd worden. Wij hopen dat de gedeputeerde snel met een voorstel komt om boa's beter uit te rusten, zodat zij hiertegen op kunnen treden.

De VVD heeft ook een motie ingediend voor een online campagne ten behoeve van maatschappelijke weerbaarheid. Graag hoor ik van de gedeputeerde wat de status hiervan is en of hij van plan is om dit in

2020 ook voort te zetten.

Vervolgens energie. De gedeputeerde gaf aan dat zij in september met het onderzoek naar alternatieve energiebronnen zoals thorium zou komen. U begrijpt: de VVD heeft deze motie ingediend en kijkt dus ook reikhalzend uit naar dit onderzoek, vandaar dat ik graag hoor van de gedeputeerde wanneer zij verwacht dit onderzoek te kunnen presenteren. En natuurlijk, als het kan, zouden wij ook graag een tipje van de sluier opgelicht zien worden door de gedeputeerde.

Een andere uitdaging de komende tijd op het gebied van energie en klimaat zijn de RES'en, de regionale energiestrategieën. De VVD vindt het belangrijk dat de participatie van inwoners in de RES'en gewaarborgd wordt. De vraag is dus: hoe gaan GS zorgdragen dat deze participatie gewaarborgd wordt? En is het mogelijk om bijvoorbeeld via dorpsraden of andere gremia in te spreken bij de RES'en?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Interruptie de heer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, voorzitter, de RES'en - repressieve energiestrategieën wil ik het bijna noemen zoals het nu gaat. De VVD, wat vindt die er nou van hoe dat gaat op het moment? We hebben nog geen 2% windenergie in Brabant van de totale energievoorziening en het is nu al hopeloos gedonder. Gisteren heeft onze gedeputeerde nog de macht gegrepen in Steenberg, daar de hele gemeenteraad, de hele volksvertegenwoordiging finaal aan de kant geschoven. Echt een schoffering van de democratie, zo heb ik hem zelden beleefd....

De **plaatsvervangend voorzitter**: U mag uw vraag kort stellen van mij!

De heer **Van den Berg** (PVV): Wat vindt de VVD ervan hoe dat gaat met uw participatie, meepraten, enzovoort?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Gremmen.

De heer **Gremmen** (VVD): Het is niet voor niks dat ik deze vraag stel aan de gedeputeerde, want wij willen graag weten hoe zij ervoor gaat zorgen om de participatie te vergroten. Want wij merken ook in de samenleving dat er wel behoefte is om mee te praten in deze RES'en.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ik vroeg u: wat vindt u van deze repressieve energiestrategie van deze gedeputeerde, hoe die omgaat hier, en dat is in de vorige periode ook met gedeputeerde Van Merrienboer in Klundert gebeurd, dat gewoon democratische gremia opzij gebulldoerd worden, om die grote klimaatminaretten maar te kunnen plaatsen? Wat vindt de VVD daarvan? Krijgen we daar nog....

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, de vraag is duidelijk. Ik geef het woord aan de heer Gremmen.

De heer **Gremmen** (VVD): Ik laat de bewoordingen graag aan u, maar uiteindelijk moeten de doelen wel gehaald worden. Dus ik denk dat Gedeputeerde Staten goed in gesprek blijven met alle betrokkenen. En als dat niet werkt, dan moet je op een gegeven moment ook als provinciaal bestuur de verantwoordelijkheid nemen en keuzes maken, ook als de gemeente het daar niet mee eens is. Als het niet anders kan, dan moet het soms zo.

Ik ga door. Waar het gaat om afval, is de VVD blij dat er opvolging wordt gegeven aan de ingediende motie over de branden bij afvalverwerkers. Maar daarnaast is in het bestuursakkoord ook opgenomen dat

er een plan komt om nascheiding te promoten, om huisvuilrecycling goedkoper te maken voor onze inwoners. Nou, de VVD ziet graag dat er snel begonnen wordt met deze verkenning, want wij willen dat onze inwoners snel van deze onnodige lasten af zijn. Graag horen wij dan ook van de gedeputeerde wanneer zij van plan is om hiermee te beginnen.

Dan over ruimte. Bouwen, bouwen, bouwen is het motto... O, ik zie een interruptie...

De **plaatsvervangend voorzitter**: Interruptie de heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Ja, voorzitter, ik zit zo te luisteren naar de heer Gremmen, en een compliment, meneer Gremmen, een interessant verhaal. Maar ik vraag me wel af, als ik zie wat er op de agenda staat, de burap, en meneer Gremmen gaat het bestuursakkoord bespreken en vragen wat er gebeurd is met hetgeen in het bestuursakkoord staat, ja, dan vraag ik me af: zijn we eigenlijk hier niet gewoon een begrotingsbehandeling aan het doen? En waar ligt voor de voorzitter de grens van deze bespreking?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dat was ook een vraag aan mij, maar ik geef hem eerst aan de heer Gremmen.

De heer **Gremmen** (VVD): Ik denk dat alle onderwerpen die ik tot nu toe heb besproken, en die ik nog ga bespreken, allemaal ook genoemd worden in de burap, en daarnaast is het tegelijkertijd met terugkijken wat er in de burap staat, natuurlijk ook beetje vooruitkijken, want het heeft allemaal met elkaar te maken natuurlijk. Dus uiteindelijk denk ik dat dit wel binnen de orde van de vergadering past, maar dat is uiteindelijk ook aan de voorzitter van de vergadering.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Daar zal ik dan maar zelf even op inhaken. Ik ging ervan uit, zoals ik het hoorde, dat de moties die ooit door de VVD zijn ingediend nu worden neergelegd en er wordt gevraagd naar de stand van zaken.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter, het is natuurlijk altijd moeilijk, maar als we de uitleg van de heer Gremmen nemen, die zegt dat alles met elkaar samenhangt, ja, op het moment dat je dat zegt is dus alles onderwerp van discussie. Ik zou u willen adviseren dat niet te volgen. Waar u zegt 'het bespreken van moties': een burap is tenslotte een rapportage en terugkijken en eventueel een voorzichtige conclusie daaruit trekken, daar is natuurlijk niks mis mee, maar het gaat mij erom van: gaan we nu ook nog het bestuursakkoord bespreken en dergelijke? En daar zou ik voor willen waarschuwen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel voor deze waarschuwing. Ik ga daarvoor waken. We gaan niet het bestuursakkoord bespreken en ik zal er waakzaam op zijn dat ook de heer Gremmen zich gaat houden aan alleen de moties die in de vorige periode, of de afgelopen keren, zijn ingediend en dat het gaat over de bestuursrapportage. De heer Gremmen.

De heer **Gremmen** (VVD): Nou, het bestuursakkoord bespreken hebben we volgens mij al gedaan. Dat heeft mijn fractievoorzitter uitstekend verwoord destijds, dus dat hoeft ik hier niet nog een keer over te gaan doen.

Dan naar ruimte. Bouwen, bouwen, bouwen is het motto. Toch wil de VVD niet alleen bouwen, maar ook kijken hoe we bestaande bebouwing efficiënter kunnen gebruiken, bijvoorbeeld door woningen te splitsen. Enige tijd geleden is een motie ingediend door ons over een onderzoek naar nieuwe woonvormen. Op basis daarvan is een kennisatelier georganiseerd, waarbij vanuit verschillende hoeken kennis is opgehaald. Graag horen wij van de gedeputeerde wat de status is van de uitvoering van deze motie. Er is namelijk

een grote behoefte aan dit soort initiatieven. Ik zie een interruptie...

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, er komt een interruptie van de heer Van Hattem, zodra hij zijn pasje gevonden heeft... Volgens mij staat er nu een microfoon aan, dus u kunt spreken, er staat alleen uw naam niet bij.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u wel. Ja, sorry voor het even vermist zijn van mijn pasje, maar ik hoor de heer Gremmen nou spreken over het splitsen van woningen, terwijl er nog steeds in deze provincie massaal sociale huurwoningen met voorrang worden toegewezen, terwijl het niet eens meer wettelijk verplicht is, aan statushouders en asielzoekers. Wat vindt de VVD daarvan? Zouden we daar niet eerst eens gewoon mee stoppen, voordat we woningen gaan splitsen, zodat twee gezinnen in één woning moeten gaan wonen? Wat zijn dat voor rare toestanden! Hoe kijkt de VVD daar tegenaan?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Gremmen. U mag op het knopje drukken, mijnheer Van Hattem.

De heer **Gremmen** (VVD): Volgens mij wordt hier al goed aandacht aan besteed. En mocht dit het geval zijn, dan staan wij naast u om dit te voorkomen. Dat heeft u ook kunnen merken aan bijvoorbeeld ons Tweede Kamerlid Daniel Koerhuis, die regelmatig moties heeft ingediend om dit landelijk aan de kaak te stellen. Maar in principe ga ik ervan uit dat Gedeputeerde Staten ervoor zorgen dat dit zo min mogelijk gebeurt. Volgens mij is dat ook het geval, dus is er niks aan de hand.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Heijmans. Nee, sorry, de heer Van Hattem wil eerst nog een reactie.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank u voorzitter. Een interessante reactie van de heer Gremmen van de VVD. U zegt ervan uit te gaan dat dit ook gebeurt, maar dan zou ik toch wel graag willen horen wat Gedeputeerde Staten daar allemaal concreet mee aan het doen is. Want er ligt zo'n Brabantse agenda Wonen, en daarvan wordt gezegd van: ja, daar hebben we eigenlijk niet zoveel mee te maken. Gaat de VVD uw college ook aanspreken om eens eindelijk te stoppen met die mallotigheid van het met voorrang toewijzen van huurwoningen aan statushouders?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Gremmen.

De heer **Gremmen** (VVD): Nou, volgens mij is dat in eerste instantie gewoon een taak van de gemeente en gaan wij daar in eerste instantie niet over. Dus ik wil het ook graag laten bij het gremium dat erover gaat.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Heijmans, die was eerder.

De heer **Heijmans** (SP): Ja, voorzitter. De vraag van meneer Van Hattem aan meneer Gremmen was vrij duidelijk: geen woningen splitsen en geen woningen meer toewijzen aan arbeidsmigranten, of migranten überhaupt. Meneer Gremmen zegt daarop: "Daarbij vindt meneer Van Hattem mij aan zijn zijde". Wat ik graag wil weten, is of dit namens de hele VVD-fractie is, dus dat wij ons in gaan zetten om geen woningen meer toe te wijzen aan migranten, en of dat ook namens het college is - want dat is wat meneer Gremmen toch suggereert.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Gremmen.

De heer **Gremmen** (VVD): Het is een mooi politiek staaltje om woorden net wat anders uit te leggen dan dat ze uitgesproken zijn, want het ging namelijk over 'met voorrang' toewijzen en niet helemaal niet toewijzen, want zoals gebruikelijk gaan wij niet discrimineren op het toewijzen van woningen aan welke groep dan ook. Dus worden ook gewoon woningen toegewezen aan arbeidsmigranten, en we hebben alle arbeidsmigranten in Brabant ook hard nodig. Ik heb net ook gezegd: we moeten de vacatures opvullen, we hebben handjes nodig. Dus daar hebben we ook arbeidsmigranten bij nodig, en die hebben ook zeker een woning nodig, anders kunnen ze zich hier niet vestigen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Dus ik begrijp dat de VVD en deze coalitie, anders dan de PVV, van mening zijn dat er in Brabant woningen toegewezen behoren te worden aan mensen die die nodig hebben, of dat nu arbeidsmigranten, vluchtelingen of inwoners van Brabant zijn, en dat daar geen verschil in gemaakt wordt, maar dat de urgentie de doorslag geeft?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Gremmen.

De heer **Gremmen** (VVD): Dat zei ik in mijn eerste reactie op de heer Van Hattem ook al, dus dat kan ik bij dezen nog een keer bevestigen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is dat helemaal helder. De heer Logister.

De heer **Logister** (D66): Ja, dank u wel voorzitter. Toch nog eventjes dat het helemaal duidelijk is. Ik begrijp dus dat de uitspraak "u vindt de VVD dan aan de zijde van de PVV", wat minder duidelijk is en dat u dat misschien wel wilt terugnemen?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Gremmen.

De heer **Gremmen** (VVD): Het ging over het 'met voorrang' toewijzen van woningen aan één bepaalde groep, welke groep dat ook is, dat maakt mij niet uit. Maar wij zijn er niet voor om één groep te bevoordelen in het toewijzen van huurwoningen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Logister, u heeft nog een vraag?

De heer **Logister** (D66): Ja, dank u wel voorzitter. Hoe ziet de VVD dit dan ten opzichte van wat wij hier bespreken, de Begroting 2019 met de doelstellingen, waarmee we ook toezicht houden op gemeenten als het gaat over de opgave voor vestiging van vergunninghouders? Wilt u die opgave dan bijstellen, en ook het toezicht op de gemeenten?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Gremmen.

De heer **Gremmen** (VVD): Nee, die opgave willen we niet bijstellen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Gaat u verder, mijnheer Gremmen.

De heer **Gremmen** (VVD): Nou, graag horen wij van de gedeputeerde wat de status is van de uitvoering van de motie over het onderzoek naar nieuwe woonvormen, want er is grote behoefte aan dit soort initiatieven. Ook is de VVD benieuwd naar hoe het staat met de aanpak rondom leegstand, want een halfjaar geleden hebben we hier een update over gehad, maar wat is er in de tussentijd nog gebeurd? Graag ook daar een reactie op van de gedeputeerde.

Tot zover, voorzitter. Wij kijken uit naar de beantwoording van Gedeputeerde Staten.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel. Dan gaan we door. Forum voor Democratie heeft uiteindelijk geen spreektijd aangevraagd voor dit onderwerp. Dan gaan we door naar het CDA, de heer Thijssen. Mag ik u erop wijzen dat dit zijn maidenspeech is, dus er kan niet geïnterrumpeerd worden. Laten we allen vooral dan aandachtig naar hem luisteren.

De heer **Thijssen** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Inderdaad vandaag mijn maidenspeech, mijn eerste inbreng in deze Staten over de Bestuursrapportage 2019, ofwel het verloop van het huidig begrotingsjaar. Een technisch, maar vooral ook heel menselijk onderwerp. Het gaat immers over de effecten van het beleid dat wij hier vaststellen: doet het wat het moet doen en wat merken de Brabanders daarvan? Een belangrijk moment dus.

Voor het CDA is de samenleving meer dan alleen een winst- en verliesrekening, waar het alleen om het getal onder de streep gaat. Natuurlijk, het huishoudboekje van de provincie moet op orde zijn, maar bovenal telt de menselijke maat, voorzitter. Want dat past bij het CDA en dat past ook bij mij.

Ik ben geboren en getogen in het Land van Cuijk, een prachtige regio aan de rand van Brabant, een regio waarin de invloed van de provincie duidelijk voelbaar is, of het nu gaat om de N264, de bestuurlijke toekomst van onze gemeentes, of de leefbaarheid op het platteland. Niet iedereen zal meteen de invloed van de provincie daarin vermoeden, dus, voorzitter, zie ik het als mijn taak en mijn opdracht om die lijn tussen het Land van Cuijk en Den Bosch te verkorten, te verstevigen en nog beter zichtbaar te maken, zoals het een goede volksvertegenwoordiger betaamt, voorzitter.

Voorzitter, tot zover deze persoonlijke bespiegelingen.

Nu over naar de bestuursrapportage, waarbij ik allereerst de ambtelijke organisatie wil bedanken voor het beantwoorden van onze technische vragen. Het waren er veel, voorzitter, waaruit u mag afleiden dat we als CDA kritisch-enthousiast zijn. Het eerste wat we ons dan afvragen is welk doel deze bestuursrapportage nu eigenlijk dient. Is het een instrument waarmee we het lopende jaar 2019 strak kunnen volgen en kunnen kijken wat er nog beter kan, of beter moet, of, voorzitter, is de bestuursrapportage niets anders dan een uitgebreide onderbouwing van de geldvraag die in de derde begrotingswijziging besloten ligt?

Voorzitter. Als CDA hebben wij, net als, denk ik, alle andere fracties, met een schuin oog ook naar 2020 gekeken en met genoeg kunnen vaststellen dat de eerste acties uit het nieuwe bestuursakkoord nu al worden opgepakt. Kijken we naar de afwijking ten opzichte van de begroting, dan zien we dat het gaat om een bedrag van om en nabij 63 miljoen euro. Dat is weliswaar gesaldeerd, maar, voorzitter, bij veruit de meeste afwijkingen gaat het om administratieve of technische aanpassingen. Kortom, de echte, relevante afwijkingen zijn zeer beperkt, slechts een fractie van de totale begroting en dat is, voorzitter, goed nieuws.

Voorzitter. Met de uitspraak door de Raad van State over de PAS hebben we, ook hier in Brabant, een echte gamechanger te pakken: een uitspraak die ons dwingt om tijdens de wedstrijd de spelregels te herzien, met grote impact; dat staat nu wel al vast. Want wat betekent dit voor onze infrastructurele projecten, voor onze woningbouwprogramma's, voor de agrarische sector? Hoe gaan marktpartijen reageren? Eet de een de ander wellicht op om voor zichzelf ruimte te creëren? Tal van vragen, voorzitter, die sterk leven bij onze fractie. We kijken dan ook uit naar het rapport van de commissie-Remkes en hebben daarbij een concrete vraag aan het college. Hoe gaat het college straks om met de conclusies en

aanbevelingen uit dit rapport? Want, voorzitter, onze provincie moet niet stil komen te staan. Of het nu gaat om Brainport, Hart van Brabant, Land van Heusden en Altena, de Logistieke Hotspot West-Brabant of onze grensregio's – en zo kan ik nog wel even doorgaan –: Brabant mag niet op slot.

Voorzitter, nog een laatste vraag hierover, waarvoor wij vanochtend tijdens de rondvraag geen gelegenheid kregen. Wat vindt de gedeputeerde van het voorstel van D66 om het stikstofvraagstuk op te lossen door de veestapel te halveren?

Voorzitter. Dan het vergunningsbeleid in onze provincie. Zonder vergunning kun je niets. Veel Brabanders zijn ervan afhankelijk voor hun dagelijkse boterham, ondernemers bijvoorbeeld, onder andere in de agrarische sector. Het CDA vindt het logisch dat de termijn voor het indienen van de vergunning met drie maanden is opgeschoven naar 1 april 2020. Tegelijkertijd hebben we ons zeer verbaasd over de uitlatingen van de gedeputeerde landbouw in De Gelderlander deze zomer, waarin zij aangaf dat aanvragers van een vergunning een gemeente maar meteen moeten verzoeken om hun aanvragen onderop de stapel te leggen. Vanwaar dit advies, voorzitter? Dit lijkt wel de bevestiging dat de innovatieve stalsystemen waarop ondernemers met smart zitten te wachten, er nog altijd niet zijn, systemen die ondernemers helpen vanuit de bron tewerk te gaan en niet noodgedwongen aan symptoombestrijding te doen, en ook nog eens op een betaalbare manier. Voorzitter. Wat bedoelt de gedeputeerde met het onderop de stapel leggen van vergunningaanvragen? Wij gaan in Brabant toch voor de beste aanpak en toch niet voor een snelle, halve aanpak?

Voorzitter. Over vergunningen gesproken. Het CDA is heel tevreden met de uitbreiding van de Wet Bibob, om vergunningen te kunnen weigeren, of in te kunnen trekken, met als doel ondernemers te beschermen en criminelen aan te pakken.

Daarnaast zijn we positief over het agenderen van de weerbaarheid en integriteit in de provinciale organisatie. We zien de noodzaak en de toegevoegde waarde van de dilemmatraining die we na de verkiezingen hebben kunnen volgen. De nieuwe gedeputeerde veiligheid heeft zijn kennismaking met de taskforce RIEC achter de rug. Dus, voorzitter, we kijken uit naar zijn initiatieven om tot een nog effectievere samenwerking tussen de provincie en deze antidrugseenheid te komen.

Voorzitter. In het nieuwe bestuursakkoord wordt een actieplan arbeidsmarkt aangekondigd. Is het college het met ons eens dat het hier niet alleen om de stad moet gaan, maar dat we ook de randen van Brabant zeker niet moeten vergeten? En u begrijpt, voorzitter, als inwoner van zo'n randgemeente ben ik hier scherp op. Kijk bijvoorbeeld alleen maar naar het tekort aan zorgverleners in het Land van Cuijk.

Tot slot, voorzitter. Het realiseren van het doelrendement, en daarmee bedoel ik de jaarlijkse 122,5 miljoen euro die vanuit het belegd vermogen in de begroting komt, wordt steeds lastiger, en dat ligt aan externe omstandigheden, namelijk de blijvend lage markttrente. De vraag is dan ook hoe hiermee om te gaan. Moeten we koste wat het kost elk jaar 122,5 miljoen euro in de begroting stoppen en vanaf het volgende jaar hiervoor zelfs een reserve aanspreken, of, voorzitter, is nu het moment aangebroken om tevreden te zijn met een lager bedrag dan 122,5 miljoen euro? Die discussie wil het CDA graag een keer voeren. En tot hoever gaan we met het verstrekken van leningen met een heel lange looptijd aan lagere overheden? Het krypt weliswaar het rendement voor de komende jaren op, maar de keerzijde is dat we slecht renderende leningen hebben als de markttrente vroeg of laat begint op te lopen. Graag een reactie. Dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel. Ik wil u feliciteren met uw maidenspeech. Ik vind dat dat wel een applaus waard is.

Applaus

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan gaan we door naar de SP. En ik wil toch eenieder vragen als

spreeker zelf de verantwoordelijkheid te nemen om zich te houden aan het onderwerp dat voorligt, dat is de burap. Dus ben daar ook zelf scherp in. Het is straks ook aan GS om te reageren op bepaalde dingen die gezegd zijn of worden. Ik geef het woord aan de heer Everling van de SP.

De heer **Everling** (SP): Hartelijk dank, voorzitter. Wij hadden maar twee minuten aangevraagd en tot het allerlaatste moment had ik het idee van 'nou ja, laat ik daar maar gewoon even niet gebruik van maken'. En waarom niet, dat zal ik even kort uitleggen. Wij zijn hier vandaag bezig met het bespreken van de bestuursrapportage. Mijn fractiegenoot Nico Heijmans had het er net al over dat we terugkijken over de afgelopen periode, of de gelden rechtmatig uit zijn gegeven, en daar kun je dan een oordeel over vellen. Nou, even de lopende moties bespreken, ook prima, dat past er allemaal nog binnen. Maar buiten dat: dit is geen begrotingsbehandeling. Als je eigenlijk niks aan te merken hebt op de bestuursrapportage, kun je er wel van alles bij gaan halen, en dan kun je het wel over de PAS gaan hebben en over het halveren van het aantal dieren, maar daar gaat het hier nu niet om. Het gaat erom of het geld rechtmatig is uitgegeven en of de begrotingswijzigingen rechtmatig zijn. Politiek kun je er anders over denken, maar naar ons oordeel zijn die wijzigingen rechtmatig.
Dank voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké. Dank u wel. Dan gaan we naar D66, de heer Logister.

De heer **Logister** (D66): Ja, dank u wel, voorzitter. Inderdaad, het gaat hier over de bestuursrapportage, de derde bestuursrapportage, maar ook een bijzondere bestuursrapportage. Het is namelijk de laatste bestuursrapportage van de bestuursperiode 2015-2019 en we bevinden ons in een overgang naar een nieuwe bestuursperiode 2019-2023. Het is mooi om te zien wat voor werk wordt verzet in dit overgangsjaar en ook die afwikkeling naar een nieuwe bestuursperiode. We zien de voortgang op de diverse programma's en net zoals de VVD kunnen wij zien dat we goed op koers zijn. Echter, voor de Begroting 2020 komen wij met elkaar echt in gesprek over bijstelling van koersen aan de hand van het programma dat wij hebben besproken in juni van dit jaar en aan de hand van de verwerking van de ambities in het bestuursakkoord in de Begroting 2020. D66 ziet uit naar een mooi debat in november van dit jaar. Nu ligt een bestuursrapportage voor en beperken wij ons tot dat wij kennismaken van een aantal opmerkingen in de bestuursrapportage, die ook laat zien welke uitdagingen voor ons liggen en welke ambities wij hebben in te vullen.

We zien de opmerkingen op het gebied van natuur en water, de PAS, gezondheid, mobiliteit en wonen. En ja, we hebben nog flinke stappen te maken, ook flinke stappen gemaakt. Wij nemen kennis van de instemming voor de reserve cofinanciering Europese projecten, zodat we ook in de regio projecten kunnen cofinancieren en daarom zijn wij het natuurlijk ook eens met het enige voorstel voor nieuw beleid: het investeren van 2,3 miljoen euro in de Regiodeal Midden- en West-Brabant.

Dan, voorzitter, kom ik tot een aantal technische opmerkingen over de begroting en over deze bestuursrapportage. Zoals u weet, heeft mijn voorganger / woordvoerder financiën D66, het ettelijke malen gehad rond bestuursrapportages over de methode Duisenberg-van Meenen...

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Logister, u heeft nog een halve minuut.

De heer **Logister** (D66): En die ga ik volpraten; dank u wel, voorzitter!

We zijn blij dat we twee weken geleden hebben kunnen praten over de instelling van een auditcommissie, waarmee we de controlerende functie van deze Staten ook weer nieuw elan geven. Daar werkt D66 graag aan mee. Wij zijn van mening dat we in november met elkaar nog goed kunnen praten over een alternatieve Begroting 2020, en daar willen we het hier bij laten.

Dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel. We gaan door naar GroenLinks, mevrouw Van der Linden.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Dank u wel, voorzitter. We maken vandaag de balans op: waar staan we en waar willen we naartoe, wat is er nog extra nodig om onze doelstellingen te realiseren? We sluiten de vorige bestuursperiode af en gaan een nieuwe bestuursperiode in. Waar we sommige van de destijds vastgestelde ambities al voor het einde van het jaar hebben gerealiseerd, zien we dat we op andere vlakken alle zeilen moeten gaan bijzetten. Dat de kpi's ons nog niet altijd een reëel beeld geven van de voortgang, moeten we in deze bestuursrapportage voor lief nemen. Dat we hier de komende periode aan moeten werken, om zo onze controlerende rol beter te kunnen vervullen, is een gegeven.

Wat GroenLinks betreft streven we naar een Brabant voor iedereen, een toekomstbestendig en groen Brabant. Laten we ervoor zorgen dat we onze provincie zo groen en schoon mogelijk doorgeven aan de volgende generatie. Ik heb deze rapportage gelezen namens alle Brabanders, maar zeker ook namens de jonge Brabanders, die hier geboren zijn en die hier graag willen blijven studeren, wonen en werken. Geef hun genoeg perspectief vanuit ons beleid. Wij hebben deze Brabanders te betrekken bij onze beleidsvorming en beleidsuitvoering. Daarom is het ontzettend jammer dat de Young Projects pilot niet op zichzelf blijkt te kunnen staan. Jongeren kijken vaak automatisch verder vooruit en kunnen de beleidsvorming en -uitvoering met extra creativiteit en oplossend vermogen doen verrijken. Is er al nagedacht over een andere manier om jongeren te betrekken bij onze beleidsvorming en -uitvoering?

Dan wonen. De herijking van de woningbouwplanning 2019 richt zich vanuit de uitvoeringsagenda vooral op het middensegment, nieuwe woonvormen, arbeidsmigratie en binnenstedelijke transformatie. Komt er bij de herijking in 2019 ook aandacht voor starters op de woningmarkt en sociale woningbouw? Wij zien dat het voor jongeren moeilijk is om aan een woning te komen, niet alleen in de steden, maar ook in de dorpen en daaromheen. Juist daar is het voor de leefbaarheid van belang dat jongeren zich kunnen vestigen. Wij willen hier graag de aandacht voor vragen.

Een groen en gezond Brabant. "We streven ernaar de agrofoodsector in evenwicht te laten opereren met de omgeving en met maximale aandacht voor gezondheid, dierenwelzijn en milieu", lezen wij terug in de bestuursrapportage...

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Van der Linden, er is een interruptie van de heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank u voorzitter. Ook aan GroenLinks de vraag: u maakt zich nu terecht zorgen over de woningen voor jongeren in Brabant, maar tegelijkertijd is GroenLinks er toch ook een warm voorstander van om met voorrang sociale huurwoningen te blijven toewijzen aan statushouders, terwijl onze eigen jongeren blijkbaar niet aan een huis kunnen komen. Hoe verhoudt zich dat met elkaar?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Van der Linden.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Ik heb daar een heel kort antwoord op. Het probleem ligt namelijk veel dieper. Er zijn veel te weinig woningen. Nu kunnen we de schuld geven aan de statushouders, we kunnen ook gewoon zeggen 'we hebben gewoon veel meer woningen nodig in Brabant'.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ik geef de schuld niet aan de statushouders, ik geef de schuld aan de falende bestuurders in deze provincie, in de verschillende gemeenten, en ook in dit college, die het blijkbaar prima vinden om met voorrang statushouders een woning toe te moeten wijzen, terwijl het niet meer wettelijk verplicht is. Dus de bal ligt bij u. Stopt u nu met dat onzinnige beleid om die mensen voor te trekken op de woningmarkt en onze eigen jongeren in de kou te laten staan, komt u nu eindelijk eens op voor onze eigen jongeren in plaats van die voorrangpositie te blijven gunnen aan statushouders?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Van der Linden.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Ja, die vraag kunt u aan mij stellen, maar ik ga hier helemaal niet over, dus ja, daarbij leg ik de bal terug aan degene die er wel over er gaat, en die zit hier niet in de zaal.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan gaan we naar de heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel voorzitter. Voorzitter. Ik dacht dat we in de PVV een bondgenoot hadden, om samen te bouwen voor iedereen hier in Brabant. Ik hoor u nu weer groepen tegenover elkaar stellen. Kunnen we in de komende vier jaar er ook van de PPV op aan om gezamenlijk te kijken hoe we het vraagstuk van de woningbouw oppakken, of heeft u er alleen maar behoefte aan de komende periode om groepen tegen elkaar op te stellen en dus ook het hele woningbouwprogramma telkens te lardereren met uw punten, waarbij u eigenlijk groepen uit wilt sluiten in de samenleving in Brabant?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké. Ik geef het woord aan de heer Van Hattem voor een reactie en dan wil ik eigenlijk weer terug naar de burap.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ik word hier beticht van groepen uitsluiten en dergelijke, maar in essentie heeft u het dan over het woningbouwprogramma als ChristenUnie zijnde. U als ChristenUnie en verschillende andere partijen hebben hier toch altijd blindelings achter het Natura 2000-beleid aangelopen, waardoor we nu met die verschrikkelijke PAS-uitspraak zitten waardoor er geen woning meer gebouwd kan worden. Daar zijn alle andere partijen hier in de zaal, op een enkeling na, debet aan geweest in de afgelopen bestuursperiode, om ervoor te zorgen dat het woningbouwprogramma nu helemaal stil ligt. Plus dat u er ook nog altijd een groot voorstander van bent geweest om die massale asielinstroom te laten voortduren, is die druk op de woningmarkt oneindig groot geweest, mede door de ChristenUnie.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Het wordt hier wel een heel debatje eigenlijk zo over en weer, en dat lijkt me heel leuk voor de vrijdagmiddag, maar ik ga terug naar de burap en ik geef het woord aan mevrouw Van der Linden.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Dank u wel, voorzitter. Ik was net een zin uit de bestuursrapportage aan het citeren, namelijk "De agrofoodsector opereert in evenwicht met de omgeving en met maximale aandacht voor gezondheid en dierenwelzijn". Dat is waar we naar streven, maar de vraag is: doen we er nu wel echt alles aan om dit te realiseren? Wat GroenLinks betreft zetten we liever nu als provincie in op onder andere de preventie van stalbranden, in plaats van afwachten tot het Rijk met meer verplichte maatregelen en eventuele oplossingen komt. We moeten onze agrariërs helpen, om dramatische voorvallen, zoals die van afgelopen weekend in Asten, te voorkomen.

Schoon drinkwater en natuur om van te genieten voor alle Brabanders. We staan voor grote uitdagingen

op het gebied van water en natuur de komende jaren. De NNB-realisatie zal moeten worden versneld om de afgesproken doelstelling in 2027 te halen, waaronder onze bosambitie...

De **plaatsvervangend voorzitter**: Een interruptie van de heer Van der Wel van de Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voorzitter, dank u wel. Voorzitter. U haalt het punt nu voor de tweede keer aan, het verhaal over stalbranden. U heeft eerder mondelinge vragen gesteld aan de gedeputeerde. Ik zat daar bij en ik kon daar helemaal niks mee, met die antwoorden. Wat stelt u nu voor dat wij hier in Provinciale Staten gaan doen om het aantal stalbranden terug te brengen naar nul? Wat gaat u concreet nu zelf inbrengen?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De vraag is aan mevrouw Van der Linden, niet aan mij neem ik aan. Mevrouw Van der Linden.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Als ik mag kiezen, wachten we in ieder geval niet totdat het Rijk met oplossingen komt en gaan we inderdaad zelf zo snel mogelijk praten over wat eventuele oplossingen zouden kunnen zijn, en nemen we hier ook de agrariërs in mee, want zij hebben misschien al wel voor de hand liggende oplossingen en daar wil ik graag over in gesprek.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel. En dan is er een interruptie van de heer Boon van de PVV.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter. De partij van mevrouw Van der Linden, GroenLinks, die dwingt de veehouders op de stal de luchtwassers te plaatsen. De luchtwassers zijn de voornamelijke oorzaak van de hedendaagse stalbranden. Gaat u samen met de PVV nu optrekken om een eind te maken aan die verschrikkelijke luchtwassers en daarmee ook een aantal stalbranden te verminderen?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Van der Linden.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Volgens mij is de vraag heel simpel, of ik een eind ga maken aan die luchtwassers, en dat ga ik in ieder geval nu niet doen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Nee voorzitter, dan was het gewoon voor de Bühne, want als we moeten kiezen tussen dierenlevens of voor de luchtwassers, dan kiest u duidelijk voor de luchtwassers. Zo kennen we GroenLinks weer.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dat was een interruptie zonder vragen en daar hoeft u verder niet op te reageren. Het mag wel.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Het belang om PAS-herstelmaatregelen door te voeren is belangrijk, gezien de toestand van onze Brabantse natuur. Een meerderheid van de PAS-maatregelen loopt op schema, maar voor complexe inrichtingen lijken een aantal maatregelen niet tijdig gerealiseerd te kunnen worden. Wat is hier de reden voor?

In 2027 moeten we in Brabant voldoen aan de KRW-normen, en wat GroenLinks betreft niet alleen omdat

het van Europa moet, maar omdat we schoon en veilig water willen hebben in Brabant. De GroenLinks-fractie zou graag een analyse willen hebben wat nodig is om de normen te halen. Wat is nodig qua middelen en regelgeving? Zou de provincie landelijk moeten pleiten voor een aanscherping van landelijke regelgeving, bijvoorbeeld het openbreken van het zesde actieprogramma Nitraatrichtlijn? Graag zouden we deze informatie toegestuurd krijgen om er op een ander moment met de rest van de Staten over te spreken.

In de burap is aangegeven dat de afspraken met de grote grondwateronttrekkers in Brabant op schema loopt, maar dat wel de afspraken met Brabant Water lang hebben geduurd. Zeker gezien de droge zomers is de urgentie hoog wat GroenLinks betreft. Kan hier versneld worden gekeken naar grondwateronttrekking bij droge gebieden, om daar gezien de droogte prioriteit aan te geven?

Volgens de gebruikte kpi's loopt alles conform planning bij het Groen Ontwikkefonds Brabant. Maar is dit ook wel echt het geval? Liggen we op schema met de grondaankopen en de ecologische verbindingzones? Hier wil ik graag antwoord op.

Een economisch Brabant. Wat betreft het arbeidsmarktbeleid wordt er veel van de uitvoering uitbesteed aan externe partners en partijen, wat klaarblijkelijk voor onzekerheden zorgt. Bij ontstane vertraging wordt er een beroep gedaan op de provincie. Maar moeten we als provincie niet van het begin af aan meer zelf bepalen en ook zelf uitvoeren, om deze onzekerheden te elimineren?

We lezen over de Europese programma's het volgende: "Met betrekking tot Europese programma's en MIT gaan we voor wat betreft cofinanciering van Europese programma's uit van de subsidieplafonds van de opengestelde regelingen. De daadwerkelijke beschikkingen van deze projecten kunnen natuurlijk veel lager uitvallen of later plaatsvinden. Hierbij zijn we afhankelijk van derden." Ja, wat leren we hier nou van als Staten? Hoe pakken we het de volgende keer aan? Laten we niet naïef zijn, maar laten we realistisch ramen.

We vernemen dat enkele uitvoeringsprogramma's achterlopen in de productgroep energie, zoals het verduurzamen van eigen gebouwen en de emissie openbaar vervoer. Er wordt voorgesteld de ambities omlaag bij te stellen. Nou, niet wat GroenLinks betreft. Wat leren we van het niet halen van de gewenste resultaten bij de uitvoeringsprogramma's, zodat we bij het volgende uitvoeringsprogramma, eind 2019, niet hetzelfde risico gaan lopen? We zijn echter blij met de beantwoording van de technische vraag van de Partij voor de Dieren. We kunnen lezen dat we ernaar streven in 2025 zero emissie openbaar vervoer te hebben in Brabant, en daarmee een van de eerste provincies zullen zijn. Daarbij mijn vraag aan het college: is dit een inspannings- of een resultaatverplichting?

Een leefbaar Brabant voor iedereen is voor velen van ons een belangrijk speerpunt. We vinden het fijn om te zien dat de uitvoeringsprogramma's cultuur en erfgoed goed verlopen zijn.

Cubiss is een belangrijke partner in het uitvoeringsprogramma taal en geletterdheid. In november 2018 is er een amendement aangenomen, de 'Schijf van vijf basisvaardigheden'. Voor uitvoering van dit amendement is direct een voorstel geschreven door Cubiss. Voor de aanvraag is echter nu pas positief advies gegeven en dan zijn we negen maanden verder. Er is nog geen beschikking afgegeven, terwijl Cubiss al maanden in de startblokken staat. Kunt u aangeven wat de stand van zaken is en de garantie geven dat Cubiss daadwerkelijk aan de slag kan gaan?

We streven ernaar dat wat wij hier in deze zaal bespreken begrijpelijk is voor alle Brabanders. Maar wanneer ik de bestuursrapportage doorblader, vraag ik me af waar de klare taal is gebleven. We hebben in de vorige begroting laten zien dat we de klare taal beheersen, maar ik kan hem nu niet terugvinden. We zouden de volgende burap graag beter leesbaar zien, zodat het voor de Brabanders makkelijker is om met ons samen de balans op te maken.

Voorzitter, ik kom tot een afronding. We staan er op veel vlakken goed voor, op andere vlakken zullen we de rest van het jaar, maar ook zeker de komende jaren, extra hard moeten gaan werken. Alleen zo realiseren we dat Brabant waar iedereen zich thuis voelt, waar de nieuwe generaties willen blijven en

verblijven, waar voldoende groen is om onze gezondheid en de gezondheid van onze omgeving te waarborgen.

Dank je wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Bedankt. Dan gaan wij naar de PVV. Aan het woord komt mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter. De burap is een tussentijdse verantwoording van het college van GS over wat ze de eerste helft van het jaar gerealiseerd hebben. Deze burap gaat dus over de prestaties van het oude college, maar tegelijkertijd volgt in het voorliggende Statenvoorstel ook nogal wat besluitvorming over het nieuwe bestuursakkoord. Omwille van herleidbaarheid en transparantie zou het goed zijn, en daarom nogmaals het verzoek daarbij, om ontwerpbesluiten te splitsen. Daarnaast ook de vraag of het college nou duidelijk kan maken welke zaken uit deze burap nu betrekking hebben op de begroting van het nieuwe college en welke zaken eigenlijk puur afhechting van oude, lopende zaken betreft.

Voorzitter. De organisatiekosten rijzen de pan uit. Ten opzichte van 2018 groeiden de organisatiekosten in 2019 al met 13 miljoen euro. Voor 2020 wordt er vanwege het nieuwe bestuursakkoord nog een keer 12,2 miljoen euro extra tegenaan gegooid, voor 110 fte. Wordt dát nou bedoeld met het beroemde multipliereffect: meer uitgaven, meer ambtenaren, meer beleidsonzin? We moeten geen grotere overheid, we moeten een kleinere overheid hebben. Deze provinciale overheid grossiert in maakbaarheidsdenken en wil zich overal mee bemoeien, zoals ook uit de burap blijkt. Het resultaat? Ook in 2019 belachelijke plannen, betutteling, aanhoudend lange dagelijkse files, nauwelijks wegkilometers erbij, slecht gecoördineerd beleid en klimaathysterie. De burger heeft het nakijken en kan ook nog eens de rekening betalen.

Voorzitter. Via technische vragen vroegen we een overzicht van alle provinciale wegenprojecten sinds 2015 en hun prognose voor start en afronding, en we vroegen naar projecten van vóór 2015 die nog lopen. We kregen geen overzicht. We moeten dus concluderen dat er de afgelopen Statenperiode onder leiding van de VVD nul komma niks gerealiseerd is als het om provinciale wegenprojecten gaat. Nul komma niks tegen jaarlijks 250 miljoen euro die uit de Brabantse automobilist geknepen wordt.

Bijna dagelijks is het één grote ellende, één grote puinhoop rond Eindhoven. Wanneer dringt het tot het college door dat een Ruitstructuur onmisbaar is? In plaats van échte maatregelen komt het college met het 'spitsmijden'-project. Ach jee, wat een succes, zeg! Per werknemer die 230 dagen de spits mijdt kost dit bijna 14.000 euro belastinggeld, en de file wordt niet korter. Voorzitter. Het aanleggen van de Ruit vermindert de files wél, tegen relatief heel wat minder kosten dan de 14.000 euro per deelnemer.

Volgens de burap streeft het college naar een inclusieve samenleving. De doelstelling 'het bijdragen aan een inclusieve samenleving' wordt dan ook beoordeeld op een flinke waslijst aan criteria. Vreemd genoeg echter geeft het college aan dat er geen nadere specificatie is geweest van het begrip 'inclusieve samenleving'. Het college streeft dus naar doelen die volstrekt ongedefinieerd zijn, oftewel het college weet zelf niet wat het nastreeft. Hoe kom je dan aan die onzin-kreten? Bekt die bullshitbingo zo lekker, of had een ambtenaar het ergens overgetypt, of wordt het door een peperdure consultant gedictieerd? Voorzitter. Dit is kip-zonder-kopbeleid en ik vraag het vers aangetreden college om enkel doelstellingen na te streven als klip-en-klaar helder is waar we naar streven. Doe je huiswerk. Graag een reactie.

Voorzitter. De duurzaamheidsgekte is de krankzinnigheid voorbij. We zouden 11% duurzame energie hebben in Brabant. Die zogenaamd duurzame energie bestaat voor meer dan de helft uit afvalverbranding, houtstook- en meestook-biomassa. Dat stoot méér CO₂ uit dan kolen en vervuult meer. Wij stoken afval op in Moerdijk dat per stookolieschip is aangevoerd vanuit Zuid-Europa en we noemen dat duurzame energievoorziening. Kan het college aangeven of en waarom zij dat beleid rationeel vindt?

En waarom worden gemeenten en burgers gedwongen om die vreselijke windturbines te bouwen? Laat de bestuursautonomie van de gemeentes intact.

Wat doet het college voor de Brabantse economie? Nou, volgens het college zelf heel wat. Zo heeft het college maar liefst twee crossovers vrijetijdseconomie met andere provinciale opgaven gerealiseerd. Geen idee wat de Brabander heeft aan crossovers, want het is vast geen zebrapad of een hangbrug.

Voorzitter. De werkelijkheid van de Brabantse economie is dat het er met het desastreuze en ongecoördineerde beleid niet beter op wordt. Vele megalomane projecten voor grootschalige bedrijventerreinen, vooral goed voor werkgelegenheid die uit het Oostblok moet worden geïmporteerd. Met de grootschalige import van goedkope arbeid worden de Nederlandse lonen laag gehouden. Daar hebben onze eigen Brabanders helemaal niks aan. Het zijn dan ook vooral de grote ondernemers die de winsten nu lekker pakken en als het economisch dadelijk slechter gaat, mogen onze belastingbetalers er nog eens een keer dubbel voor opdraaien. Die bedrijventerreinen worden ook nog eens volgepropt met gesubsidieerde windturbines en zonnepanelen. Niet zelden wordt kostbare natuur opgeofferd voor een verdoosd landschap. Ook het Rijk is inmiddels in actie gekomen en wil helderheid over de ongecoördineerde verdozing van Brabant.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen, ik wijs u erop: u heeft nog een halve minuut.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Minstens even desastreus is het zelfvernietigingsmechanisme van Natura 2000. Het college legt - nota bene met EU-subsidie - extra stikstofgevoelige nieuwe nepnatuur aan. De daaraan gekoppelde Brusselse wurggreep brengt onze economie en infrastructuur definitief de genadeslag toe. In Brussel staan Samsom en Timmermans intussen te popelen om nog meer klimaatdwangbevelen uit te delen. Ik roep het college op om afstand te nemen van het Brusselse afbraakbeleid, het eigen beleid terug te brengen naar de kerntaken, met de focus op degenen in wiens opdracht u werkt: de burgers.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, een interruptie, en de tijd is ook om, maar ik geef natuurlijk altijd wel tijd extra voor interrupties. Dus ik geef het woord aan de heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Mevrouw Van der Kammen, als ik u zo hoor, dan is alles desastreus, rampzalig, de waanzin voorbij. Het kan eigenlijk niet erger. Dus eigenlijk, als ik u zo hoor, dan zit ik in mijn bankje te denken 'jesusmina, wat moet die Brabander doodongelukkig zijn!' En met al die ellende die u nu zegt die wij over de Brabander uitstorten, hoe kunt u dan verklaren dat, als de Brabander ernaar gevraagd wordt, dat die aangeeft eigenlijk best wel tevreden te zijn en best wel een beetje gelukkig te zijn? Hoe kunt u dat verschil verklaren?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Nou, gelukkig hebben we het in Nederland nog best wel goed, maar dat neemt niet weg dat de provinciale overheid, maar ook de nationale overheid, er een behoorlijke puinhoop inderdaad van aan het maken is, ongebreideld overal energiematregelen nemen, waardoor de Nederlanders, en dat moet u aanspreken, want het gaat ook om uw kiezers, die dadelijk straatarm gemaakt worden met het hele energiebeleid dat nu over de burgers uitgestort wordt. En inderdaad, ook de economie wordt echt niet geholpen met alleen maar de grootschalige logistieke bedrijven hier ruim baan geven, waardoor alleen maar buitenlandse werknemers moeten worden geïmporteerd hiernaartoe, met alle gevolgen van dien. Daar heeft de Brabander helemaal niks aan. En nu gaat het goed, maar morgen

niet.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, dit vraagt om een reactie waarschijnlijk. De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Ja, voorzitter. Ik merk gewoon, mevrouw Van der Kammen, dat u helaas niet anders kunt. Wat als ik u iets vraag, een serieuze vraag, gaat u niet echt op de vraag in, maar gaat u uw rijtje nog eens uitbreiden met wat voor domme dingen er nog allemaal meer gebeuren vanuit de provincie. Maar u eindigt wel met te zeggen 'nu gaat het nog goed', dus dat betekent dat de afgelopen vier jaar volgens u, misschien zelfs wel de afgelopen acht jaar, de provincie het uitstekend gedaan heeft, de Brabander gelukkig gemaakt heeft, maar dat het komende college de Brabander ongelukkig gaat maken, als ik u goed begrijp.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Als ik het beleid van nu vergelijk met het beleid van acht jaar geleden, dan valt me bijvoorbeeld op dat acht jaar geleden de provincie zich met veel minder zaken bemoeide en ook veel actiever en daadkrachtiger inzette op bijvoorbeeld automobilititeit. En ja, het huidige college bemoeit zich met veel te veel en maakt ook nog eens desastreuze plannen voor deze provincie. En daar sta ik voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: En dan was er nog een interruptie, GroenLinks, de heer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Ja, dank je wel voorzitter. Ik hoorde mevrouw Van der Kammen net wat zeggen over de nepnatuur die we hier zouden hebben. Maar tegelijkertijd is haar partij ook wel echt voorstander van dierenwelzijn. Ik vraag me telkens af: waar moeten die dieren leven als ze niet in die nepnatuur mogen leven? Moeten ze op een asfaltterrein leven, of... Daar ben ik wel eens benieuwd naar.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Nou ja, kijk, nepnatuur..., als we het daar dan toch over hebben: wij vinden bijvoorbeeld een hele mooie wei met koeien, vinden wij prachtig onderdeel uitmaken van de natuur. Maar als het aan het beleid van het college ligt, ja, dan mag de koe niet meer de wei in. Nou, dat is bijvoorbeeld een voorbeeld van heel dom beleid.

De heer **Ludwig** (GL): Een koe in de wei is ook natuur. Ik heb het andere partijen ook wel eens een keer eerder horen zeggen. Nee, even alle gekheid op een stokje. Ik zie wel vaak vragen van de Partij voor de Dieren over allerlei soorten, en die mogen niet in de natuur leven. En juist is het belangrijk, als je dierenwelzijn echt een hart toe draagt, dat je de dieren in de natuur kan laten floreren en dat je zorgt dat ze goede natuur hebben. Dan staat dierenwelzijn hoog in het vaandel. En ja, ik kan me enigszins voorstellen dat er dan een beetje cherry picking wordt gedaan vanuit de PVV, maar ik zou niet zeggen 'nepnatuur', maar juist voor dierenwelzijn, die hebben die natuur nodig.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké. Dat was een statement, denk ik. Dan gaan we door naar de volgende partij. De PvdA is aan de beurt, de heer Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja, dank je wel, voorzitter. Poeh zeg, het leven is zwaar in het Brabantse land! Mevrouw Van der Kammen, u zorgt er elke keer weer voor dat ik overkom als een totaal

opgevoerde optimist als ik na u aan het woord ben, maar goed, dat wil ik op zich wel zijn. Er is ook hoop trouwens, hè? Want ik weet niet of het jullie opgevallen is, maar ik heb deze week voor het eerst in mijn leven voorgesteld om nieuw asfalt aan te leggen. Het was weliswaar een fietspad op een vuilnisbelt, maar in PVV-begrippen is er, denk ik, hoop. Fijn hè, meneer Van den Berg?

Goed. Deze burap is interessanter dan die van de afgelopen jaren. Ik heb in de afgelopen jaren ook wel eens géén bijdrage geleverd bij de burap, samen met de heer Heijmans, kan ik me nog herinneren...

De heer **Heijmans** (SP): Géén bijdrage?

De heer **Smeulders** (PvdA): Géén bijdrage, ja, zeker. Ja, u had daar een handje van en dat werd niet altijd gewaardeerd in dit huis, maar dit jaar is er geen reden om geen bijdrage te leveren, want deze burap is interessant, onder andere omdat het bestuursakkoord hierin wordt uitgewerkt. De eerste stappen worden gezet ter uitvoering van het bestuursakkoord. Daarin zien we drie dingen. Er worden middelen voor gereserveerd, onder andere voor het organisatiekostenbudget, en wij vinden dat wel een aanpak. Als je nieuwe ambities hebt, dan moet je daar ook gewoon netjes ambtenaren op inzetten, en het is heel goed om dan in euro's aan te geven wat dat moet kosten. Daarnaast is het zo dat een aantal activiteiten voor 2020 ook voort worden gezet. Onder andere de Taskforce Brabant-Zeeland wordt in 2020 voortgezet, en dat is super belangrijk. Ik wil me daar helemaal aansluiten bij het pleidooi dat onze commissaris laatst gedaan heeft voor toch een steviger aanpak van de georganiseerde criminaliteit. Kijk, Brabant is inmiddels gewoon een narcostaat, durf ik wel te stellen, en dat moeten we echt terugdringen. Met name die ondermijning is echt killing, dus ik ben heel blij dat we de taskforce voortzetten en dat we inmiddels een gedeputeerde voor veiligheid hebben die druk plannen aan het maken is. Wij kijken daar naar uit.

Ook goed dat we 3 miljoen euro reserveren in 2020 om door te gaan met onze sportactiviteiten: gehandicaptensport, topsportevenementen, talentondersteuning en innovatie. Wij willen daar ook graag na 2020 mee voortgaan, maar dat gaan wij bij de begrotingsbehandeling, denk ik, bespreken, of later. En de philharmonie zuidnederland heeft weer middelen gekregen. Dat was even spannend eind vorige periode, maar het is gelukt. 1,5 miljoen euro. Ik denk dat de philharmonie daar heel blij mee mag zijn. Ik vind het lekker voortvarend hoe er uitwerking wordt gegeven door het college aan het bestuursakkoord en wij kijken dan ook uit naar de begrotingsbehandeling.

Vervolgens zien wij ook dat er nogal wat gebeurt in Brabant. Een paar weken geleden zat ik 's ochtends in de bus, op weg naar mijn werk, en toen schrok ik heel erg. Want ik zag een artikel van Cobouw, waarin stond dat er in Brabant dit jaar veel minder woningen waren gebouwd dan de afgelopen jaren. En dat is nou precies wat níét de bedoeling is. Want ja, we hebben het er net ook al over gehad: er is een enorm probleem op de Brabantse woningmarkt. Dus we moeten echt blijven bouwen. En in de campagne, ik was er op een gegeven moment zelf helemaal klaar mee, ik had echt maandenlang lopen roepen dat er meer woningen moesten komen, toen hebben we ook kunnen zeggen dat wij het vorig jaar een recordaantal woningen hebben gebouwd in Brabant. En wat bleek nou: die cijfers van Cobouw, waaruit bleek dat we dit jaar minder aan het bouwen waren, die klopten niet. In de eerste helft van het jaar hebben wij in Brabant weer meer woningen gebouwd dan vorig jaar, en dat was al een record. Dus in die zin zijn we heel goed bezig, maar het is wel zaak dat we dat blijven doen, want wij zien namelijk internationaal dat er wel eens een economische crisis aan zou kunnen komen. In de vorige economische crisis heeft de woningmarkt harde klappen gehad, is bijna geheel stilgevallen, ook in Brabant, daardoor hadden we een enorme achterstand in het bouwen van nieuwe woningen. En om dat voor de toekomst te voorkomen wil ik eigenlijk aan het college vragen of nu al nagedacht wordt wat we kunnen doen om te zorgen dat, als er over een paar jaar weer een crisis is, er wel gewoon doorgebouwd kan worden, dat die woningmarkt in ieder geval niet zo stilvalt als wij in de vorige crisis hebben meegemaakt.

Ten slotte. Een financieel stuk, nieuw college, nieuwe portefeuillehouder van financiën. In de vorige

periode hadden wij te maken met redelijk grote onderbestedingen op ons jaarrekeningresultaat....

De **plaatsvervangend voorzitter**: Nog bijna een halve minuut!

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja, dank je wel, voorzitter. Gedeputeerde Van Merrienboer heeft zich toen laten verleiden tot een taakstelling. Hij zou het jaarrekeningresultaat terug gaan brengen. Nou, dat is uiteindelijk gelukt. Toen hij die taakstelling aannam, dacht ik nog van 'nou, het lijkt me niet zo verstandig om die uitspraak te doen', maar het is hem gelukt. Hij heeft het gehaald, dat is heel knap. En ik wil natuurlijk vragen hoe de nieuwe gedeputeerde daartegen aankijkt, of die zichzelf ook een taakstelling oplegt als het gaat om het jaarrekeningresultaat.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, nou, er is een interruptie en ook uw tijd is om, meneer Smeulders. Interruptie de heer Altundal.

De heer **Altundal** (SP): Dank u wel voorzitter. Ik hoorde de Partij van de Arbeid over de philharmonie; die had 1,5 miljoen euro hè? Dat is een afspraak die eerder gemaakt is. In het nieuwe bestuursakkoord wordt ook de status aparte van de philharmonie genoemd. Hoe ziet de Partij van de Arbeid dat als het gaat om de financiële middelen die aan de philharmonie toegekend zijn en het cultuurbudget? Ziet u dat nog steeds als een status aparte buiten de cultuurbegroting die we hebben, of is dat een onderdeel van de cultuurbegroting?

De heer **Smeulders** (PvdA): Dank u wel, meneer Altundal, voor uw interruptie; dan kan ik daar ook nog wat over zeggen en dat doe ik graag. De PvdA is er voorstander van dat we doorgaan met het ondersteunen van de philharmonie. U mag best weten dat wij die 1,5 miljoen euro een heel mooi compromis vinden tussen de partijen die meer geld wilden geven aan de philharmonie - we kennen ze allemaal - en de partijen die het niet zo nodig vonden om nog 1,5 miljoen euro te geven. Nou, wij zaten daar een beetje tussenin en wij vinden dit dus een hele goede oplossing. Dus dat is één. En twee: ja, dit is een beetje een status aparte, want hier zijn afspraken over gemaakt. Dus ik kan er eigenlijk geen ander antwoord op geven.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Altundal.

De heer **Altundal** (SP): Dus als ik het goed begrijp, zegt u: die status aparte blijft en dat zal niet geïntegreerd worden in de cultuurbegroting die wij op dit moment hebben?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja, dank u wel voorzitter. Het mag van mij geïntegreerd worden, maar er zijn wel afspraken gemaakt over wat die philharmonie krijgt, dus dat is heel duidelijk.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel. Dan gaan we door naar de volgende partij. Dat is 50PLUS. De heer Brouwers krijgt het woord.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Mevrouw de voorzitter. Wat is een bestuursrapportage? Een bestuursrapportage is een rapportage over de afgelopen periode, en dan moet je terugkijken. En dan moet ik eerlijk zijn: ik hou niet zo van terugkijken. Ik kijk liever naar de toekomst, oftewel naar de begroting die in het vervolg van het jaar komt. Toch vraagt u ons ook om besluiten te nemen over aanpassing van de

begroting voor de toekomst, want die zit er een stukje in. Wat 50PLUS betreft loopt u dan vooruit op de begrotingsbehandeling. Wij willen dan ook voorstellen om deze aanpassingen niet nu in stemming te brengen, maar mee te nemen in de begrotingsbehandeling voor komend jaar. Zeker het punt veiligheid en gezondheid willen wij uitgebreid aan de orde laten komen op dat moment.

Bij het lezen van de rapportage viel 50PLUS op dat op alle 144 pagina's geen enkele ruimte is gevonden om iets te zeggen over ouderen, over senioren, over mindervaliden en/of gehandicapten. Deze woorden komen in z'n geheel niet voor in de rapportage. Doen we als provincie niets voor die groepen? Is er niets te melden over deze groepen, of activiteiten die wij als provincie doen voor deze groepen? Er wordt wel in algemeenheden gesproken over bijvoorbeeld gezondheid, maar in z'n geheel niet over wat er gedaan is voor de genoemde doelgroepen specifiek, waardoor wij moeten concluderen dat het maar de vraag is of er überhaupt iets gedaan wordt voor deze mensen. Daarom, mevrouw de voorzitter, willen wij, zoals ik eerder al heb gezegd, een eerder aangehouden motie indienen, een motie met het getal M17, die wij op 14 juni hadden ingediend...

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mag ik u even onderbreken: het is ondertussen M21 geworden.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Het is ondertussen M21 geworden, die toen op verzoek van het college werd aangehouden en die wil ik vandaag graag in stemming brengen.

Mevrouw de voorzitter. Ook willen we een opmerking maken over de tussentijdse begrotingswijzigingen die u middels de opvolgende bestuursrapportage doorvoert. Hoe kunnen wij als PS controleren wat de werkelijke resultaten zijn, als we die al of niet hebben gehaald? Door steeds de begroting tussentijds aan te passen, is het onmogelijk om prestaties te beoordelen. We begroten aan het begin van het jaar bijvoorbeeld 100.000 euro voor iets in de oorspronkelijke begroting en u past dit bij de bestuursrapportage aan met 20.000 euro. In de eindrapportage staat dan heel mooi 120.000 euro begroot, 120.000 euro besteed. Ja, dat klinkt leuk, maar eigenlijk heeft u de begroting dan met 20.000 euro overschreden.

Ik kom tot mijn conclusie, mevrouw de voorzitter. 50PLUS zou graag een rapportage van u willen hebben waarbij de oorspronkelijk begrote bedragen in beeld blijven, zodat de werkelijke prestatie kan worden beoordeeld. En we willen meer aandacht voor ouderen, senioren, mindervaliden en/of gehandicapten.

Dank u wel.

Motie M21/2019: 'Manifest Samen Doen - Samen Verder'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 13 september 2019; behandelend de Bestuursrapportage 2019;

overwegende dat:

- door vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld, waaronder het KBO/PVGE/PCOB en verschillende organisaties in de zorg een manifest 'Samen Doen - Samen Oplossen' al ver voor de gereedkoming van het bestuursakkoord is overhandigd aan vertegenwoordigers van alle partijen en het provinciale bestuur;
- de dubbele vergrijzing in onze provincie een groot probleem dreigt te worden, met als mogelijk gevolg een systeeminfarct in de zorg;
- de vertegenwoordigers uit het maatschappelijk middenveld het provinciaal bestuur in dit manifest op het ontstaan van dit probleem hebben gewezen;
- in dit manifest terecht wordt gesteld dat dit probleem alleen in samenwerking met alle partijen kan worden opgelost;

constaterende dat:

- het maatschappelijk middenveld in het genoemde manifest juist een handreiking doet aan het

provinciaal bestuur om samen dit probleem aan te pakken;
roepen Gedeputeerde Staten op:
om in te gaan op deze handreiking en gesprek aan te gaan met het maatschappelijk middenveld teneinde samen te werken aan oplossingen voor de in het manifest genoemde problemen;
en verzoeken Gedeputeerde Staten
om Provinciale Staten in de loop van het huidige kalenderjaar te informeren over de voortgang van deze samenwerking;
en gaan over tot de orde van de dag.
Jan Frans Brouwers, 50PLUS.”

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Brouwers. Dan gaan we door naar de Partij voor de Dieren, de heer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voorzitter, dank u wel. Voorzitter. Natuur, een belangrijk onderdeel, een provinciale kerntaak, en bij het hoofdstuk Natuur wordt gezegd dat we de basis op orde moeten krijgen en houden. Dat is nu al een aantal ‘burappen’ lang de denklijn van het college en dat klinkt in onze oren een beetje als een zesjescultuur. Wordt het niet eens tijd dat de basis op orde *is* en dat er ook echt op die basis gebouwd gaat worden?

We zien in de rapportage wat vorderingen in de herstelmaatregelen voor de leefgebieden in de Natura 2000-gebieden en hopelijk blijft dat ook een belangrijk speerpunt, ook wanneer er geen directe ontwikkelruimte meer komt middels de PAS. Helaas hebben deze vorderingen nog niet tot gevolg dat de basis op orde is. Bij de subsidieregeling ‘Biodiversiteit en leefgebieden’ zijn er 3000 maatregelen gepland in 15 leefgebieden en uw streefwaarde is 100 tot 200 maatregelen per jaar. Dat betekent dat we ongeveer 20 jaar bezig zijn met het hele project. Voorzitter. De ambities moeten echt worden opgeschroefd en wij zien daar graag een reactie op van het college.

Hetzelfde geldt eigenlijk voor het Natuurnetwerk Brabant, want daar is de doelstelling voor het provinciale deel 3100 hectaren en we zien daar een verwerving van 200 hectaren per jaar. Een simpele rekensom leert ons dat het dan 15 jaar gaat duren voor het hele plan gereed is, en dan gaan we over de deadline heen. Voorzitter. Ook hier geldt dat er een versnelling nodig is en dat er meer middelen nodig zijn. Graag ook een reactie van het college. Het gekke is anders dat wij in de burap lezen dat het Groen Ontwikkelfonds..., dat alles conform planning verloopt, en dat is dan in tegenstrijd met volgens mij de feiten zoals wij ze zien.

Een belangrijk onderdeel, ook van het bestuursakkoord, is de bomenkap. Voorzitter. We zien nog steeds dat er veel en vaak bomen worden gekapt in Brabant. Percentueel gezien hebben we in Brabant de afgelopen vijf jaar meer bomen gekapt dan in Brazilië. En dan is het wel hypocriet om hier vanuit Nederland naar Brazilië te gaan wijzen, dat ze daar iets aan moeten doen. Maar wij moeten in Brabant zélf iets gaan doen. Onze vraag is: zou het niet raadzaam zijn om de natuurdoeltypen voor bos hierop aan te passen en niet eindeloze heidevlakten te willen aanleggen en daarvoor honderden, zo niet duizenden hectaren bomen te kappen?

Voorzitter, en dan het onderdeel water: soms te veel, vaak te weinig en nergens schoon. Verdrogingsbestrijding ten behoeve van de natuur schiet duidelijk tekort – we hebben het eigenlijk vanochtend ook al gehoord –, omdat de maatregelen die de waterschappen nemen niet voldoende en niet effectief zijn. Dus de doelstellingen, is onze conclusie, voor de Kaderrichtlijn Water voor 2027 zullen niet worden gehaald. U gaat hierover in gesprek, hebben wij vanochtend gehoord, en ook gelezen, maar wat kunnen we daar nu precies van verwachten? Er is actie nodig, want ook het diepe grondwater is steeds vaker schaars. Jaarlijks wordt er meer opgepompt dan er kan worden aangevuld. En ja, er is een overeenkomst met Brabant Water gesloten, maar wat echt nodig is, is ook om de industriële onttrekkers

aan te pakken.

Ook de kwaliteit van het oppervlaktewater blijft een probleem. Het voldoet vrijwel nergens aan de norm. Ik weet: het ligt misschien aan de berekenmethodiek, maar de oorzaak is wel duidelijk: met name overbemesting. De agrarische sector zal hier actief moeten werken aan het terugdringen van de hoeveelheid meststoffen in het oppervlaktewater. Maar, voorzitter, de POP3-gelden zijn inmiddels besteed. De vraag is: wie gaat er nu opdraaien voor die kosten? Gaat de sector dit nu zelf betalen? Graag een reactie van het college.

De VTH-taken worden opgepakt, dat zien we in het bestuursakkoord, maar er ligt een zware opgave voor die VTH-taken. De ODBN heeft een probleem, lezen we, met de bedrijfsvoering, en daar wordt nu aan gewerkt met het meerjaren-operationeel plan, maar er is nog steeds een tekort aan operationeel gekwalificeerd personeel. Wat wordt nu het plan van GS daarin? En wanneer kan de ODBN volgens u op volle kracht gaan werken? Want dat is nodig.

En dan landbouw, de eiwittransitie. Samen met Flevoland, Overijssel en Gelderland wil onze provincie met het ministerie van LNV een nationaal eiwitplan oprichten, en dat is goed nieuws. De andere drie initiatieven, van de andere provincies, hebben al mooie resultaten opgeleverd, gericht op onderzoek, productie en consument. Maar, voorzitter, in Brabant zijn we nog niet verder gekomen dan het verbouwen van enige hectaren 'Nedersoja, en dat is zorgwekkend. Het enthousiasme straalt er niet van af, ook kijkend naar onze eigen catering. We worden er niet echt warm van. Werk aan de winkel op het gebied van landbouw. Dus we verwachten van het college ook serieuze inspanningen.

De BZV, onderdeel van de veehouderij, vinden wij achterblijven op de maatschappelijke ontwikkelingen. Het blijft zich met name richten op de industriële, grootschalige veehouderij. We zien de BZV meer als een greenwashende constructie, waarbij we eigenlijk uitbreidingen toestaan van veehouders, die ons bovendien, als we nu de technische vragen zien en de antwoorden, ontzettend veel geld heeft gekost. Want gemiddeld is de provincie per aanvraag 13.000 euro kwijt....

De **plaatsvervangend voorzitter**: U heeft nog een halve minuut!

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Dank u wel, voorzitter, dat gaat lukken. Dus die evaluatie van de BZV laat nog lang op zich wachten, maar onze vraag is eigenlijk: wordt het niet eens tijd om die BZV gewoon ongedaan te maken en gewoon in te zetten op structurele maatregelen ten behoeve van de landbouw, door bijvoorbeeld de Verordening ruimte aan te passen, zodanig dat er een definitie komt voor grondgebonden landbouw? Dat lijkt ons veel structureler en veel duidelijker dan een BZV, die eigenlijk ook de boeren niet meer begrijpen.

Voorzitter, dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel. Dan gaan we door naar Lokaal Brabant, de heer Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Dank je wel, voorzitter. Burap. Lokaal Brabant spreekt haar dank uit voor de heldere en duidelijke stukken en de beantwoording van alle vragen die gesteld zijn, maar liefst 100 pagina's vragen en antwoorden. Bij het lezen van dit alles kwam bij ons de vraag op: wat is het effect van al deze maatregelen op de Brabander en de Brabantse gemeenten? Aan de hand van de voorliggende besluitpuntenlijst willen wij het een en ander behandelen.

Lokaal Brabant zal instemmen met de voorliggende burap en de derde begrotingswijziging, dat op voorhand. Echter, dat wil niet zeggen dat wij niet kritisch zullen zijn en geen opmerkingen hebben over de voorliggende stukken.

Lokaal Brabant kan akkoord gaan met de 2,5 miljoen euro voor Midden- en West-Brabant uit de reserve

structuurversterking 3de tranche. Wij willen echter wel door het college op de hoogte gehouden worden van de effecten van deze kapitaalsinjectie en wij willen ook middels een tussentijdse- en een eindrapportage duidelijk zien dat de cofinanciering die beloofd is door Breda en Tilburg, ook daadwerkelijk wordt geleverd. Welke borging is daartoe opgezet?

Als Lokaal Brabant kijkt naar het derde punt, de vertaling van het coalitieakkoord in het meerjarenperspectief, dan is het goed dat dat gebeurt, al hebben we hierbij wel een inhoudelijke vraag. Als we zien dat de veranderende regelgeving rond de veehouderij de komende jaren minimaal 5,5 miljoen euro extra op provincieniveau aan kosten oplevert voor de ODBN, en dan hebben we het over de handhaving en de vergunningverlening, dan vragen we ons onmiddellijk af wat dit betekent voor die Brabantse gemeenten. Want als voor de provincie al 5,5 miljoen euro aan middelen extra nodig is om toezicht te houden, dan betekent dat voor de gemeenten al een veelvoud hiervan, laat staan wat dit betekent voor de vergunningaanvragers. We hebben het hier dan over een multipliereffect dat enorm is in het maatschappelijk verkeer. Want de agrariërs zullen uiteindelijk toch de vergunningen moeten aanvragen, en het aanvragen is – dat weten we vanuit het verleden – een veelvoud van het toezicht en het verlenen ervan. Dan hebben we het nog niet over de investeringsbedragen die daarmee gemoeid zijn. Hebben we met elkaar niet de verkeerde besluiten genomen in het verleden? Die vraag mag je dan gerust nog een keer stellen.

Als we kijken naar het geactualiseerde investeringsschema, dan zien we ook iets heel bijzonders. Het bedrag dat is uitgetrokken voor de komoleidingen is minimaal, echt een zeer klein bedrag, terwijl we ook geen extra middelen zien die uitgetrokken zouden moeten worden voor de hotspots van dodelijke en zware ongevallen in ons gezamenlijke wegennet, wat een gezamenlijke verantwoordelijkheid is van zowel provincie als gemeenten en Rijk. Daar zien we niets van terug, terwijl we dat wel terugzien in het coalitieakkoord.

De lijst van de begrotingssubsidies, geachte voorzitter, daar hebben wij geen opmerkingen over.

Dan komen we bij punt 6: de onderzoeks- en adviesagenda van de provincie Brabant. Vooruitblikkend op de begrotingsbehandeling willen we daar iets over zeggen. Lokaal Brabant is van mening dat er veel meer ruimte moet komen voor een gezamenlijke onderzoeksagenda, en deze op te stellen samen met de Brabantse gemeenten. Te denken valt hierbij dan aan onderzoek naar bijvoorbeeld doorwerking van wet- en regelgeving vanuit het verleden, en beleid vanuit het verleden. Denk hier maar eens aan de transities van 2015 en de decentralisatie van de jeugdzorg, Wmo en de participatiewetgeving, maar ook de effecten van mobiliteit. Ik had het net al over de komoleidingen en andere verkeersgevaarlijke punten. Laten we daar met elkaar gezamenlijk ook onderzoek naar doen, samen met de Brabantse gemeenten, zodat we gezamenlijk tot oplossingen kunnen komen.

Het gewijzigde Instellingsbesluit reserve cofinanciering Europese programma's roept bij Lokaal Brabant wel een glimlach op. Als je de laatste vier regels leest van het in bijlage 6 genoemde voorstel, moet je toch echt een vraag stellen bij nut en noodzaak van deze gelden, want eigenlijk staat er gewoon dat we de pot op moeten maken en ervoor moeten zorgen dat het niet teruggaat naar Europa.

Daarnaast is Lokaal Brabant ook heel erg benieuwd naar de verdere uitwerking van de ambities van het college op het gebied van wonen, veiligheid, gezondheid en de PAS...

De **plaatsvervangend voorzitter**: U hebt nog een halve minuut, mijnheer Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): ..., in het bijzonder daar waar deze onderwerpen elkaar integraal raken. Graag zien we die vertaling terug in de begroting voor 2020.

Tot zover, voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Keurig binnen de tijd. Dan gaan we naar ChristenUnie-SGP, de

heer Vreugdenhil. Ook vijf minuten voor u.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel voorzitter. Voorzitter. Anders dan de SP-fractie vonden wij dit toch wel een interessante bestuursrapportage, niet alleen omdat die naar het lopend jaar kijkt, waarbij het toch altijd van belang is om te kijken of de resultaten gehaald worden, maar tegelijkertijd ook omdat een aantal elementen van het bestuursakkoord hierin verwerkt zijn. Vooral voor het element veiligheid stellen wij graag budget beschikbaar, dit jaar al, en ook het komend jaar, om daar echt meters in te maken, want ik denk dat het een belangrijk programma is, waarbij we graag de gedeputeerde oproepen om ook al bij de begroting met plannen te komen hoe we hier invulling aan geven. In opvolging ook van wat de VVD daarin riep, zijn wij blij ook met het extra budget dat voor de toezichthouders structureel in de buitengebieden beschikbaar gesteld wordt. En tegelijkertijd maken wij ons zorgen over de geluiden die we krijgen dat de geweldsmiddelen die ze weer opnieuw aan moeten vragen, lang niet altijd beschikbaar gesteld worden. Wij roepen de gedeputeerde dan ook op om zo snel mogelijk het overleg te voeren, om onze boa's in het buitengebied ook in de toekomst blijvend met de juiste middelen op pad te blijven sturen, want dat past, denk ik, bij het veiligheidsbeleid dat we dit jaar ook ingezet hebben.

Voorzitter, waar wij eigenlijk wel van schrokken in deze bestuursrapportage, is dat er nog geen beleid is voor het komend jaar voor de groenblauwe diensten en dat het onduidelijk is of aflopende gebiedscontracten een vervolg kunnen krijgen. De afgelopen jaren hebben we telkens een robbertje gevochten met de gedeputeerde, omdat plannen voor weidevogelbeheer, allerlei projecten in het buitengebied telkens niet, of niet volledig, ook gefinancierd konden worden door de provincie. Uiteindelijk hebben we dat voor elkaar gekregen en is dat budget er gekomen, maar nu dreigen deze projecten toch weer in onzekerheid te belanden. Ik roep de gedeputeerde dan ook op om aan te geven in deze vergadering hoe hij dat op gaat pakken en nog in dit jaar, en zo snel mogelijk, hier duidelijkheid aan te bieden, zodat de gebiedscontracten, of wat er ook de opvolging van is, ook daadwerkelijk afgesloten kunnen worden voor 2019.

Als je de bestuursrapportage leest, is er één programma dat er eigenlijk in negatieve zin uitspringt, en dat is energie. Het verbaast ons dat we in het najaar, in november en december, op stel en sprong als Staten extra budget, extra middelen, voor extra ambtenaren in moesten zetten omdat er meters gemaakt moesten worden in de komende periode. Als we dan deze bestuursrapportage zien, dan zien we dat we achterlopen op het gebied van percentage duurzame energie, eigen gebouwen, succesvolle projecten worden teruggeschroefd, zero emissie openbaar vervoer loopt achter, laadinfrastructuur loopt achter, en dat verbaast ons echt. We hebben hier als Staten vaak gezegd dat hier meters in gemaakt moeten worden en u een duidelijke opdracht gegeven, en deze bestuursrapportage laat zien dat hierop een onvoldoende gescoord wordt.

Op het punt van de stalsystemen wordt terecht door de CDA-fractie een aantal vraagtekens gesteld, omdat dat de basis is voor de uitvoering van de besluiten van de besluiten van 7 juli.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Er is een interruptie. De heer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, voorzitter, ik hoor de heer Vreugdenhil over meters maken. Moeten wij dan soms meters gaan maken zoals onze gedeputeerde Spierings doet, door de democratie opzij te donderen en gewoon van die hoge windmolens neer te gaan zetten in Steenberg? Of bedoelt u dat wij, wat ook onder duurzame energie valt – dat bleek uit een WOB-verzoek –, dat er afval uit Griekenland gesleept wordt en hier in Moerdijk opgestookt wordt? Dat telt allemaal bij die procenten mee. Is dat die meters maken, is dat biomassa stoken...

De **plaatsvervangend voorzitter**: De vraag is: wat bedoelt u met meters maken?

De heer **Van den Berg** (PVV): Wat bedoelt u met meters maken: waar wilt u meters maken?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, dank u wel, meneer Van den Berg.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, meneer Van den Berg, u luistert altijd goed. Volgens mij hebt u mij net ook een lijstje van vijf voorbeelden horen noemen. Er zitten geen windmolenprojecten en dergelijke bij, maar heel concrete zaken die we hier als Staten opgedragen hebben: zero emissie van openbaar vervoer, de eigen gebouwen, de eigen verantwoordelijkheid die we daarin moeten nemen, en zo nog een aantal projecten. Als we dat al niet voor mekaar krijgen, dan denk ik dat we echt achterlopen op dit energiedossier dat we hier hebben. En juist doordat het college in december nog extra geld vroeg voor het lopende jaar 2019, verbaast het me dat precies op die onderwerpen, dat hier gewoon achtergelopen wordt. En daar roepen wij het college toe op, om daar de afspraak die ze gemaakt hebben met Provinciale Staten ook na te komen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja voorzitter, met alle respect: wij kunnen onze eigen gebouwen helemaal nul-op-de-meter maken, zero emissie elektrisch vervoer, maar dan hebben we het over 0,02% van verduurzaming. Waar wilt u de slagen maken? Laat ik het zo zeggen. Want de slagen moeten toch niet gemaakt worden, dat nu 60% van die 11% duurzame energie vervuilender is dan kolen en ook nog eens meer CO₂-uitstoot, wat op zich niet zo erg is, maar dat schijnt u minder erg te vinden dan kolen. Waar wilt u grote slagen maken?

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Meneer Van den Berg, in dit debat richt ik me op de afspraken die we gemaakt hebben voor 2019, waar hier in deze rapportage eigenlijk gekeken wordt of we op koers liggen, of dat daarin onzekerheden en dergelijke zijn. Dat is het debat dat we hier voeren, en dan zie ik juist op dit dossier, waar we zo vaak aandacht voor gevraagd hebben als Provinciale Staten, dat hier echt een zware onvoldoende op gescoord wordt. Dat verbaast me en ik wil daar graag ook een reactie en een duidelijke reflectie van het college en van de gedeputeerde op.

Voorzitter. Ik gaf aan dat de CDA-fractie terecht aandacht vraagt voor de stalsystemen, waarin telkens weer mooie woorden staan, maar uiteindelijk geen meters gemaakt worden. En dit is de basis voor alle maatregelen die vanaf 7 juli daarin genomen zijn. En als ik dan ook kijk richting de hele PAS-systematiek: hoe kunnen wij dan op dit moment aan de agrariërs vragen om in april een vergunningaanvraag in te dienen, terwijl tegelijkertijd de D66-fractie in Den Haag, ondersteund door hier in Provinciale Staten, aan diezelfde ondernemers aangeeft: en als u ze gerealiseerd heeft dan gaan we ook nog eens een keer de helft van de bedrijven daarin opdoeken? Voorzitter, hiermee wordt het vertrouwen volledig weggeslagen voor de sector, die voor een enorme opgave gesteld wordt, en ik vraag het college nogmaals of de opdracht die zij geven, om in april een vergunbare aanvraag in te dienen, of dat realistisch is en of dat overeind gehouden kan worden. Ik ben blij dat de CDA-fractie hier ook scherp in blijft zitten.

Voorzitter, laatste punt, en dan rond ik af....

De **plaatsvervangend voorzitter**: Voordat u aan uw laatste punt kunt beginnen is er een interruptie van de heer Van der Wel, Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Ja, voorzitter. Ik begrijp het betoog van de heer Vreugdenhil. Ik denk inderdaad wat u aangeeft over de stallen, dat het verstandig is, en dat is misschien

ook wel richting GS, om eens inzichtelijk te maken: welke stallen zijn er nu vervuilend, stoten het meeste ammoniak uit en kunnen we daar dan een selectie maken? Als we een reductie krijgen van de veestapel, moet dat misschien ook meespelen. Dus misschien dat u dat kunt ondersteunen.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Dat ondersteun ik voor een heel groot gedeelte, meneer Van der Wel. U was ook een van de weinige partijen die aanwezig was bij de bijeenkomst over het meten van stalsystemen die we hier vlak voor de zomervakantie hadden. Daarin lieten de onderzoekers van het project zien dat lang niet alle maatregelen die hier genomen zijn ook daadwerkelijk een gunstig effect hebben, en dan hebben we het niet alleen over stikstof, maar dan hebben we het ook over CO₂-uitstoot, dierenwelzijn, alle elementen bij elkaar. En ik ben het met u eens: laten we nu eens rust nemen, om te kijken wat nou echt goede maatregelen zijn, waarin we zowel het Klimaatakkoord, waarin zowel straks de maatregelen die ondernemers moeten nemen voor beweiding, bemesting die ze in een vergunning mee moeten nemen én voor aanpassing van stallen, op een goede en duurzame manier met elkaar in lijn kunnen brengen. Als we dat, die pas op de plaats, met elkaar durven te maken, dan gaan we naar een veel beter beleid toe en zullen de euro's die een ondernemer moet steken in de ontwikkeling van zijn bedrijf ook daadwerkelijk duurzame euro's zijn en niet gestoken moeten worden in stalsystemen die nu maar beschikbaar zijn en misschien over vier jaar al verouderd zijn.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Van der Wel, u wilt nog wat zeggen, of een vraag?

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Ja, voorzitter, nou ja goed, dat is dan dat we het deels met elkaar eens zijn. En dan wil ik ook vragen: bent u het dan ook met ons eens dat we bijvoorbeeld ook het klimaatverhaal erbij moeten nemen? We weten dat intensieve veehouderij een grote bijdrage levert aan CO₂-uitstoot, wereldwijd, maar vooral in Brabant. Vindt u dat we dat ook op die manier integraal moeten aanpakken?

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, ongetwijfeld heeft u ook het Klimaatakkoord gelezen dat landelijk is afgesloten, met een hele belangrijke landbouwparagraaf, waarin de landbouw ook aangeeft dat ze er echt meters in willen maken en juist in dat Klimaatakkoord een belangrijke rol willen spelen. Daar ga ik graag samen met de ondernemers en ook graag samen met u aan werken, om dat ook daadwerkelijk te realiseren, want de landbouwsector is ontzettend belangrijk, zowel in het verdrogingsvraagstuk als in het binden van koolstof, alsook in het terugdringen van de stikstofuitstoot. Als we dát met elkaar kunnen realiseren, dan zitten we echt op de grote thema's die hier telkens naar voren komen, die we integraal aan moeten pakken. En wat we nu aan het doen zijn, is alleen maar blindstaren op die stalsystemen, die dan in april allemaal ingediend moeten zijn, met alle negatieve gevolgen van dien.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké. Vervolg uw betoog.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Heel graag.

Voorzitter. Het laatste element, dat al een stukje in de bestuursrapportage opgenomen is, is natuurlijk de hele PAS-systematiek, die ook voor het lopende jaar, ook voor 2019, ongetwijfeld veel gevolgen kan hebben. Twee weken geleden hebben we een themabijeenkomst gehad, toen zijn er ook door diverse partijen vragen over gesteld, wat de ontwikkelingen zijn al op de lopende begroting en de lopende projecten voor 2019. Dat waren wat ons betreft ook antwoorden geweest die we hier in deze bestuursrapportage met elkaar hadden kunnen bespreken. Ik vind het echt ontzettend jammer dat we nu twee weken geleden die bijeenkomst hebben gehad en nog steeds de antwoorden niet hebben gekregen,

terwijl die eigenlijk gewoon op dat moment gegeven hadden moeten worden. De eerdere vergadering, vóór de zomer, duurde het ook al bijna twee weken voordat we de antwoorden kregen. Dit past volgens mij niet bij de aanpak die we als Staten daarin hebben...

De **plaatsvervangend voorzitter**: U hebt nog een halve minuut!

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP):..., waar we de antwoorden willen hebben en waar we meters moeten kunnen maken. Dus ik roep de gedeputeerde op om zo snel mogelijk met z'n beantwoording te komen, zodat we ook, met de informatie van de commissie-Remkes, straks een inhoudelijk, stevig debat met elkaar kunnen voeren hoe zowel voor 2019, maar ook voor de komende jaren, we de aanpak voor Brabant vorm zullen geven.

Dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel en ik wil u allemaal danken voor uw bijdrage. Alle partijen zijn nu aan bod geweest. Het college wil nog even beraadslagen en daarom schors ik voor 15 minuten. We zien elkaar weer terug om kwart over drie.

Schorsing.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik heropen de vergadering. We gaan door met de termijn van het college. Ik ben even aan het zoeken..., ja de heer Van der Maat, die was even een glaasje water halen.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Spraakwater, mevrouw de voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, heel goed, neem nog maar een grote slok!

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Het is maar half gevuld, we hebben ook maar de helft van uw spreektijd natuurlijk, dus wij gaan ons best doen.

Dank, voorzitter. Dank ook voor ieders inbreng, in het bijzonder ook aan de heer Thijssen: een mooie maidenspeech gepassioneerd vanuit het Land van Cuijk. Dat u dan niet over de Maaslijn begint, vind ik enerzijds jammer - ik had me erop verheugd, op dat onderwerp -, aan de andere kant denk ik: ja, u heeft het zó grondig doorgenomen in het voortraject, dat blijkt ook uit uw inbreng, en dat u dan niet over de Maaslijn begint, zie ik als een compliment dat ook dat project, laat me zeggen, echt - eindelijk, zeg ik er ook nog maar bij - toch weer een paar stappen voorwaarts gaat. Maar u stelde wel een hele andere belangrijke vraag, wel meerdere overigens, maar in ieder geval eentje die ik eruit wil pikken is: wat is nou eigenlijk het doel van deze burap? En daar ziet u ook al een beetje de trechter voor deze bespreking aankomen, om aan te geven waar wij het nu vooral over gaan hebben, namelijk over de vragen die bij het doel van deze bespreking passen. Het is een integrale voortgangsrapportage. Er zijn heel veel andere dingen voorbij gekomen, die ook superinteressant zijn om te bespreken, maar waarschijnlijk vooral ergens half november aan bod zullen gaan komen, bij de begroting. We gaan hier geen debat voeren van met dat schartje precies te knippen: wat is wel en geen burap? Dus we gaan ons best doen om datgene waarvan wij denken dat het ook daadwerkelijk bij het doel van deze bespreking hoort, om daar goed op te antwoorden, en een aantal andere zaken zullen we in ieder geval op z'n minst verwijzen ook naar de Begroting 2020 en verder.

In het verlengde daarvan zijn ook door D66 en mevrouw Van der Linden van GroenLinks opmerkingen gemaakt als het gaat over, ja: is dit nou de burap ook van de toekomst? Nee, want daar heeft u zelf eigenlijk al een beslissing over genomen, namelijk dat we dit feest volgend jaar twee keer per jaar gaan

doen, maar wel op een iets andere manier, namelijk dat we niet een integrale voortgangsrapportage gaan bespreken, maar dat we echt op de afwijkingen gaan monitoren, en dat het gesprek dan waarschijnlijk zelfs nog iets compacter wordt. Het stelt aan ons natuurlijk ook de opdracht om nog scherper in beeld te brengen wat dan de afwijkingen zijn. Maar de signatuur van de bestuursopdracht gaat dus ook iets veranderen, wel twee keer per jaar, dus wellicht dat de tijd die we eraan besteden hetzelfde blijft, maar ik hoop vooral dat dat ons ook gaat helpen om nog beter dat gesprek tussen PS en GS over de voortgang en de programmering te gaan organiseren. En, mevrouw Van der Linden, zeg ik erbij: ik hoop ook heel erg dat we uw verwachting als het gaat over klare taal dan tegemoet kunnen komen. Daar bent u overigens ook weer zelf bij, want inderdaad: vanuit D66 werd ook al aangegeven dat de auditcommissie in oprichting, dat dat iets is waar velen zich op verheugen, ikzelf ook, omdat ik denk dat we dan juist ook aan de voorkant een aantal gesprekken kunnen voeren die ons samen in staat stelt om hier het goede gesprek over de politiek relevante zaken te voeren met elkaar.

In de orde van dienst, zal ik maar zeggen, behandel ik een aantal vragen die met de financiën te maken hebben en met de mobiliteit. De collega's hebben meegeschreven. Er zijn een aantal topics die we ook in een paar brokjes afhandelen en u kunt, denk ik, zelf ook wel vanuit de portefeuillevverdeling een inschatting maken wanneer uw beste moment is van timing om richting de interruptiemicrofoon te gaan, als u het wilt hebben over energie, of PAS, of asfalt. Nou ja, dat laatste punt komt het dichtste bij in de behandeling, zal ik maar zeggen.

Tot slot dank ook aan de heer Everling, want ik vond de heer Everling, samen met Forum overigens, die waren wel het scherpst op waar het dan hier om te doen is vandaag. En ik heb uw inbreng ook gezien als een oproep om dat als GS, laat me zeggen, ook te spiegelen. Dus daar gaan we!

Op financiën. De heer Thijssen. U vroeg ons: hoe zit het nou met dat doelrendement van die 122,5 miljoen euro en wordt het niet eens tijd om misschien die structurele toevoeging aan de begroting, om het daar eens over te hebben? Daar is nu geen noodzaak voor, want u gaf inderdaad al aan: er is een speciale reserve ook om op het moment dat de rendementen tegenvallen daaruit te kunnen putten, zodat die 122,5 miljoen euro, die staat nu zeker, maar het is wel zo dat wij verwachten dat in 2020 we voor het eerst ook van de reserve gebruik gaan maken. Nou, dan kun je twee dingen zeggen: de reserve gebruiken waar het voor is bedoeld - waarom heb je anders een reserve, als je er geen gebruik van zou maken? -, maar aan de andere kant, ja we leven in dynamische, en misschien zelfs wel hectische tijden, dus we zullen ook op de voet moeten blijven volgen of dat op de langere termijn ook 'volhoudbaar' is. Dat is ook een van de redenen waarom wij ook in onze uitwerking van de begroting, denk ik, ergens een zin opschrijven waarin we zeggen dat wij op z'n minst vinden dat aan het eind van deze bestuursperiode daar een algemeen brede scan op gemaakt moet zijn, omdat een volgend bestuur wellicht iets meer genoodzaakt is om na te denken of dat 'volhoudbaar' is of niet. Dit bestuur zal ook aangeven dat wij in ieder geval de verantwoordelijkheid nemen om het volgende bestuur volledig in positie te brengen, om met kennis van zaken daar ook naar te handelen. Wij zien op dit moment geen aanleiding - ik weet niet of uw vraag retorisch was of niet, maar dit bestuur ziet geen aanleiding om daar verandering in aan te brengen, anders dan op de voet volgen en ook daar aan het eind van deze bestuursperiode aandacht aan te geven.

U vroeg ook: hoe gaan we dan om met de leningen richting lagere overheden? Volgens mij is dat ook beantwoord op een van de technische vragen. De gedachte erachter is in ieder geval, puur even vanuit het financieel perspectief van de provincie, dat we dat doen omdat het gewoon meer rendement oplevert dan schatkistbankieren. Het is ook safe, en we spreiden het, zodat het niet allemaal vastzit en in een specifieke periode weer vrij zou komen. Dus wij hebben daar de idee dat we in ieder geval met verstandig financieel beleid bezig zijn. Dat is vanuit de afgelopen jaren zo geweest en dat zullen we ook de komende jaren doorvoeren.

Dan in de richting van mevrouw Van der Kammen: u had opmerkingen over het organisatiekostenbudget. U vond het wat fors, de toevoegingen. Nou, ik zie het als transparant in beeld brengen de keuzes die dit

collega heeft gemaakt. Dat gaat inderdaad onder andere over het verlengen van een aantal tijdelijke taken vanuit de recente investeringsagenda gezien. Denk aan sport, denk aan wat andere taken, maar ook dingen die wij gaandeweg de rit in gang hebben gezet op bijvoorbeeld wonen, op de mobiliteit. Dat zijn allemaal uren waarvan wij hebben gezegd: nou, daar gaan we in ieder geval komend jaar mee door, omdat we nog even goed tijd nemen ook om vanuit de uitwerking van het bestuursakkoord te kijken waar de prioriteiten naar de toekomst liggen én een hele belangrijke: onder andere ook het cao-effect. Onze medewerkers, onze ambtenaren die zich iedere dag weer volop inzetten voor Brabant, die verdienen een fatsoenlijk salaris, en dat is met de verhoging bij de cao geregeld.

De PvdA, de heer Smeulders, vroeg..., nee, hij vroég eigenlijk niet, hij was mij aan het verleiden; dat was een heel bijzondere ervaring! Hij vroeg van: goh, de vorige gedeputeerde die heeft zich laten verleiden tot een uitspraak van maximaal 10% onderbesteding. Nou, ik grapte even tegen mijn voorganger van: ja, ik moet eerst nog maar eens zien of er geen lijken uit de kast vallen bij de jaarrekening, dus ik weet ook niet of dit het goede moment is om die vraag aan mij te stellen. Ik ga er overigens van uit van niet, dus dat is een beetje de verwachting vanuit hoe ik hier sta. Maar die 10%..., ja, weet je, wat ik jammer zou vinden is als die fixatie zo hard op die 10% zou plaatsvinden. Want kijk, als er een of twee grote projecten – misschien dat we het daar straks ook nog wel over gaan hebben – in de vertraging zitten, ja, dan zit je zomaar over die 10% heen. Als je er een beetje tactisch naar kijkt, zou je eigenlijk zeggen van: nou, we gaan op een paar punten gewoon bewust maar eens een keer uit de pas lopen en overbesteding organiseren, want dan gaat u als Staten misschien zeggen: ja, ja, ja, nu zijn we wel een beetje doorgeschoten met die 10%, misschien moet je toch maar wat ruimer gaan ramen. Datgene wat wij hier op dit moment kunnen afspreken, is dat dat realistisch ramen – en dat is volgens mij ook al een antwoord in de richting van 50PLUS –: die methode bevat goed. De ambitie die mijn voorganger, Erik van Merrienboer, heeft ingezet, ja, die neem je altijd over, maar wel met de nuance dat..., kijk: op het moment dat het 9% of 11% is..., ik wil vooral op de onderbesteding die er is een goed verhaal kunnen hebben, en dat mag u van mij verwachten.

De heer Jan-Frans Brouwers vroeg ook nog van: ja, maar 2020, 2019, hoe zit dat nou precies? In mijn beleving – maar anders hoor ik graag de aanscherping – vragen wij u nu formeel akkoord te gaan met de mutaties voor 2019; een aantal ervan hebben wel een structurele doorwerking naar 2020. En we hebben ook al een aantal aankondigingen gedaan van zaken die wij in de Begroting 2020 gaan regelen, dus die liggen nu impliciet op tafel, maar de daadwerkelijke besluitvorming vindt plaats, met uw welnemen, bij de Begroting 2020 en verder, en dan zal ook de structurele doorwerking daarvan weer in beeld gebracht worden.

Dan kom ik bij het blokje mobiliteit. Het CDA vroeg even – het werd vanuit mobiliteit ingestoken, maar ik zeg hierbij: ik pass hem naar collega Grashoff –: goh, die PAS gaat dat nou grote vertragingen opleveren voor infra, en wat betekent dat dan ook voor de financiering van mobiliteitsprojecten? Ja, die pakken we even bij het blokje PAS, omdat daar ook een generieke redenering, in ieder geval ook in dit tijdsfragment, bij hoort.

De PVV, mevrouw Van der Kammen, vroeg me nog van: ja, we hebben een vraag gesteld en daar hebben we geen antwoord op gekregen. Ja, u heeft wel een antwoord gekregen, maar niet het antwoord dat u het liefste had gehad, denk ik. Want u had veel, ja 'specifics' in de vraag gesteld, waarop wij eigenlijk op een heel andere manier onze totale programmering nog een keertje via een technische vraag naar u zouden moeten sturen. Kijk, ik zou eigenlijk vooral willen hebben: ja, kom maar door met waar u het over wilt hebben, over welke projecten. En ik zou u ook vooral willen vragen, zoals wij jaarlijks doen, wat helaas nog geen één keer is geagendeerd, dus ik zou zeggen 'grijp nou eens die kans, Provinciale Staten': wij hebben ieder jaar een programmering mobiliteit waarin we de totale portefeuille uiteenzetten en ik per direct klaar sta voor u, meneer Van den Berg, om daar meer specifiek op in te gaan.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik wachtte op dat punt voor de interruptie van meneer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, voorzitter, de man achter de technische vraag zal hem dan maar gewoon stellen. Sinds 2015: wat hebben we aan nieuwe projecten, dus nieuwe infrastructurele projecten waar de automobilist iets aan heeft, gekregen van onze VVD-gedeputeerde in dit college?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van der Maat.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): En nu zal ik het wat specifiekere vragen: wilt u ze hebben geordend naar besluitvorming, of wilt u ze hebben naar verwachte realisatie?

De heer **Van den Berg** (PVV): Voorzitter. Ik wil ze hebben van: welke nieuwe initiatieven op infrastructureel gebied zijn geïnitieerd, dus gestart, na 2015, die nog niet daarvoor al lang in de pipeline zaten? Ik ken er namelijk niet één.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): En al die keren dat we dit gesprek hebben gehad was u toch echt hier, dus.... Maar goed, laat ik het zo doen: de projecten waarvan ik durf te zeggen dat ze op het conto zijn te schrijven van al die mensen die er de afgelopen bestuursperiode, dus de afgelopen vier jaar, aan gewerkt hebben. Dan moet je denken aan de 629, Oosterhout-Dongen nieuwe infrastructuur, dan moet je denken aan de A58, de verbreding, de A67, de verbreding, de A2, de N69, na het juridische traject, vele, vele onderhoudsmaatregelen, de N282, snelfietspaden..., ja, ik kan zo nog even doorgaan. Het is eigenlijk gewoon bijna te veel om op te noemen, meneer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Maar...

De **plaatsvervangend voorzitter**: Nee, het mag niet meer, dus de heer Van der Maat gaat gewoon door!

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Ik had nog zo de ambitie om nu samen uiteen te gaan en te zeggen.... nou ja, goed, laat maar!

Dan ben ik bij de heer Van Pinxteren. U vroeg naar komomleidingen, echt een terechte vraag, want daar hebben we ook in het bestuursakkoord inderdaad speciaal aandacht aan gegeven, door de passage op te nemen dat bij de uitwerking van de omgevingsvisie juist ook de mobiliteit zelfs een 'enabler' kan zijn voor heel veel andere mooie ontwikkelingen. Nu is het zo, dat je vaak vanuit nut en noodzaak kijkt naar mobiliteit, van: goh, er is een nut en een noodzaak vanuit de doorstroming, de verkeersveiligheid, het kan niet langer, er moet een aanpassing van de structuur komen, terwijl de omgevingsvisie, ook vanuit de omgevingskwaliteit en het samen creëren van meerwaarde, daar ook een nieuw perspectief op werpt. Nou, dát gaan we nog uitwerken, hoe dat er beleidsmatig precies uit ziet, maar er zijn een aantal plekken in Brabant die dan meteen opploppen, en dat zijn precies de plekken die mij gebeld hebben nadat ze het bestuursakkoord hadden gelezen en zeiden: goh, wat fijn, dit biedt perspectief om met elkaar in gesprek te gaan. U zegt: ja, de financiële verwerking ervan, die zie ik nog niet. Nou ja, dat heeft in ieder geval ook als grote reden dat de financiële uitwerking van het bestuursakkoord, dus waar we nu mee bezig zijn, dat geldt voor alle gedeputeerden, en die ziet u dadelijk in de begroting terug. En in de reserve verkeer en vervoer, ja, daar zal ook in de prioriteitstelling gekeken moeten worden welke komomleidingen of, en zo ja welke komomleidingen daar dan ook voor in aanmerking zouden komen. Maar één ding is zeker, ook voor de gemeenten die nou meeluisteren: het zal dus ook vanuit dat beleid en het creëren van

meerwaarde te allen tijde ook een ander samen-financieringsvraagstuk met zich meebrengen. Ook al is het een provinciale weg, als het niet vanuit nut en noodzaak is, dan gaat het over meerwaarde creëren, en dat vraagt ook een ander financieel arrangement en een ander proces ook van draagvlak. Datzelfde geldt overigens voor veiligheid; daar zal mijn collega dadelijk ook nog op ingaan. Als het gaat over de handhaving en de gedragskansen, het brede verkeersveiligheidsprogramma voor infra, zijn wij bezig met een zogenaamde categoriseringsstudie waarin we voor het hele provinciale wegennet opnieuw aan het bekijken zijn van: is dat in balans? En als dat investeringen vraagt, dan is dat iets wat vanuit de reserve verkeer en vervoer zal moeten plaatsvinden.

In mijn beleving heb ik financiën en mobiliteit afgehandeld en geef ik graag het stokje over aan mijn collega, mevrouw Van der Sloot.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel. De overige gedeputeerden hebben dan nog 2,5 minuut ongeveer om de vragen te beantwoorden.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Dat is afgestemd, ja.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja... Wat doen we nou: beginnen we met een interruptie?

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Ja.

De **plaatsvervangend voorzitter**: U wilt eerst het woord, en dan geef ik het woord aan mevrouw Van der Sloot. De heer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voorzitter. De gedeputeerde nodigde uit om het overal over te hebben, maar wij willen het eigenlijk over twee punten hebben. Nou ja, de totale portefeuille noemde u, maar wij willen het hebben over ook het punt van de heer Vreugdenhil. Want kunt u nu eens uitleggen waarom uit onze technische vragen blijkt dat bijvoorbeeld het elektrisch vervoer in het openbaar vervoer, de bussen, dat dat gewoon minder bussen wordt? Dat vinden we, denk ik, niet conform de afspraken, dus wat gaat u daar nou aan doen?

Het tweede punt is: u zegt 'het gaat allemaal voortvarend', de komomleidingen, en wat al niet meer, maar zou u zich niet concentreren ook op die snelfietsroutes? Want daar lezen we van dat die vijf snelfietsroutes, de eerste vijf, gewoon achterlopen op het schema. En dat lijkt me niet de bedoeling.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Zeker, dat is ook niet de bedoeling. Als het gaat over de ov-concessies: er zat een ommissie in het tijdspad dat we hadden. We hebben gewoon afgesproken dat in 2025 alles wat in ieder geval met Bravodirect te maken heeft, dus de snelbussen, zero emissie is. Die afspraak is er, staat er en die gaan we halen, want in de concessie Zuidoost-Brabant, die volgens mij pas in 2026 weer op de markt komt, dus ná 2025, is het al geregeld en voor de komende concessies in 2022 en 2024, voor respectievelijk West-Brabant en Midden- en Oost-Brabant, gaan we dat regelen. Alleen puur technisch was het zo dat in dat investeringspad de doelstelling daarop nog niet was aangepast. Dus 2025 is de afspraak en die gaan we halen.

Als het gaat over snelfietsroutes: daar zit inderdaad een vertraging in ten opzichte van 2019. Het is echt de verwachting dat ze in 2020 allemaal gerealiseerd zijn. Dat ligt overigens niet aan ons, want wij hadden het geld klaar staan en wij hebben ook onze ambtelijke capaciteit daarvoor helemaal op orde. Maar het zijn wel de gemeenten die initiërend zijn en dan bij ons komen om te zeggen van: nou, het fietspad moet zus en zo. Overigens gaat het allemaal in perfecte harmonie. Als ik moet kiezen tussen de goede kwaliteit, want daar vinden de gesprekken vaak over plaats, indachtig de titel van ons

bestuursakkoord, en als het dan net drie maanden langer duurt, maar het is de goede kwaliteit waarmee we de komende jaren vooruitkomen, ben ik daar heel blij mee.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Meneer Van der Wel?

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Ja, voorzitter, want dat zou mijn volgende vraag zijn: hoeveel vertraging wordt het dan? Maar ik hoor iets van drie maanden, en dat is acceptabel. En bij het elektrisch busvervoer: het gaat toch niet zo zijn dat we daar aan kapitaalvernietiging doen, dus dat bussen die prima rijden, zeg maar, uitgefaseerd worden vanwege een contract, terwijl ze eigenlijk heel hard nodig zijn?

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Ik ben geen voorstander van kapitaalvernietiging.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké. Dan gaan we nu naar mevrouw Van der Sloot.

Mevrouw **Van der Sloot** (GS, CDA): Die is dat overigens ook niet!

Dank u wel, voorzitter, en dank ook de Staten voor de vragen en de positieve opmerkingen over de portefeuille. Ik begreep dat we maar tweeënhalve minuut hebben. We hebben een goede, maar ook strenge voorzitter, dus ik stel voor dat ik meteen doorga naar het amendement van GroenLinks. Mevrouw Van der Linden had het over het amendement dat het vorig jaar bij de begroting is ingediend, de 'Schijf van vijf basisvaardigheden'. Dat betrof een programma waar Cubiss mee aan de slag kon gaan met betrekking tot de vaardigheden. Wij hebben dat amendement opgepakt, we zijn er meteen mee aan de slag gegaan. We gingen ervan uit dat Cubiss een kant-en-klaar programma had klaar liggen, maar dat was er niet, dus het heeft wat tijd gekost om dat programma te ontwikkelen. Uiteindelijk was het vóór de zomer klaar. We hebben er in de zomer met elkaar over kunnen schakelen. Sterker nog: ik kan u vertellen dat u over enkele weken daadwerkelijk kunt zien dat we dit besluit kunnen gaan uitvoeren. Het gaat dus heel snel uw kant op komen en ik denk ook in de richting waar u naar vraagt.

Dan heb ik een aangehouden motie, die opnieuw is ingediend, van 50PLUS over het manifest van verschillende partners. Dat manifest gaat over een aantal uitdagingen, zoals vergrijzing en de invloed daar ook op, op het blijfklimaat. Nou, dat manifest kennen we goed. Inmiddels zijn we ook al met enkele van deze partners in gesprek, ook in het kader van de visie op het blijfklimaat die we aan het ontwikkelen zijn. Ik interpreteer uw motie zo, dat u aan ons vraagt of we ook met de andere partners in gesprek willen gaan. Dat willen wij, dus deze motie heeft vanuit GS dan ook geen bezwaar.

En dan was ik, denk ik, voorzitter, binnen de tijd.

De **plaatsvervangend voorzitter**: En wie kan ik dan het woord geven? Ik zie mevrouw Spierings.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik had een vraag van de VVD over uitwerking van een motie met betrekking tot thorium. Daar wordt aan gewerkt, er worden ook diverse hoogleraren/deskundigen bij betrokken.

Een vraag over participatie en inspraak in de RES'en. Dat is primair belegd bij de gemeenten en in de stuurgroep RES'en vraag ik er ook met grote regelmaat aandacht voor, om dat als gemeente goed te doen en om te kijken waar een gemeente dat moet oppakken, om dat ook extra aan te moedigen.

Ik had een vraag van de PVV hoe we tegen de verschillende vormen van duurzame energie aankijken. Uw Staten hebben daarvoor zelf de kaders gesteld, namelijk dat we dezelfde definities hanteren als er landelijk worden gehanteerd.

De Partij voor de Dieren had vragen over de eiwittransitie. We zouden alleen iets met 'Nedersoja' doen.

Nou, we zijn ook bezig met veldbonen, we hebben de Vegetarische Slager in Brabant zitten, Dalco, Schouten Europe, we hebben de Dutch Quinoa Group flink ondersteund, Protix heeft hulp van de provincie gehad en we werken inderdaad ook met een aantal provincies en het ministerie samen. Dus volgens mij gebeurt er veel.

Rondom de Brabantse Zorgvuldigheidsscore Veehouderij is de vraag van de Partij voor de Dieren om daarmee te stoppen en grondgebondenheid te gaan vereisen. Dat lijkt ons niet iets wat we van de ene op de andere dag kunnen doen, als het überhaupt op die manier wenselijk is. Dus wij gaan niet met de Brabantse Zorgvuldigheidsscore Veehouderij stoppen. We gaan hem wel evalueren, en die evaluatie start in 2020.

Vanuit de ChristenUnie-SGP had ik vragen over het achterlopen op een aantal terreinen op het gebied van energie, maar ik zal even wachten op een vraag van de heer Van der Wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik geef het woord aan de heer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Bedankt voor de beantwoording, maar ik zie dus dat er betrekkelijk weinig aanvragen zijn in zo'n BZV. De totale bijdrage aan de hele omslag is 0,2%, terwijl het ons als provincie 13.000 euro per aanvrager heeft gekost tot nu toe. Het was eerst 1 miljoen euro, nu zitten we op 1.250.000 euro. Ik vind dat nogal een investering, als er bijvoorbeeld ook andere dingen gedaan kunnen worden, zoals brandveiligheid in stallen. Dus wat komt er dan in die evaluatie precies ter sprake? Komt er ook bijvoorbeeld een opt-out-optie, want is het verstandig om hiermee door te gaan, gezien het geringe aantal aanvragen?

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. De keuze om wel of niet met iets door te gaan, daar kunt u als Staten zich natuurlijk altijd over uitspreken en als u van mening bent dat we er per direct mee moeten stoppen, en uw Staten geven ons college daar opdracht toe, dan zullen we dat in ieder geval serieus in overweging nemen. Maar ik ben een beetje aan het zoeken naar het alternatief dat u heeft.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Nou, dat is goed, daar zullen we dan met een voorstel voor komen, want dat is precies ons plan. Maar fijn dat u het in ieder geval niet meteen afkapt, want daaruit merk ik eigenlijk dat de gedeputeerde ook niet zo'n grote fan is van de BZV, of moet ik het misschien anders zien? Maar een andere vraag, want u zei over de eiwittransitie en een enorme lijst aan activiteiten: het gaat er wel om of we daarmee ook een omslag krijgen. Want u noemt Protix, dat zijn dierlijke proteïnen, u noemt allerlei andere, u zegt de Vegetarische Slager, ja, die heeft u een pluim gegeven, ik neem aan dat u geen aandelen heeft gekocht van Unilever, maar waar zijn nou die projecten die plantaardig eiwit promoten vanaf de boer tot aan de consument, waar u, zeg maar, uw steun aan verleent? Want als we dat niet doen, dan zit er in de keten geen winst en dan gaan alleen de grote bedrijven met het geld rollen, terwijl de kleine boeren, die het geld hard nodig hebben, hier niks van mee pikken. Wat gaat u daar nou mee doen?

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Ik zou graag eerst even terugkomen op de BZV, want ons college is wél een groot voorstander van de BZV. Ik leg enkel uit dat, als u ons een opdracht geeft, wij niet anders kunnen dan die serieus in overweging nemen, en dat betaamt volgens mij ons college.

Ten aanzien van de initiatieven die ik heb genoemd op het gebied van de eiwittransitie hebben wij daar bij vrijwel alle initiatieven op enig moment een ondersteunende rol in gehad, en dat is niet altijd in de vorm van een subsidie. Het kan velerlei vormen aannemen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: U mag weer verder met uw betoog.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Dank u wel, voorzitter.

Even kijken. Vragen over het onderwerp energie, waar we inderdaad op een paar fronten helaas achterlopen, bijvoorbeeld op de eigen gebouwen, en dat is omdat de materie soms gewoon weerbarstiger is dan we aan de voorkant denken. Het uitvoeren van onderzoeken wat de juiste maatregelen zijn duurt soms langer dan we aan de voorkant hadden gedacht. Soms proberen we bijvoorbeeld ook voor de provinciale steunpunten in één keer de zaken te doen als we toch een renovatie uitvoeren, en als we daar dan een plan voor maken, kom je soms ook nog wat onverwachte bijkomende zaken tegen, die gewoon tot forse vertragingen leiden, zoals onderzoeken die je moet doen in relatie tot bodemkwaliteit, om maar eens iets te noemen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Van den Berg, een interruptie.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, voorzitter. Met het achterlopen bij dingen komen wij ook weleens wat rare zaken tegen bij de beantwoording van technische vragen. In de burap staat – ik geloof dat het over elektrisch vervoer ging – dat er, en dan gaat het al om de bandbreedte, tussen de 2000 en 20.000 banen zouden zijn, en er stond origineel dat dat doel behaald was. Op nadere technische vragen stond er in één keer een getal van 1600 banen. Heeft u daar een verklaring voor? Want ik heb het idee dat we dan een beetje in de maling genomen worden hier.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Dit soort getallen heb ik echt niet paraat en daar mag u gewoon in de technische vragen verder op door vragen.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voorzitter. Mag ik dan in z'n algemeenheid vragen wat u ervan vindt als er geschreven wordt dat een doel gehaald is en dat blijkt in werkelijkheid niet zo te zijn, hoe wij daarmee om moeten gaan? Want ik vind het buitengewoon verbijsterend eigenlijk, allereerst dat er gezegd wordt tussen 2000 en 20.000 banen – dat klinkt heel wat –, dat er gezegd wordt 'dat hebben we gehaald', en het zijn er 1600. Hoe moet ik dat zien, hoe wordt dat opgesteld, wat is uw rol daarin?

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Ik ga niet op als-dan-redeneringen in, van: stel dat dit inderdaad het geval is, wat vindt u er dan van?

Even kijken, ik was bezig met de punten op het gebied van energie, waar we achterlopen. Ik heb al iets gezegd waarom het bij de eigen gebouwen achterloopt. Op het gebied van de laadpalen hebben we een aanpak waarin de laadpalen de elektrische auto's volgen. En we zijn soms ook gewoon afhankelijk van regelgeving die anderen stellen. Op het moment dat de stimuleringsregelingen voor elektrische auto's minder interessant worden en er dus in een minder hoog tempo elektrische auto's worden aangeschaft, is ook de vraag naar laadpalen minder.

Volgens mij heb ik zo alle vragen beantwoord, voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is er nog een interruptie van de heer Thijssen.

De heer **Thijssen** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Volgens mij zit ik nog met één onbeantwoorde vraag. Ik heb een vraag gesteld over het onder op de stapel leggen van vergunningaanvragen, waarom dat advies komt van mevrouw Spierings.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Spierings.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Dit heb ik nooit gezegd, dus ik kan moeilijk erop ingaan waarom ik dat advies zou hebben gegeven.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Wilt u daar nog iets op zeggen, mijnheer Thijssen? Nee, dan is dit ook een duidelijk antwoord. Dan is er nog een interruptie van de heer Vreugdenhil van ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel voorzitter. Voorzitter. Volgens mij zijn er nog een heel aantal vragen van de heer Thijssen niet beantwoord. Alles op het gebied van landbouw wordt volgens mij niet beantwoord. Dat laat u ergens liggen, of komen die nog op een andere manier aan bod? Er werd een vraag gesteld door de heer Thijssen bijvoorbeeld over de uitspraken van de VVD over halvering van de veestapel; die is niet beantwoord. En om even op uw punt in te gaan op het gebied van energie: ja, natuurlijk zijn er allemaal redenen waarom het niet doorgaat, maar toen wij het debat voerden in november/december, toen moesten wij op stel en sprong extra budget beschikbaar stellen, moest er, ik weet niet..., voor 9 fte moest er geld beschikbaar gesteld worden en dergelijke. Toen gaf u geen winstwaarschuwing en nu blijken er opeens op allerlei terreinen toch andere doelstellingen óf geformuleerd te worden, óf dingen niet gehaald te zijn. Dat bevreemdt mij, want volgens mij zijn we nog niet zo veel verder dan december.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Spierings.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Heel veel van die capaciteit is gaan zitten in bijvoorbeeld de regionale energiestrategieën, in bijvoorbeeld de aanpak aardgasvrije wijken. Dus op een heel aantal fronten hebben we geïntensiveerd.

Ten aanzien van een opmerking van de VVD over halvering van de veestapel: ik weet niet precies wat uw vraag nu aan mij is.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, ik wil de vraag van de heer Thijssen wel herhalen, maar dié stelde eigenlijk de vraag, de CDA-fractie, van wat u ervan vindt dat die opmerking gemaakt wordt, en tegelijkertijd omarmd wordt door uw eigen fractie hier in Provinciale Staten. Wat denkt u dat dat doet met het vertrouwen van ondernemers, als u hen dwingt tot het nemen van maatregelen en tegelijkertijd zegt van: als u de maatregelen genomen hebt, dan gaan we de helft van de sector ook nog eens een keer inkrimpen? Wat denkt u dat dat met het vertrouwen van de sector doet in het beleid van de provincie?

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Ik vermoed dat de heer Vreugdenhil refereert aan een stuk in de krant uit de Haagse politiek, wat gaat over de stikstofproblematiek, en de stikstofproblematiek zit niet in mijn portefeuille. Ons college gaat ook niet over uitspraken van uw Statenleden, daar moet u vooral elkaar op aanspreken.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, dank u wel voor de uitnodiging, meneer Vreugdenhil. De fractie van D66 in de Provinciale Staten heeft geen standpunt omtrent het plan van de heer De Groot. Persoonlijke tweets van Statenleden kunt u lezen, maar dat zijn persoonlijke tweets van Statenleden.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké. Daar volgt een reactie op van de heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Maar meneer Meijer, als u een tweet stuurt waarin u aangeeft dat u dat een goed idee lijkt, dat u dat omarmt, dan moeten we dat zien als meneer Arend Meijer uit de gemeente Waalwijk die een reactie geeft, maar als meneer Meijer hier in de Provinciale Staten zit, dan heeft hij opeens een heel andere mening. Als u dat spelletje zo speelt, hè, wat doet dat met een agrarisch ondernemer die u wel als meneer Meijer, lid van Provinciale Staten, verplicht om allerlei maatregelen te nemen, maar tegelijkertijd zijn toekomstperspectief daarin weghaalt? Snapt u dat dat iets doet met de hele sector en snapt u dat dat ook het vertrouwen in de provinciale politiek ondermijnt?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Meijer mag nog een reactie geven en dan gaan we terug naar het college.

De heer **Meijer** (D66): Ja, dank u wel. Ik kan daar wel op reageren. Kijk, D66 schrijft een verkiezingsprogramma, daarmee voeren wij een campagne, daarmee halen wij een aantal zetels, en iedereen die in de fractie van D66 zit kent dat verkiezingsprogramma. Op het moment dat er dan plannen in Den Haag geformuleerd worden die passen binnen dat verkiezingsprogramma, dan kun je op openbare sociale media uitdragen dat het past in je verkiezingsprogramma, dat nu verder uitgewerkt wordt. Dat is niet meteen een standpunt van een fractie. Ik snap dat dat bij eenmansfracties mogelijk anders is, maar wij hebben daar als fractie geen standpunt over ingenomen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké. Voor zover. Ik ga door. Welke gedeputeerde heeft er zin in om nu achter dat kathedertje te gaan staan? De tijd loopt nog niet hoor, maar meneer Grashoff, u mag.

De heer **Grashoff** (GS, GL): Dank u wel. Ja, voorzitter, tweeënhalve minuut voor een aantal indringende vragen, onder meer over de PAS, maar ook over de voortgang van het natuurbeleid, dat is niet helemaal goed mogelijk, maar ik ga mijn best doen.

Rondom PAS: hoe gaat het college van Gedeputeerde Staten om met de bevindingen van de commissie-Remkes? Ja, die zijn voor ons natuurlijk een heel belangrijk kader. Alleen, er zit nog één stap tussen: wat gaat de rijksoverheid, wat gaat de minister doen met dat advies? Want het is slechts een adviescollege en het gaat er natuurlijk om wat op rijksniveau straks de hoofdlijnen gaan worden voor het nieuwe stikstofbeleid, zowel op de kortere termijn als op de langere termijn. Voor de langere termijn moeten we overigens nog even wachten, daar gaat de commissie-Remkes pas later iets van vinden.

Dat individuele plannen van fracties vanuit Den Haag voor ons college geen rol spelen, is, denk ik, intussen al voldoende duidelijk geworden. Daar gaat het niet om. Waar het ons college wel om gaat, is dat er 'overall' – dat zullen wij van het Rijk vragen en onszelf ook voor inspanssen – sprake is van een structurele en stevige, dalende lijn voor de stikstof de komende jaren. Dat is bijna een open deur intrappen, want als we dat niet met elkaar realiseren, dan zullen wij om de haverklap in conflict komen, via de rechter, op basis van de uitspraak van de Raad van State. Dus we zullen dat moeten oplossen.

Er is vandaag nog een nieuwsbericht, dat luidde, eerst de kop: 'Oplossing stikstofuitspraak. Kabinet: oplossing stikstofuitspraak'. Laat u niet te snel blij maken. Het gaat er slechts om dat eindelijk dat rekenprogramma AERIUS, dat al begin augustus was toegezegd, nu maandag, met trots gemeld door de minister, in de lucht komt. En dat betekent dat wij vanaf 1 oktober daadwerkelijk de vergunningverlening kunnen gaan starten voor al die projecten die niet bijdragen aan de stikstofdepositie, of zelfs bijdragen aan een verlaging daarvan. Dat is belangrijk nieuws, ook voor de uitvoerbaarheid van onze besluiten in het kader van de veehouderij.

Voorzitter. Het spijt mij dat de beantwoording van de themabijeenkomst over PAS zo lang heeft geduurd, dit in de richting van de heer Vreugdenhil. Dat heeft te maken met wat personele dingen in de organisatie.

Het komt er snel aan. Wat ik zou hopen: we hebben twee keer een themabijeenkomst gehad en twee keer is mijn ervaring geweest, vrij nieuw, dat uiteindelijk er aan het eind nog vijf minuten tijd over zijn om vijftig vragen te beantwoorden, en ik zou hopen dat we op een of andere manier – maar dat is natuurlijk niet aan mij – daar óf meer tijd voor uittrekken, óf die discussie anders inrichten, zodat we echt een goede uitwisseling kunnen hebben. Ik vond het ook onbevredigend. Wat mij betreft zou dat logisch moment, de eerstvolgende gelegenheid, al 11 oktober kunnen zijn. Nogmaals, ik ga niet over de agenda van de Staten, maar dan hebben we wel het advies van de commissie-Remkes, dan hebben we wel bestuurlijk overleg gehad en dan hebben wij ook als GS de tijd gehad om ons te beraden op een aantal vraagstukken hoe wij hier in het Brabantse er nu mee verder kunnen. Dus 11 oktober zouden wij een hele goede uitwisseling kunnen hebben.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Vreugdenhil heeft een interruptie.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Dank u wel, voorzitter. Ja, het was ook onbevredigend voor ons. Daarom heb ik ook het voorstel gedaan in het presidium om vooraf de vragen in te kunnen dienen, zodat die vooraf ook beantwoord kunnen worden voor een deel, en dat we dan ook goed de discussie kunnen voeren. Als u dan toe kan zeggen dat u ook de beantwoording dan netjes ook voor de commissiebijeenkomst ons aan kan leveren, dan hebben we, denk ik, een effectieve bijeenkomst, waarin we echt tot de kern en ook tot de politieke vraagstukken kunnen komen. Dat maakt het volgens mij een stuk effectiever.

De heer **Grashoff** (GS, GL): Voorzitter. Ik sta open voor elke constructieve werkwijze waarbij we het debat met de Staten goed kunnen voeren.

Voorzitter. Dan rondom het natuurbeleid. Ja, daar zit wel een tikje frictie in. Deze bestuursrapportage geeft inderdaad op veel punten aan: 'loopt conform planning'. Tegelijkertijd heb je ook het bestuursakkoord kunnen lezen, waarin we nadrukkelijk hebben aangegeven dat er versnelling nodig is op een aantal punten, en een versterking nodig is op een aantal punten. Dat heeft ook iets te maken met de wijze waarop prestatie-indicatoren en dergelijke van de afgelopen periode zijn gedefinieerd. Dat is nu eenmaal de systematiek van de burap zoals die nu is. Bij de begroting mag u verwachten dat wij met een nieuwe set indicatoren komen, die heel kritisch zullen zijn naar onszelf toe, ten aanzien van de te behalen prestaties ook kwantitatief stevig neergezet.

Ja, het gaat niet helemaal goed genoeg met de grondaankopen op dit moment ten behoeve van natuur. Dat moet echt versnellen. De tussenrapportage 2019 geeft ook mij zorg – terechte opmerking.

Grondwateronttrekkingen zijn een belangrijk punt van aandacht. Daar is al wel het een en ander aan gebeurd de afgelopen jaren, en het heeft ook niet zoveel zin om daar een soort hele specifieke discussie met alleen de grootste onttrekkers over te hebben, want die zitten in het diepe grondwater en het óndiepe grondwater is eigenlijk het grootste probleem op dit moment ten aanzien van de verdroging, en dan hebben we het bijvoorbeeld over beregening in de landbouw versus het nat houden van natuurgebieden en dergelijke. Lastige punten.

Een analyse van wat er nodig is om de doelen, die KRW-doelen, te halen, komt er. Die kan ik u toezeggen, mevrouw Van der Linden: medio 2020 wel te verstaan, en dat is eigenlijk al in de voorbereidende periode naar de laatste planperiode-KRW, dus de planperiode 2022 tot 2027, en daar wordt op landelijk niveau, en ook bij ons, alles voor opgeschaald op dit moment.

De heer Van der Wel heeft een aantal kritische opmerkingen gemaakt rondom onder meer biodiversiteitsmaatregelen in leefgebieden. Wij spenderen op dit moment zo'n 6 miljoen euro per jaar aan die maatregelen. Die zijn op zichzelf zeker effectief, maar nog niet voldoende. Dat blijft ook zo voorlopig. Die 6 miljoen euro hebben wij voorlopig ook nog beschikbaar, daar gaan wij straks mee door, en ik denk

dat we daarmee zo effectief mogelijk moeten proberen die maatregelen in te zetten.

U had er ook naar gevraagd: het aantal hectaren is kleiner dan nodig zou zijn. U heeft het over bomenkap gehad. Ik kan u aankondigen dat ik in het najaar kom met een bosnota en dat in die bosnota, denk ik, een aantal dingen zullen staan die heel nadrukkelijk ook ingaan op uw opmerking rondom bomenkap en natuurdoeltypes en dergelijke. Het voert haast te ver voor dit moment, maar dan kunnen we uitvoerig het debat voeren en wellicht dat u daar ook positief over zou kunnen zijn, want we hebben een ambitieuze bosnota in petto.

Verdroging is een majeur onderwerp. Ik heb dat vanochtend bij de beantwoording rondvraag ook gezegd. Wij komen daarvoor in de loop van dit jaar met een plan onder de kop 'Klimaatadaptatie en verdrogingsbestrijding', en dat zullen we met de waterschappen primair moeten doen, maar ook met de andere stakeholders, gemeenten, natuurorganisaties, landbouwsector et cetera. Ja, een majeure opgave, die hebben we niet vanaf dag één geregeld, maar wel alle aandacht daarop de komende jaren gericht.

De top 3-middelen zijn op dit moment op – die zijn allemaal uitgegeven, laat ik het zo zeggen. En in de richting van de groenblauwe diensten – de heer Vreugdenhil had daar nog een opmerking over gemaakt –: de contracten lopen nu voor de groene diensten tot eind 2021. Dat is gewoon wat het is; die kunnen nu niet extra afgesloten worden, maar er zijn ook geen verwachtingen voor gewekt, dat dat zo zou zijn. Er is nog wel geld op de blauwe diensten. Daar is nú de openstelling van de subsidieregeling, en als daarop ingetekend wordt, kunnen daar weer contracten ook tot eind 2021 op worden afgesloten. En zeker als we het hebben over weidevogels, hebben we het eerder over blauwe nog dan over groene diensten, of over de mix daarvan. Dus ik hoop dat dat in elk geval kan bijdragen aan de vragen.

Dat tot zover, ja.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Van der Wel, een interruptie voor de heer Grashoff.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voorzitter, dank u wel. Gedeputeerde, bedankt voor de beantwoording. Blij met de bosnota. Die hadden we wel enigszins verwacht, want daar was in de vorige periode al sprake van, maar het wordt ambitieuzer, neem ik aan. Oké.

Voorzitter, twee punten die wij nog willen aandragen. Wat ik een beetje mis: u zegt "ja, het diepe grondwater versus de oppervlakte-, of het ondiepe grondwater", maar heeft u ook oog voor die relatie tussen de beide? Ik kan u een concreet geval noemen, bijvoorbeeld in de Brabantse Wal. Volgens uw eigen rapport – moet u maar eens nalezen – blijkt gewoon dat het diepe grondwater invloed heeft op het ondiepe stuk. Als we dus een aanpak willen, een integrale aanpak, zullen we niet alleen moeten kijken naar de individuele boeren met een berekening, maar ook naar het diepe grondwater, om dat geheel in balans te brengen. Dus dat is een vraag: bent u bereid om dat verder uit te zoeken? Dat is één.

En twee, u zegt: ja, het is een beetje gek verhaal, want we lopen conform planning, terwijl u zelf zegt in het bestuursakkoord 'we moeten meer doen'. Bent u dan ook bereid voor het ontwikkelen van het Natuurnetwerk, om bijvoorbeeld extra middelen, extra geld, daarbij in te zetten? Want zonder geld geen aankopen en zonder aankopen geen natuur.

De **plaatsvervangend voorzitter**: U maakt het voor mij wel heel spannend, want eigenlijk doet u twee interrupties in één. Maar ik tel deze als twee interrupties. Vindt u dat goed? Want het zijn twee verschillende vragen.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): U bent voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u. De heer Grashoff.

De heer **Grashoff** (GS, GL): Ten eerste over het grondwater. Ja, natuurlijk gaan wij het ook over het diepe grondwater, over die onttrekking, hebben. Want de essentie van mijn antwoord was, tenminste: zoals ik het bedoelde, dat het geen zin heeft om het uit elkaar te trekken en eerst dát te doen. Je moet het juist in z'n samenhang bekijken. Ja, er is wel uitwisseling, op de ene plek anders dan op andere plekken. Wat ik mij laat vertellen, is dat er ook nog het een en ander, eigenlijk op wetenschappelijk niveau, nog niet goed bekend is over de wisselwerking tussen die grondwaterlichamen. Het is wel een belangrijk punt, maar zéker in zijn samenhang bespreken, en ja: dat gaan wij doen, ook met de grote onttrekkers.

Voorzitter. Dan de tweede die u stelde..., nou ben ik hem even kwijt..., de middelen voor het Natuurnetwerk. Nee, we gaan niet extra middelen nu beschikbaar stellen. Er is natuurlijk de reserve die bij het Groenontwikkelbedrijf is gestald, zal ik maar zeggen. Nou, dat geeft nog ruim voldoende middelen voor de eerstkomende jaren. Er is ook nog steeds, en er wordt met een zekere regelmaat ook een update van gegeven, een nieuwe financiële herijking, en op dit moment is nog steeds de gedachte dat wij grosso modo die totale opgave daarmee zouden moeten kunnen halen. Of dat uiteindelijk zo is, blijft lastig, want er zitten enorme onzekerheden in als je financieel wilt gaan plannen over van nu tot 2027, maar op dit moment is er geen beperking in de middelen. Wij kunnen fullspeed door.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel. Ik begrijp: de heer Van Merrienboer.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Veel aandacht vanuit uw Staten voor de woningmarkt, en ik denk terecht. Het is een vraagstuk dat ons ook de komende tijd stevig bezig gaat houden. Inderdaad blij dat we in Brabant het tempo dat we ons hebben voorgenomen – dat is dit jaar zo'n 12.500 woningen opleveren met elkaar – waarschijnlijk gaan halen. Maar dat geeft geen garantie voor het vervolg. Dus volop werk aan de winkel.

De VVD had een vraag over de uitvoering van de motie 'Bijzondere woonvormen'. Daar zijn we volop mee bezig, daar bent u zelfs voor een deel deelgenoot van als fractie, als het gaat over de werkateliers zoals we die organiseren. Wat ik nu voorzie, is dat ik nog dit najaar eigenlijk de opbrengst daarvan wil verzamelen in, of het nu een actieprogramma heet, of gewoon een set aan hele concrete acties, waarin ik u zal informeren over hoe we inderdaad de stappen verder zetten op het terrein van het stimuleren van bijzondere woonvormen. Daar hoort ook de vraag bij, en die halen we ook natuurlijk in de ateliers op, van: betekent dat ook iets voor bijvoorbeeld de provinciale regelgeving? Daarvan heb ik op een andere plek ook al aangegeven dat, mocht dat zo zijn, dan is dat onderdeel van het hele proces rondom de Omgevingsverordening. Laat ons dat niet weerhouden van alles wat we op korte termijn kunnen doen, en ook doen, om op het punt van de bijzondere woonvormen verder uitvoering te geven aan de motie. Maar nogmaals: dit najaar wellicht een kort overzicht in een aantal acties.

Dan mevrouw Van der Linden, als het gaat over de aandacht voor starters en sociale woningbouw. Ik denk terecht. Wij zeggen in onze Brabantse Woonagenda: het versterken van de vraaggerichtheid, dat is het belangrijkste. Nou, als u dat zegt, betekent dat meer aandacht voor starters en voor mensen die met een kleine beurs op die woningmarkt, waar vaak de lasten hoog zijn, een plek moeten vinden. We hebben in Brabant in het verleden te veel plannen gezien met, zeg maar, te dure koop. Nou, dat zijn we op dit moment aan het aanpassen. Ik denk dat het wel van belang is om te onderstrepen dat beleid voor starters en sociale woningbouw, dat dat in een woningmarkt die met elkaar samenhangt nooit alleen maar gaat over maatregelen die direct op die groepen betrekking hebben. Als wij het middensegment willen versterken, dan is dat in dienst van de doorstroming, waardoor juist ook starters en mensen met een kleine beurs meer ruimte krijgen: bouwen in eigen beheer, tijdelijk wonen. Dus het gaat over een volledig dynamiseren van de woningmarkt, maar natuurlijk vooral het versterken van die vraaggerichtheid, en dat is inderdaad aandacht voor de groepen waar u aandacht voor vraagt.

Gaan we dan niet stil vallen bij een volgende economische crisis? Meneer Smeulders, ik denk niet dat we

de pretentie moeten hebben dat wij die bijna vanzelfsprekende cyclus in de bouw te lijf kunnen. We kunnen doen wat we moeten doen. Kijk, de vorige keer stapelden een economische crisis, een financiële crisis en eigenlijk ook wel een crisis rond 'wie doet wat op de woningmarkt' zich op elkaar en daar hebben we echt veel last van gehad. Belangrijke dingen waar wij nu voor staan, zijn een veel flexibeler programmering, zodat we niet vast blijven zitten in verkeerde plannen. Ik denk dat het aan een overheid is om langjarig perspectief te bieden, daarom ook in het bestuursakkoord aandacht voor zo'n vraagstuk als stedelijke transformatie, langjarige afspraken met gemeenten waarop marktpartijen zich kunnen oriënteren, inclusief de bereidheid om daar ook ons ontwikkelbedrijf voor in te zetten. Dat zijn dingen waar wij voor staan en dat is wat wij kunnen doen. Of we daarmee in staat zijn te voorkomen dat het weer eens wat minder gaat op de woningmarkt, ja, dat kunnen we niet meer voorkomen, maar we kunnen wel heel veel leren van wat in het verleden niet zo goed is gegaan, waar we nog steeds last van hebben.

Voorzitter, tot zo ver.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel. Het woord is nu aan de heer Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Ja, dank u wel, voorzitter. Mooi om ook vanuit deze kant u te informeren over de lopende uitvoering van dit jaar. Zoals u allemaal hebt kunnen lezen, ligt de uitvoering van het economisch programma op koers, en daar zijn we blij mee. Het gaat goed met de economie in Brabant, en daarmee ook met de mensen die een baan hebben, en dat, meneer Heijmans, draagt ook weer bij aan het geluk van de Brabander.

Vol gas naar de beantwoording van de vragen. Rondom de arbeidsmarkt zijn een aantal vragen gesteld. Binnenkort hoop ik met een actieplan arbeidsmarkt, zoals ook in het bestuursakkoord staat, naar uw Staten te komen, waarin aandacht is voor zowel de arbeidsmarkt in grote steden, maar ook in kleinere kernen, in kleinere gemeenten. En daar gaan we ook kijken naar de rollen die we hadden, en die we ook in de toekomst gaan hebben, om ervoor te zorgen dat die arbeidsmarkt goed draait, de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt beter op elkaar wordt afgestemd, dat er meer aandacht is voor leven lang leren, meer aandacht is voor talent. Heel veel jongeren zijn inmiddels ook al betrokken bij bijvoorbeeld het maken van beleid van onze provincie. Zo noem ik alleen maar het voorbeeld van Waardemakers, waarin ongeveer duizend studenten zelfs vanuit hun talenten van mbo- tot wo-niveau onderdeel zijn van het beleid van onze provincie.

Dat was de arbeidsmarkt. De Europese programma's. Een vraag van Lokaal Brabant over het realistisch ramen. We halen best wel veel geld op in Brussel, en dat vraagt om cofinanciering vanuit de provincie. Die middelen worden dan ingezet in onze belangrijke thema's, zoals innovatie, of een energietransitie. En daar zorgen we voor dat dat een hefboom heeft. Elke euro die wij erin stoppen als provincie Noord-Brabant kan toch wel rekenen op twee tot zes euro's uit Brussel. Ik denk dat dat voor ons een slimme investering is en een slim bestede euro. En dat willen we doen op basis van realistisch ramen. Onze uitvoeringsorganisaties kijken naar de openstellingen, die kijken naar de beschikkingen die ze verwachten en op basis van de lopende begroting en de lopende programma's proberen we daar zo realistisch mogelijk in op te treden.

Een andere vraag van Lokaal Brabant over de regiodeal. Dat wil ik graag even splitsen in de regiodeal en de extra, de additionele financiering. Het onderdeel van de regiodeal loopt via de reguliere P&C-cyclus. De extra financiering waar Lokaal Brabant naar verwijst is een eenmalige subsidie en daar zorgen we dat die governance nu goed georganiseerd wordt en dat inderdaad via de governance op een juiste manier iedereen, zoals dat in het voorstel staat, zijn steentje daadwerkelijk ook bijdraagt, en dat koppelen we dan ook terug.

Als laatste de onderzoeksagenda. Ik nodig uw Staten van harte uit om de bijlage die bij de Begroting 2020 ongetwijfeld ook weer de onderzoeksagenda van 2020 zal bevatten. Nou, mocht u daar

aanvullende onderzoeken willen agenderen, dan kijk ik uit naar een behandeling en uw aanvraag voor een extra themavergadering bijvoorbeeld.

Tot zover, voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel. En dan last but not least de heer Bergsma.

De heer **Bergsma** (GS, CDA): Ja, voorzitter, dank u wel. Dank u wel ook aan de woordvoerders voor de vragen en met name ook de ondersteuning en de aansporingen op het gebied van veiligheid. Dit college is bijna twaalf weken van wal en ik kan u in elk geval terugkoppelen dat de extra ambitie die u heeft uitgesproken op het thema veiligheid, zeer goed ontvangen is in het veld. Partners zijn enthousiast om met ons samen te werken en ik kijk er dan ook naar uit om daar met u in bredere zin over te praten aan de hand van de bestuursopdracht die we momenteel ook aan het voorbereiden zijn en waar u ook bij betrokken gaat worden. In die bestuursopdracht gaan we het hebben over de afbakening, de inzet en natuurlijk ook de euro's. We nemen daar natuurlijk al in elk geval ook bij de begrotingsbehandeling een voorschot op, zoals de collega van financiën al heeft aangegeven.

Voorzitter. De VVD en ChristenUnie-SGP hebben vragen gesteld over de boswachters, de boa's. Het mag duidelijk zijn dat wij ook elke keer met ongenoegen kennisnemen van toch, nou ja, de veiligheidsincidenten die in ons buitengebied plaatsvinden en dat wij in woord, in daad, maar ook in uitrusting achter onze mensen die daar in het veld lopen zullen staan. Ik heb de afgelopen weken overleggen gevoerd met politie, met onze partners 'Samen Sterk in het Buitengebied' en de komende periode staan er ook nog een paar sessies met boa's/boswachters zelf gepland over hun toerusting. U kunt ervan op aan dat wij alles zullen doen om te kijken of we dat nog verder kunnen verbeteren, en daar kom ik uiteraard bij u ook op terug. Overigens merk ik hierbij wel op dat we afhankelijk zijn van nationale wetgeving, dat de politie hier nauw bij betrokken is over die uitrusting en die bewapening, en dat wij niet in directe zin werkgever zijn, maar dat dat de omgevingsdienst zelf is.

Wat betreft de online campagne waar in de vorige bestuursperiode een motie over is aangenomen, die betrekken wij ook bij onze programmatische maatschappelijke weerbaarheid. Daarover zijn we ook in gesprek met de taskforce RIEC en die zal ook een plaatsje krijgen in de bestuursopdracht. De uitvoering is niet voorzien in 2019, dat zal 2020 gaan worden.

Voorzitter, dan even bestuurlijke vernieuwing, met name als het gaat over 'hoe betrekken we jongere Brabanders bij ons?'. Collega Van Gruijthuijsen gaf net al een heel mooi voorbeeld. Ik denk dat u van dit college kunt verwachten dat wij, zodra wij met beleidsvorming bezig zijn, maar ook met beleidsuitvoering, zullen proberen om alle doelgroepen daar zo goed mogelijk bij te betrekken, dat we ook creatief zullen zijn in de vormen waarin we dat doen en de instrumenten die we kiezen. De Staten hebben de internetconsultaties aan ons meegegeven als opdracht, ook Right to challenge, maar laten we ons daartoe niet beperken. Er zijn veel meer mogelijkheden om dat te doen. Ik zie dat ook als een gezamenlijke verantwoordelijkheid van het college en uw Staten, om dat op een goede manier in te richten.

Ik meld ook even dat wij in elk geval als college ook het initiatief hebben genomen om de jeugdburgemeesters uit te nodigen hier op het provinciehuis, om met hen te praten over de toekomst van Brabant en hoe ze dat zelf zien. Zoals ik al aangaf: suggesties van uw kant zijn van harte welkom.

Dan tot slot Lokaal Brabant, de heer Van Pinxteren. Er werd al wat aangegeven over de lijn kennis- en talentontwikkeling door collega Van Gruijthuijsen, hoe we daarmee omgaan. Ik kan u ook aangeven dat vanuit interbestuurlijk toezicht, maar ook gewoon bestuurlijke samenwerking met gemeenten, waar we met de VBG over in gesprek zijn, wij echt op zoek zijn naar die thema's: waar kunnen we met elkaar echt meerwaarde tonen. Interbestuurlijk toezicht niet alleen met het vingertje op de zes wettelijke thema's waar we toezicht op houden, maar met name gericht op de opgaven waarvoor we staan, de problemen die we in die gemeenten zien. Ik verwacht dat we nog een paar heel interessante themaonderzoeken ter hand

kunnen nemen, die, denk ik, ook goed passen bij de oproep die u deed.

Ten slotte had u het ook over verkeersveiligheid. Ik ben verheugd om u in elk geval op korte termijn ook een Brabant Verkeersveiligheidsprogramma toe te kunnen sturen, niet van de provincie, maar van alle partners waar wij mee samenwerken. Dat zal echt nog wel hier aan de orde komen en daar zullen we nog een aardige discussie met elkaar over kunnen voeren. Maar ik proef strijdbaarheid in Brabant, om Brabant ook op dit punt veiliger te gaan maken. Nou, ik zou zeggen: die kansen gaan we met elkaar benutten.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel.

De heer **Bergsma** (GS, CDA): Ten slotte....

De **plaatsvervangend voorzitter**: U heeft al twee keer 'ten slotte' gezegd! Ik weet niet wat u nog meer als slot wilt zeggen?

De heer **Bergsma** (GS, CDA): De derde 'ten slotte'. U heeft een groot hart voor de aanpak op het gebied van ondermijning. In de Kamer wordt op dit moment daar een debat over gevoerd, met name het structureel maken van gelden die nu naar het ondermijningsfonds gaan. Voorzitter. Ik zou alle partijen willen oproepen om de partijkanalen te gebruiken om naar de begrotingsbehandelingen hun partijen ook in stelling te brengen om die gelden structureel te maken. Echt van belang, zeker ook voor Brabant. Tot zover, voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel. Dan is er nog één nabrander. Mevrouw Spierings wil toch nog even wat zeggen, en dan ronden we dit gedeelte van het college af.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Ja, voorzitter, ik heb zojuist geen antwoord willen geven op de vragen van de heer Van den Berg over het aantal arbeidsplaatsen, omdat ik niet elk detail uit de burap uit mijn hoofd ken. In 2010 is door uw Staten de nota Energieagenda aangenomen en daar is voor het 'elektrisch rijden/slimme netten'-cluster toen als kpi opgeschreven dat dat 2000 tot 20.000 arbeidsplaatsen zouden zijn in 2020. In de burap geven wij aan dat dit 'conform planning' loopt, niét dat we er nu al zijn. Dus als we er 1600 hebben dit jaar, betekent dat dat we nog steeds verwachten dat we de 2000 volgend jaar gaan halen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké. Dank u wel. Dan gaan we wat mij betreft door naar de tweede termijn. Ik kijk even rond. De VVD, mijnheer Gremmen, heeft u behoefte aan een tweede termijn? En dat is zo.

De heer **Gremmen** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Dank voor de antwoorden. Het lijkt erop dat GS in ieder geval goed zijn ingewerkt, dus dat belooft ook wat voor de begroting en voor de komende jaren. Een paar dingen zijn blijven liggen, een paar dingen wil ik nog even aanstippen. Het eerste is de vraag aan mevrouw Spierings wanneer het onderzoek over thorium en andere energiebronnen eigenlijk klaar is. Kunt u daar al een datum op plakken? We vinden het in ieder geval goed dat er zorgvuldig wordt gekeken, en ook met meerdere partijen wordt gesproken hierover. We kijken daarnaast uit naar de begroting, over het stuk over huisvuilrecycling, want dat leeft nu in veel gemeenten, dus we verwachten er wel iets over van het college. Daarnaast zijn we blij dat gedeputeerde Van Merrienboer voortvarend aan de slag gaat met de uitvoering van de motie van mevrouw Dirken en de heer Kouthoofd over de woonvormen. En we vinden het heel fijn dat veiligheid nu eindelijk een prominente plek heeft gekregen in dit college, en

dat onze handhavers ook een luisterend oor hebben bij deze gedeputeerde. Nog wel één vraag. Wordt het geld voor de taskforce en voor maatschappelijke weerbaarheid – de 150.000 euro van de motie – nu ook dan doorgeschoven naar 2020, omdat de opdracht pas in 2020 wordt uitgevoerd?

Tot zover.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, dank u wel. Dan gaan we door naar het CDA, de heer Thijssen. Het is niet meer zijn maidenspeech, dus dan weet u dat voor het geval u zou willen interrumpen.

De heer **Thijssen** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Twee punten voor de tweede termijn. Het eerste punt: ik was daarnet heel erg verbaasd over de reactie van mevrouw Spierings. Ik was zo verbaasd, dat ik het nog even gecheckt heb, maar het was toch echt een citaat uit De Gelderlander van 21 juni, waarin ze dus werd geciteerd. Ik begrijp van mevrouw Spierings dat ze dat niet heeft gezegd, maar dan ben ik wel heel erg benieuwd wat mevrouw Spierings dan wel heeft gezegd en wat ze dan wel heeft bedoeld op dit punt van het onder op de stapel leggen van de vergunningaanvragen.

Het tweede punt is de motie van 50PLUS. Nou, we hebben gehoord dat de gedeputeerde in gesprek is. We kennen de motie en we vinden het belangrijk dat er veel partijen in gesprek zijn met het maatschappelijk middenveld, en dus zullen wij de motie steunen.

Tot zover.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Keurig, dank u wel. Dan gaan we door naar de SP, de heer Everling. Geen behoefte aan een tweede termijn. D66, de heer Logister, ook geen behoefte aan een tweede termijn. GroenLinks, mevrouw Van der Linden.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Dank u wel voorzitter. Ten eerste bedankt voor de uitgebreide beantwoording. We zijn blij te zien en te horen dat de auditcommissie toe gaat zien op de klare taal. Als lid van deze commissie hoop ik mijn bijdrage daaraan te gaan leveren voor de volgende burap.

Daarbij vinden we het fijn dat ons amendement over de 'Schijf van vijf basisvaardigheden' opgepakt is. Cubiss had in januari al een plan voor uitwerking. Jammer dat het zo lang heeft geduurd om ambtelijk goedkeuring te krijgen. Cubiss stond en staat klaar, dus het is goed om te horen dat er zo snel mogelijk aan de slag gegaan gaat worden.

Ook ben ik erg blij met de toezegging van gedeputeerde Grashoff met betrekking tot de analyse van wat we nodig hebben om de KRW-normen te halen. Schoon en veilig drinkwater is natuurlijk voor ons allen een prioriteit.

Wat betreft de woningbouw: een goede en uitgebreide beantwoording, met dank aan de gedeputeerde. Wel misten we nog even de scherpte in de betaalbaarheid van deze woningen. Hoe houden GS hierin de vinger aan de pols? Zeer belangrijk voor starters, twintigers en dertigers in Brabant.

Daarnaast natuurlijk hoera voor de jeugdburgemeesters. Leuk dat ze uitgenodigd worden. Als het mag, zou ik er graag bij zijn, maar als dat niet mag begrijp ik dat natuurlijk ook.

Ik zal van deze tweede termijn ook meteen gebruikmaken om te reageren op de motie van 50PLUS. We schrokken zo dat de woorden 'ouderen' oftewel 'senioren' ontbraken in de burap, we willen een Brabant voor jong én oud, en alles wat er tussenin zit. Graag gaan we in gesprek en daarom steunen wij deze motie.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel. PVV. Mevrouw Van der Kammen voor haar tweede termijn.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter. Dank voor de beantwoording door het college. Ja, de

gedeputeerde Van der Maat, die geeft aan: ja, die 25 miljoen euro extra organisatiekosten voor die ambtenareninzet, ja, dat is eigenlijk gewoon een kwestie van transparantie. Dat vinden wij toch te gemakkelijk. Het kan dan wel transparant zijn, en natuurlijk, dat moet ook, maar dat hoeft nog niet te betekenen dat we die absurd hoge extra ambtenareninzet dan ook een goed idee vinden. We moeten juist naar minder overheid toe en minder onzinbeleid.

Ook heel mooi, die lijst van wegenprojecten die de gedeputeerde noemt, maar wij vroegen naar nieuwe projecten vanaf 2015. En alle projecten die de gedeputeerde daar opnoemde, dat waren projecten, die waren reeds geïnitieerd door de voorganger van de gedeputeerde, of projecten die door het Rijk in de koelkast zijn gezet. Er kwam een miljard euro binnen sinds 2015 en er is geen enkel nieuw initiatief gekomen op het gebied van automobilititeit. Is het college alsnog bereid om in te zetten op de Ruit? We hebben een meerderheid nota bene in de Staten om dit te kunnen steunen, tenminste als de VVD zich ook voor het eerst sinds jaren weer eens gaat inzetten voor de automobilist.

Het arbeidsmarktplan. Erg fijn om te horen dat er een arbeidsmarktplan gaat komen, ook heel benieuwd naar de opzet, maar we willen het college dan in ieder geval wel meegeven dat we hopen dat het plan gericht is op werk voor de Brabanders en niet op nog meer werk voor nog meer immigranten.

Nogmaals: het beleid van het college zorgt ervoor dat de economie en de infrastructuur schade wordt toegebracht. De economische bedrijvigheid waar dit college tot nu toe ongecoördineerd en ongebreideld op inzet, dat is vooral grootschalige logistiek, met vooral banen voor arbeidsmigranten. Dus stop daarmee en doe dat anders in het volgende plan.

Intussen wordt een hele hoop nepnatuur aangelegd. Daar werd in de eerste termijn ook een vraag over gesteld. Ter illustratie een voorbeeld. Er worden gigantische ecoducten door de provincie aangelegd, of medegefinancierd, en tegelijkertijd worden daar honderden tot duizenden bomen voor gekapt. Dat is pure natuurvernietiging.

De **plaatsvervangend voorzitter**: U heeft nog een halve minuut.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Sorry?

De **plaatsvervangend voorzitter**: U heeft nog een halve minuut.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Nou....

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Volgens mij hebben de gedeputeerden net ongeveer een kwartier over hun totale spreektijd gesproken, dus ik ben zo vrij....

De **plaatsvervangend voorzitter**: Vier minuten!

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): om ook een half minuutje te nemen.

Ook worden de koeien de wei uit gereguleerd en verstoren de vreselijke windturbines het landschap. En dan heb ik het nog niet gehad over de slachting van vogels en vleermuizen. Dat is kennelijk allemaal geen probleem voor GroenLinks, net als de ecologische en sociale schade die onze klimaatwaanzen in andere werelddelen toebrengt. Onze Brabanders hebben het nakijken, voorzitter. Hun belang moet wijken voor klimaatwaanzen, korte termijn economie en de asielinvasie.

Blij om te horen dat vele partijen het erover eens zijn dat het niet kunnen vinden van een betaalbare woning door onze Brabanders een groot probleem is. Dan is het ook heel erg fijn dat er partijen vandaag

het met ons eens zijn dat het nog steeds met voorrang toewijzen van woningen aan statushouders moet stoppen. We gaan er dan ook van uit dat partijen onze motie zullen steunen, die GS de opdracht geeft zich actief in te zetten, dat er een einde wordt gemaakt aan die voorrang.

Dank u wel.

Motie M22/2019: 'Stop voorrang statushouders'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 13 september 2019;

behandelend de Burap 2019;

constaterende:

- dat voor woningzoekenden in onze provincie jarenlange wachtlijsten bestaan voor sociale huurwoningen;
- dat in veel Brabantse gemeenten nog steeds sociale huurwoningen met voorrang worden toegewezen aan statushouders;

overwegende,

- dat de Burap ten aanzien van de Uitvoering van de Brabantse Agenda Wonen voorstelt om beleid en middelen in te zetten ten aanzien van de vraagstukken op de Brabantse woningmarkt:

'Veel van de (vervolg)activiteiten vanuit de Brabantse Agenda Wonen hebben echter een langjarig karakter en vragen ook na 2019 om middelen. Te denken valt hierbij o.a. aan de koppeling van 'het wonen' en het woningbouwprogramma aan binnenstedelijke (transformatie)opgaven, de huisvestingsvraagstukken rond arbeidsmigratie, onze inspanningen m.b.t. het middensegment op de woningmarkt, een (meer) vraaggericht planaanbod voor woningbouw en onze inzet op het bevorderen van nieuwe woonvormen, van belang om adequaat in te kunnen spelen op de veranderende demografische toekomst en de veranderende manier waarop mensen willen (samen)wonen en -leven. Gelet op de actualiteit van deze (blijvende) opgaven en vraagstukken op de woningmarkt in Brabant, is het van belang dat de middelen voor de uitvoering van onze Brabantse Agenda Wonen, die naar verwachting eind 2019 nog resterend, worden overgeheveld naar 2020.' (P. 118-119);

- dat het met voorrang toewijzen van sociale huurwoningen niet meer wettelijke verplicht is;
- dat de wachtlijsten voor sociale huurwoningen en het met voorrang toewijzen aan statushouders een in de Burap bedoeld vraagstuk zijn op de woningmarkt in Brabant;

dragen GS op:

- zich actief in te zetten om een einde te maken aan het met voorrang toewijzen van sociale huurwoningen aan statushouders;

en gaan over tot de orde van dag.

Alexander van Hattem, PVV Noord-Brabant."

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel. Dan gaan we door naar de heer Smeulders, PvdA. Behoeftte aan een tweede termijn? Nee. 50PLUS, de heer Brouwers, ook geen behoefte aan een tweede termijn. Partij voor de Dieren, de heer Van der Wel. Een interruptie? Dan neem ik aan niet voor meneer Van der Wel.

De heer **Heijmans** (SP): Nee, voorzitter. over de motie, want ik wil graag van u een uitspraak of deze motie binnen de orde van de vergadering is.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik heb de motie zelf nog niet kunnen lezen; het is een lap tekst. Wilt u daar nu een antwoord op? Vindt u het goed dat ik even de tweede termijn afmaak, dan kom ik er zo op terug. Dank u wel.

Mijnheer Van der Wel, het woord is aan u..... Ik begrijp dat de heer Van Hattem iets wil zeggen?

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u voorzitter. Ja, ik verbaas me toch een beetje over de heer Heijmans van de SP, dat hij zonder een motie te hebben gezien al een heel verhaal begint of de motie wel binnen de orde van de vergadering valt. Ik heb in de motie nadrukkelijk verwezen naar de burap, zoals u zo dadelijk kunt lezen, zo gauw u de motie ontvangen hebt. Dus om daar op voorhand al moeilijk over te doen, vind ik toch wel een klein beetje een schoffering van onze democratische plichten die we hier aan het vervullen zijn.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké. De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Beste meneer Van Hattem. Zoals u als geen ander behoort te weten, maakt een motie onderdeel uit van de beraadslagingen op het moment dat de voorzitter de motie in ontvangst heeft genomen en heeft bekeken of die voldoet aan de daartoe gestelde eisen. Zolang dat niet gebeurd is, maakt een motie geen onderdeel uit van de beraadslagingen en heb ik er dus ook geen mening over. Daarom wil ik graag weten of die volgens de voorzitter onderdeel uitmaakt van de beraadslagingen, en bespreken we hem.

De **plaatsvervangend voorzitter**: En dat komt dan straks, want ik heb hem nog niet kunnen lezen en ook niet kunnen overleggen. De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter. De heer Heijmans is hier niet de voorzitter. De heer Heijmans heeft geen kennisgenomen van de motie, dus wie is de heer Heijmans om deze motie vooraf, op voorhand, zonder een letter gelezen te hebben van deze motie, het in twijfel te trekken? Dit slaat helemaal nergens op!

De **plaatsvervangend voorzitter**: Een kleine reactie, want het loopt natuurlijk uit. De heer Heijmans, en dan gaan we door.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Ik trek niks in twijfel. Ik wil graag een uitspraak van de voorzitter of die binnen de orde is. Anders gaan wij ons druk zitten maken en gaan we een debat voeren over een motie die helemaal niet binnen de orde is, en dat vind ik zonde.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Nou, daar heb ik net al wat van gezegd. Mijnheer Van Hattem, ik ga daar niet meer op reageren. Ik wil het woord geven aan de heer Van der Wel.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter, dan gaan we dat voortaan bij iedere motie doen, dan gaan we bij iedere motie vragen of hij binnen de orde is. Is dat de bedoeling van de heer Heijmans?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Nee, nee, nee, nee, ik tolereer dit niet! Nee, gaan we niet doen, echt niet, ik doe het niet. Mijnheer Van der Wel is al twee keer opgestaan om naar het spreekgestoelte te gaan, en dat gaat hij nu doen. De heer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voorzitter, dank u wel. Voorzitter. Ik dank het college voor de beantwoording. Ik begin even met de motie van 50PLUS, die hij opnieuw in stemming heeft gebracht, en die steunen wij van harte. Die wilden wij eigenlijk toen al steunen, maar nu steunen we hem alsnog. Dus bedankt daarvoor.

Voorzitter. We begrijpen van de gedeputeerde, als het gaat om natuur, dat het, denk ik, een slimme keuze is om nu met dezelfde middelen te versnellen. Alleen moeten we dan maar zien hoe we uitkomen qua financiën in de toekomst. Dat is wel een zorg. U gaat met nieuwe kpi's komen. Dat leek ons ook wel verstandig, want dat hebben we in de vorige periode ook aangekaart. Maar gaat u bijvoorbeeld kijken naar de doelmatigheid van de maatregelen? In onze ogen zou het verstandig zijn om te kijken of u nu meer kunt inzetten op verwerving – in de toekomst worden gronden altijd duurder, dat is mijn inschatting –, om nu te kijken naar meer verwerving en iets minder inrichting en beheer, om die prioriteiten dadelijk goed te kunnen hebben. Achteraf kunnen we nog wel inrichten met de middelen die er dan zijn, maar nu de gronden hebben is, denk ik, 'key'. Kunt u daar eens een reactie op geven?

Het tweede punt. U geeft aan, als het gaat om verdroging, ik gaf het voorbeeld, en u reageerde daar ook goed op, op de Brabantse Wal: dat is een heel uitgesproken, ingewikkeld verhaal, maar een goed punt, maar u zegt 'daar gaan we misschien nog nieuw onderzoek naar doen'. Maar ik wil u wel even vertellen dat er de afgelopen twintig jaar verschillende onderzoeken zijn geweest, drie grote onderzoeken, recent nog in 2016, en ik wil toch een beroep op u doen om daar eens goed naar te kijken. Want als wij dat interpreteren, zien wij daar een duidelijke relatie tussen de diepgrondwaterwinning en de verdroging, en daardoor zou het misschien onterecht zijn dat bijvoorbeeld boeren niet meer kunnen besproeien. We zitten met de verdrogingsproblematiek en ik zou daar toch serieus naar gaan kijken en prioriteiten stellen. Graag een reactie van uw kant.

De gedeputeerde, als het gaat om landbouw, en met name dus de eiwittransitie: onze opmerking was gericht op Flevoland en Gelderland, die een structureel programma zijn aangegaan. Wat u nu noemt is heel mooi en klinkt in één zin prachtig, maar het zijn losse maatregelen die u zo-even achter elkaar zet. Wat we missen, is een goed programma waar u echt over nagedacht heeft en zegt: dit is waar we heen willen als het gaat van boer naar product, en waar we kunnen zeggen: hoe kunnen boeren nog een goede boterham verdienen door bijvoorbeeld die gewassen, die ook klimaatvriendelijk zijn, om die te gaan gebruiken, en niet, zeg maar, een individueel programma, maar een uitwerking, een toekomstvisie? Dat zien we graag.

Dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel. Dan gaan we door naar Lokaal Brabant, de heer Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Dank je wel, voorzitter. Ik ben blij dat in eerste termijn goed geluisterd is door het college naar de inbreng van Lokaal Brabant. Gezien ook de antwoorden die ik daarop gekregen heb, blijkt dat ze het betoog goed tot zich genomen hebben.

Ik heb een duidelijk antwoord gekregen over beslispunt 2 met betrekking tot cofinanciering en we zullen met aandacht volgen wat daar uitkomt.

Ten aanzien van de komomleidingen: helder, duidelijk dat dat nog niet volledig uitgewerkt is en dat het nog verder in 2020 in de begroting en de jaren daarna structureel een plek gaat krijgen. Als voorzitter zou ik toch de gedeputeerde mee willen geven dat de ombouw van de weg bij Sint Hubert Mill mogelijk in samenwerking met die gemeente een mooie proeflocatie zou kunnen zijn, om daar een oplossing te vinden, waarbij zowel de gemeente uiteraard een stuk inbreng levert alsook de provincie, en uiteindelijk de ruimte voor woningbouw dan een stuk van de financiering kan oplossen.

Ook begrijp ik dat twee gedeputeerden druk bezig zijn met de vraagstukken rond de hotspots van gevaarlijke punten op onze wegennetten. Nou, graag daar voortvarend mee doorgaan, want iedere dode, of iedere gewonde, is er één te veel. Ik weet wel: je kunt niet terug naar nul, maar iedere is er één te veel.

Dan met betrekking tot de onderzoeksagenda 2020. Ja, zeker bij de begrotingsbehandeling zullen wij een

aantal onderwerpen aansnijden die daarop geplaatst kunnen worden, want wij hebben er wel een paar die samen met de gemeenten in Brabant vragen om nodig onderzoek en advisering hoe daarmee om te gaan.

Ik stoor me in deze Staten wel aan het woordje 'nepnatuur', want realiseert u zich goed dat alle natuur in Nederland is gevormd door de mensen. Er is geen enkel stukje oerbos meer aanwezig. De natuur is gemaakt door de mensen in Nederland en het woordje 'nep' hoort daar volgens mij niet bij thuis.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik wil u ook zeggen: u heeft nog een halve minuut, want ik ben heel consequent naar iedereen toe, en er is een interruptie van de heer Van Hattem, dus de tijd staat nu ook even stil.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u wel, voorzitter. Ja, de heer Van Pinxteren stoort zich aan het woord 'nepnatuur', zegt hij, en tegelijkertijd geeft hij ook aan wat nu echt het probleem is: het is allemaal gemaakt door de mens, tenminste, grote delen van de natuur in Brabant. En wat wij bedoelen met nepnatuur, zijn juist die gebieden, akkerbouwgebieden, weilanden, die worden omgevormd, opgekocht met provinciegeld, met ons belastinggeld, om te worden ingericht als zijnde natuur. Eerst is het gewoon prima landbouwgrond en dan is het opeens, met een bordje van Natuurmonumenten of het Brabants Landschap erbij, is het opeens natuur. Dat is gewoon de boel voor de gek houden. Dat bedoelen wij met nepnatuur. Dat is gewoon de maakbaarheidsgedachte, en dat is louter wat wij willen aangeven met 'nepnatuur'.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké. Het is aan u, mijnheer Van Pinxteren, om te reageren of door te gaan met uw betoog.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Als ik daarop mag reageren: ja, alle natuur in Nederland is gevormd door de mens, vroeg of laat, drooglegging en noem maar op. We hebben allerlei ingrepen gedaan in ons landschap en het is allemaal natuur die door de mens gevormd is. Er zijn maar een paar hele kleine stukjes die nog oorspronkelijk aanwezig zijn. Soms is iets ter compensatie van natuur die elders verloren gegaan is noodzakelijk en daar zul je met begrip met elkaar naar moeten kijken.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank u, voorzitter. En dat heet dan in het ambtenarenjargon weer 'compensatienatuur', om nog maar eens een verschrikkelijke term te gebruiken. Dat geeft het al aan: het is nepnatuur, het is natuur die wordt gemaakt om iets te compenseren. En nu worden er ook nog extra stukken opgekocht om aan te leggen, miljoenen aan belastinggeld die hieraan verspild worden. Ja, dat is wat wij noemen 'nepnatuur', en dat is zonde van ons belastinggeld.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Er zat verder geen vraag bij, begrijp ik. Dan gaan we door naar de interruptie van de heer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Ja, voorzitter, richting de heer Van Hattem. Ik begrijp uw bewoording 'nepnatuur', maar GroenLinks gaf het al aan: het is heel hard nodig om die soorten in stand te houden. Zonder robuuste natuur verdwijnen al die soorten. En u bent ook een partij voor dierenwelzijn, dus ik neem aan dat de dieren in het wild ook een plekje hebben bij de PVV. Maar waar het om gaat is: het is een tijdsspanne. U kunt niet zeggen 'nu was het dit' en 'toen was het dat'. Waar nu akkerland is, was vroeger bijvoorbeeld ook bos. Dus het is maar waar je terugkijkt in de tijd. Ik begrijp uw woord

'nepnatuur', wij zijn ook niet zozeer voor het aanleggen van precies aangeharkte natuur, dat kost ontzettend veel geld, maar u bent er toch wel voor om een robuuste natuur te krijgen, zodat die dieren gewoon kunnen overleven? Dat is toch nodig?

De **plaatsvervangend voorzitter**: We dwalen een beetje af. Het onderwerp is 'burap', het woord 'nepnatuur' werd genoemd en dan krijg je reacties: drie mannen tegenover mij! Maar ik ga u alle drie wegsturen, want meneer Van Pinxteren heeft nog een halve minuut en die krijgt hij van mij. Dan gaan we door naar de laatste en dan kunnen we nog een keer..., want is al half vijf, heren, en het is vrijdagmiddag.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voorzitter. Ik snap uw punt...

De **plaatsvervangend voorzitter**: Daar ben ik blij om!

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Dat begrijp ik, maar het gaat erom of wij de gedeputeerde hier op pad mogen sturen om bijvoorbeeld die extra aankopen te gaan doen. Want dat wordt hier betwist, en wij komen voor de gedeputeerde op in dezen, dat wij zeggen: nee, ga vooral snel aankopen en zorg dat u dat in beheer heeft, want inrichten kan later....

De **plaatsvervangend voorzitter**: We hebben uw woorden gehoord.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): En ik vraag of de PVV, die dan tegen nepnatuur is....

De **plaatsvervangend voorzitter**: Nee, ik heb gezegd: dat gaan we vanmiddag niet meer doen. Straks bij de borrel kunnen we erover doorgaan. De heer Van Pinxteren, u mag verder met uw betoog.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant); Dank u wel, voorzitter. Ik zal de volgende keer de woordjes misschien wat zorgvuldiger kiezen. Maar goed, laten we het nu over het woordje 'motie' hebben. Ik ga de motie zwaar ondersteunen, want dat waren we eigenlijk de vorige keer al voornemens te doen, en dat zullen we zeker nu hij in stemming komt ondersteunen. Maar ik heb begrepen dat het college hem overneemt, dus dat is al goed.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Hartelijk dank. Dan gaan we door naar de laatste: de heer Vreugdenhil van ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voorzitter, ik zal u helpen: ik zal afzien van mijn spreektijd, onder dank voor de vragen die beantwoord zijn door het college.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel. Dan wil ik, voordat ik de gedeputeerde het woord geef, nog even zeggen, want ik had de heer Heijmans beloofd er nog even op terug te komen, dat motie M22, de motie 'Stop voorrang statushouders', binnen de orde valt en bij dezen onderdeel uitmaakt van de beraadslagingen. De gedeputeerden zijn bereid hierover een oordeel te gaan geven. De heer Van der Maat.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Voorzitter, dank u wel. Twee, drie korte opmerkingen. In de eerste plaats in de richting van de heer Gremmen. Even los van de techniek, zijn vraag is: die 150.000 euro blijft toch wel besteedbaar voor veiligheid? Het antwoord daarop is ja.

In reactie op de PVV, misschien goed ook voor de andere mensen die ongetwijfeld nauwkeurig hebben

meegeluisterd: u noemde 25 miljoen euro, maar dat is natuurlijk wel even onderscheid dan tussen enerzijds 12 miljoen euro voor verlenging capaciteit en die andere 13 miljoen euro heeft te maken met cao-afspraken. Misschien toch maar goed om dat even te benoemen. En ik vind nog steeds de OKB-systematiek, hoe we dat doen..., de manier waarop we dat doen...

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik zet de tijd weer even stop, want er is een interruptie....

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): De manier waarop we dat doen, vind ik nog steeds, en dat vind ik het belangrijkste, dat hier u in staat wordt gesteld om primair langs de lijnen van de inhoud een afweging te kunnen maken, of u daar ook de handjes bij wilt doen, en dat vind ik nog steeds een hele stap voorwaarts ten opzichte van de vorige keer.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen, PVV.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Twee dingen daarover. Ten eerste: die 12,5 miljoen euro is wel degelijk een continuering van extra inzet die in 2019 heeft plaatsgevonden, dus dat heeft helemaal niets te maken met de cao. Dat is gewoon extra capaciteit, meer dan 100 fte extra. En daarbij: we gaan dus nu al, vooruitlopend op dat er ook maar één plan en één visie op tafel ligt, alvast maar vinden dat er meer dan 100 fte maar alvast moet gaan werken aan, ja, weet ik veel wat. Nou, laat eerst maar eens iets van plannen zien, en dan kunnen we het hebben over inzet van capaciteit.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van der Maat.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Klopt, dat zeg ik: 12 miljoen euro is dus gekoppeld aan die capaciteit. U noemde eerst 25 miljoen euro, dus daar zit echt een verschil in. En inderdaad, dat is precies wat voorligt, mevrouw Van der Kammen. Het voorstel, zoals dat ook uit het bestuursakkoord komt, is om de expertise die is opgebouwd op allerlei terreinen, waarvan wij op dit moment al zeker weten dat daar volgend jaar ook activiteiten op plaats gaan vinden. Dan maakt dit college de keuze om niet te zeggen 'beste medewerkers, beste expertise die is opgebouwd, we nemen afscheid van u'. Nee, wij weten al zeker dat wij die mensen nodig hebben. Als de Staten daar anders over denken, is dit het moment om daar nee tegen te zeggen, maar daarmee is ook de vraag vooral primair aan de Staten en uw collega's gericht, denk ik, en niet aan mij.

Dan nog een laatste. Mevrouw Van der Kammen sprak nog over de mobiliteitsprojecten. Ja, ik vind het leuk hoe die wordt opgezet, van: goh, 2015, enzovoort. Als ik nou terugkijk op de afgelopen periode, heb ik heel bewust de afweging gemaakt om bij al die projecten, die al jaren spelen, me niet zozeer druk bezig te houden met nog meer nieuwe projecten te bedenken, maar vooral ervoor te zorgen dat er uiteindelijk eens knopen worden doorgesneden. En als je dan terugkijkt, of het nou gaat over de N65, of de 629, de A58, de vele snelfietsroutes, de 264, nou, zo kan ik nog wel even doorgaan, dan kan ik over zo'n beetje heel Brabant wel heel veel projecten noemen. De afgelopen vier jaar is het verschil gemaakt doordat daar gewoon besluiten zijn genomen, besluiten in deze zaal, waar ik u nog steeds voor dank, besluiten in raadzalen, besluiten bij het kabinet, en al die projecten komen de komende jaren in uitvoering en daar gaat de Brabander heel erg veel mee opschieten.

Uw vraag 'is het college nou nog bereid om die Ruit te gaan realiseren?' Dit college heeft, zoals u in het bestuursakkoord heeft kunnen lezen, aangegeven dat wij enorm gemotiveerd zijn om een oplossing te vinden voor de bereikbaarheidsproblematiek. Daarvoor verwijs ik naar de prestaties in het bestuursakkoord, die volgens mij geen letter te betwijfelen overlaten.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké. Zijn er nog andere gedeputeerden die wat willen zeggen? De volgorde is mevrouw Van der Sloot... Ik denk het niet. Dan mevrouw Spierings.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Ja, voorzitter. Ik denk nog even twee punten om op in te gaan. Ten aanzien van de thorium-motie was de vraag om in 2019 reeds initiatief te nemen. Dat hebben we gedaan. Dat is overigens geen reden voor ons om initiatief te nemen en er dan gewoon een hele bestuursperiode over te doen, maar ik durf niet precies een datum te noemen wanneer het klaar is. Dus we zijn er mee bezig en we willen het vooral ook zó doen, dat alle vragen die u stelt in uw motie op een goede manier worden beantwoord.

Misschien even richting de heer Van der Wel nog over de eiwittransitie. Kijk, het is natuurlijk een belangrijk aspect wat u aanhaalt, ik vind het alleen een beetje ingewikkeld dat u vooral vraagt naar wat de plannen zijn, terwijl we de burap behandelen en het gaat over wat er het afgelopen halfjaar terecht is gekomen van de plannen die in de begroting staan die we driekwart jaar geleden met elkaar hebben behandeld. In het bestuursakkoord is aangegeven dat we ook met een nieuwe visie op de landbouw komen, en daar kan dit een aspect in gaan worden. Maar over het proces waarlangs we die visie tot stand willen brengen bent u nog niet geïnformeerd, omdat we daar ook nog aan werken. Dus u vraagt mij om heel erg vooruit te lopen op zaken die allemaal nog gaan komen, dus ik denk dat we er de komende jaren in deze Statenzaal wel weer met elkaar over te spreken komen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Er valt een stilte, en dat komt omdat er een interruptie aankomt van de heer Van der Wel, Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voorzitter, dank u wel. Klopt, ik vraag naar die vooruitblik, maar met als reden dat ik gezien heb, ook in deze rapportage, dat wat u zegt, in één zin als een heel pakket, is eigenlijk een versnipperd verhaal van verschillende dingen, die allemaal misschien heel nuttig en mooi zijn, maar wat we daarin missen – en dat is dan naar de toekomst –, is om dat integraal te doen en om te kijken of je daar niet meer middelen voor nodig hebt, en gewoon ook op hetzelfde niveau te gaan zitten als Gelderland en Flevoland. U kent die plannen toch? Want u zit in die commissie, of in dat gesprek, in dat overkoepelend orgaan met de overheid, dus ik neem aan dat u die plannen kent. Maar vindt u dan, terugkijkend, dat wij dezelfde ambitie tonen als Gelderland en Flevoland?

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Het is nu niet aan de orde of we dezelfde ambitie tonen als andere provincies, het is aan de orde of we doen wat we uw Staten hadden beloofd om te doen. De ambities die we nog met elkaar gaan stellen, daar gaan we het dan ook dat op moment over hebben.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel. U bent al klaar? Dan gaan we door. Ik zie de heer Van Merrienboer.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ja, voorzitter, door u binnen de orde gebracht de motie 22. Het college gaat die ontraden, dat zal u niet verbazen. Ik denk dat wat mevrouw Van der Linden zei door het college alleen maar kan worden onderschreven. Het gaat echt om een fundamentele vraagstuk, namelijk het zorgen voor voldoende woningen voor iedereen. Uw voorstel levert daar geen enkele bijdrage aan, integendeel zou ik willen zeggen. Het toewijzingsbeleid is ook onze verantwoordelijkheid niet, maar de verantwoordelijkheid van de gemeente. Dat is ook precies wat de wetgever heeft beoogd: op lokaal niveau de afweging maken. En als u dit van mij vraagt, word ik op mijn vingers getikt door mijn collega Bergsma, want die moet toezicht houden op het feit dat de gemeenten hier een taakstelling halen, en u weet dat die taakstelling nog steeds wel onderdeel is van de opdracht die gemeenten hebben. Dat zijn

meer dan genoeg redenen om de motie te ontraden.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van Hattem heeft een interruptie.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. De gedeputeerde zegt nu 'het heeft er allemaal niks mee te maken', maar u bent bezig met een woningmarktbeleid, u bent bezig met maatregelen op dat gebied. Er zijn jarenlange wachtlijsten voor onze bevolking op die woningmarkt, voor sociale huurwoningen. Nog steeds krijgen, terwijl het wettelijk niet verplicht is, statushouders voorrang bij veel gemeentes. En u zegt: ja, we hebben er allemaal niks mee te maken, ja, we moeten er toezicht op houden. Dus u spoort die gemeenten nog aan om het op die manier te doen, terwijl er ondertussen wel gerommeld wordt in de marge met woningen splitsen, om daar meerdere gezinnen tegelijk in te laten wonen, en zo. En dan zegt u ondertussen van: ja, die voorrang, die blijven we volhouden, want dit project, deze omvolking, die moet gewoon doorgaan. Dat is de insteek van dit college dus blijkbaar.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Reactie van de heer Van Merrienboer.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ja, de heer Van Hattem verdraait allerlei woorden. U moet recht doen aan wat ik gezegd heb, en dat betekent inderdaad, nogmaals: wij zouden in strijd handelen met onze eigen wettelijke taak, waar u toch ook aan hecht, als wij hier actief invulling aan zouden geven. Het biedt ook op geen enkele manier een oplossing voor de opgave die we met elkaar hebben. Mensen met een status - dat heb ik hier eerder gezegd - hebben gewoon net zoveel rechten als andere mensen en u bent ze hier, in de context van de opgave die wij met elkaar hebben, echt op een bijzondere positie aan het zetten. Gemeenten zijn in hun toewijzingsbeleid met prioriteit voor heel veel groepen bezig, waaronder deze, en wij houden er toezicht op dat ze ook deze verantwoordelijkheid op een goede manier invullen. Dat is de verantwoordelijkheid van de provincie en geen andere.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Er is een interruptie van mevrouw Van der Kammen van de PVV.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Het is heel erg bijzonder dat het college hier wel met een verschillende stem praat, want hier horen we de gedeputeerde zeggen dat hij er allemaal niet over kan gaan, omdat het niet in zijn toezichtspakketje past, maar ik hoorde net een gedeputeerde zeggen dat hij het juist zo fantastisch vond dat er in plaats van alleen maar samenwerken op die toezichtsagenda, dat het juist ging om de maatschappelijke opgave waarin samen opgetrokken moest worden. Nou ja, als dát het geluid is, dan kunt u dus, als het gaat om te zorgen dat onze eigen Brabanders gewoon fatsoenlijke toegang tot sociale huurwoningen krijgen, dan kunt u daar ook werk van maken gezamenlijk.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dat was geloof ik niet echt een vraag, dus wat mij betreft mag u verder met uw opmerkingen.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ik was klaar, voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan ga ik naar de heer Grashoff, gedeputeerde.

De heer **Grashoff** (GS, GL): Voorzitter, van mijn kant nog maar een enkele opmerking. In elk geval ben ik expliciet uitgenodigd door de heer Van der Wel om nog op een enkel punt te reageren, en dat doe ik graag. Hij suggereert om met name de grondverwingen te versnellen. Ja, dat zijn wij ook van plan, en

dat komt ook terug in de begroting straks, en dan kunt u dat terugzien. In 2027 in feite het hele Natuurwerk afronden betekent dat je eerder je verwerving rond hebt. Ik zeg daar wel bij: dit is een enorme opgave, ook onder druk op de grondmarkt. Er is veel op de markt, prijzen lopen, dus het is echt nog wel een ingewikkeldheid, maar ja, wij gaan dat zo doen. Ik zeg u dat ook toe.

De onderzoeken rondom het verschil en de interactie tussen grondwater diep en ondiep: ja, wij kennen de onderzoeken, zeker wat betreft de Brabantse Wal. Die betrekken we ook bij ons verdere beleid en bij gesprekken daarover.

Tot slot zou ik nog wel willen zeggen dat ik mij zeer goed voelde bij de uitspraak van de heer Van Pinxteren, die zegt: nepnatuur bestaat niet. En ik zou ter onderbouwing daarvan willen zeggen: het Mastbos, ongeveer het oudste bos van Nederland, is in 1515 in opdracht van graaf Hendrik III van Nassau aangeplant.

Dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel. Mijnheer Van Gruijthuijsen, had u nog iets? En mijnheer Bergsma, wilde u nog iets zeggen? Nee? Dan sluit ik de beraadslagingen over dit Statenvoorstel.

34/19 Statenvoorstel Partiële herziening PIP Windenergie A16

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan gaan we nu door met Statenvoorstel 34/19, de partiële herziening PIP Windenergie A16. En dan geef ik als eerste het woord aan de VVD, mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Als het even vanaf de plaats mag, voorzitter: omdat het om louter technische wijzigingen gaat, zie ik af van spreektijd.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Genoteerd. Dan gaan we door naar Forum voor Democratie, de heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): Dank u wel, mevrouw de voorzitter. De agenda vandaag leek niet zo vol en nu, na de burap, hebben we iets wat inderdaad vooral technisch klinkt, of administratief klinkt. Het heet ook 'partiële herziening inpassingsplan', en je merkt ook dat mensen verwachten dat we nu onderhand bijtijds naar huis gaan kunnen, dat iedereen..., een soort rust treedt er op in de zaal, totdat de windturbine gaat draaien. WOESJ. Voor de notulist misschien: ik heb opgeschreven W O E S J, in hoofdletters.

WOESJ. Een zwerm bijen op koninginnenvlucht kan maar ternauwernood het langszoevende rotorblad van turbine B7 ontwijken. WOESJ. Via de SDE-subsidie verdwijnt met elke klap van windturbine E2 steeds weer een berg belastinggeld van burgers in de wind. WOESJ. Geld van burgers, die zich toch al afvragen waarom ze zo weinig netto overhouden. WOESJ. De boerenzwaluw heeft met de wind in haar rug de lange tocht naar Nederland gered. WOESJ. Vermoeid merkt ze de zwiepende bladen, die wel tot 210 meter hoogte reiken, niet eens op, laat staan dat ze die nog kan ontwijken. WOESJ. Windturbine de Kroeten vermaalt via de MEP-subsidie ook al belastinggeld.

WOESJ, WOESJ, WOESJ. 28 windturbines dreunen hun laagfrequent gedreun, gebrom, bij omwonenden naar binnen. En dan stopt het. Prima toch?, zou je zeggen. Maar het gaat om een interruptie. Want windturbines staan namelijk stil als het niet waait, windturbines staan ook stil als het te hard waait en daardoor kan het nooit een hoofdbron zijn van betrouwbare energielevering. Zelfs nu al worden er grote problemen verwacht voor wat betreft de stabiliteit en het waarborgen van de leverbetrouwbaarheid van ons elektriciteitsnet. Maar de windturbines waar het vandaag specifiek over gaat in de partiële herziening staan ook stil omdat ze namelijk erg dicht op elkaar gebouwd zijn, zó dicht op elkaar gebouwd dat ze niet altijd tegelijkertijd kunnen draaien. De titel 'partiële herziening inpassingsplan' klinkt dan ook onschuldig

genoeg, en als er dan ook nog geschreven wordt over een beperkt aantal ondergeschikte tekortkomingen, en dat verder per abuis niet juist in de regels een en ander is vertaald, dan lijkt het wel alsof er bijzonder veel werk is gestoken in het zo geruststellend mogelijk verwoorden van wat er eigenlijk aan de hand is.

Bij het omstreden plan windturbines langs de A16 te bouwen blijken een aantal dingen niet goed doordacht. De windturbines komen dus dusdanig dicht op elkaar, dat ze niet tegelijk kunnen draaien. Windturbine De Kroeten staat er al en windturbine B7 komt er te dicht naast te staan. Als je je gezond verstand zou gebruiken, zou je misschien kunnen zeggen: bouw die tweede windturbine dan niet. Of, als je hem toch per se wilt bouwen, misschien pas je het plan aan, zodat de turbines wat verder uit elkaar staan. Nee, niets van dat al. Er wordt haast gemaakt. Bovendien schrijft men dat turbine De Kroeten over een paar jaar afgebroken wordt. Ik vroeg me eerst nog af, in al mijn onschuld, of dat die turbine het dan misschien niet meer doet of zo. Is die zo onveilig, zo onrendabel, dat hij ineens op 1 januari 2020 nog iets omvalt? En als dat al zo is, moeten we dan die tweede turbine misschien pas bouwen als die eerste turbine al afgebroken is? Hele logische vragen lijkt me, als het hier een verstandig plan zou betreffen. Maar zoals een bekend VVD-politicus eens al terecht opmerkte, is het een gegeven dat die windturbines helemaal niet op wind draaien, maar op subsidie. Misschien gaat B7 meer subsidie vangen dan De Kroeten, vervangt haast gezond verstand. Ook is de toegangsweg verkeerd getekend. Dat zou u eens moeten proberen als u een aanvraag heeft voor uw dakkapel: deze op de verkeerde plek tekenen en dan vervolgens vertellen dat dat een ondergeschikte tekortkoming is!

Er wordt haast gemaakt, haast gemaakt met verkeerd geplande windturbines in een tijd waarin in Noord-Brabant alleen al meer dan 2600 projecten wachten op vergunning vanwege de stikstofmallemolen. Er wordt haast gemaakt omdat bestuurders ons verplicht hebben minimaal 470,5 megawatt aan windturbines te hebben draaien, windturbines waarvan we nu al weten dat ze niet de benodigde leverzekerheid hebben om een duurzame hoofdbron van energie te vormen voor onze mooie provincie.

Haastige speed. Door de dwangperikelen in Steenberg en de omstreden plannen bij de A16 wordt het duidelijk dat er hoe dan ook haast gemaakt wordt om ons geld in de wind te strooien. Je vraagt je af of we door al die haast en dwang niet ook dreigen ons gezond verstand te verliezen. Belastinggeld en verstand, vermalen op de windturbines van de klimaatysterie.

Hier boven ons staat 'Quod Dubitas, Ne Feceris'. Laten we dat in acht nemen.

Dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Hartelijk dank. Dan gaan we door. Het CDA had geen spreektijd. SP, de heer Everling. Ook niet? D66, de heer Logister.

De heer **Logister** (D66): Ja, dank u wel, voorzitter. Net als de VVD had ik één minuut spreektijd gevraagd omdat het een aantal ondergeschikte technische wijzigingen zijn, waarvoor dank, want dat is ook heel nodig om daar waar het college ziet dat het voorstel moet worden aangepast, dat dat dan alsnog wordt aangepast. Dank daarvoor.

Er moet haast gemaakt worden. Ik zeg het Forum voor Democratie na: er moest haast gemaakt worden. We hebben meer hernieuwbare energie nodig, we hebben doelstellingen die we moeten halen, voor 2030, voor 2050. We maken de stappen en D66 ziet uit naar de volgende stappen in hernieuwbare energie.

Dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel. Dan gaan we door naar de PVV, de heer Van den Berg, want GroenLinks had verder geen spreektijd.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, dank u voorzitter. Forum voor Democratie heeft kennelijk nog het

vermoeden dat er enig gezond verstand hier bestaat op dit gebied. Ik kan u teleurstellen: er is geen enkel gezond verstand op alle fronten op dit gebied. In dit geval zie ik in de partiële herziening bijvoorbeeld iets over aanleg van onderhoudswegen. Het is toch wel weer typisch dat daar geen enkel probleem mee is. Er wordt in Brabant alleen maar asfalt gelegd voor windturbines te kunnen plaatsen. Wij zien dat liever, en als we het over PAS-stikstofruimte hebben, zien we die ruimte liever besteed aan verbreding van de A58 en de aanpak van de A16 in de omgeving van Moerdijk. Dat lijkt ons heel wat nuttiger.

En om even te illustreren hoe idioot alles is: dat is bijvoorbeeld zo'n opgave van 470,5 megawatt in Brabant. Dat is een opgesteld vermogen, dat zegt helemaal niks over de productie, want in Oost-Brabant doen die molens maar een fractie van wat ze in West-Brabant doen. Zo idioot zijn we hier bezig. Het is ook een idioot plan, dat ik ook liefst direct in de prullenbak zou gooien. Maar goed, in ieder geval toch nog even de vraag: die PAS-ruimte, die stikstofruimte, wat gaan we daarmee doen? Gaan we dat besteden aan de A16 en de A58, of reserveren we dat voor die onderhoudswegen en aanlegwegen voor die belachelijke windturbines?

Dank u.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u vriendelijk. PvdA, de heer Smeulders. Niet. De enige die nog op de lijst staat, Partij voor de Dieren. U heeft ook geen spreektijd? Dank u wel. Dan is er nu de termijn voor het college.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ja, voorzitter, dank je wel. Na het betoog van de heer Rutjes toch enige relativering over wat hier voorligt. Mevrouw Dirken had het al aangekondigd: het gaat hier inderdaad over een paar wijzigingen die, nou ja, van echt beperkte betekenis zijn. Waar praten we over, als het gaat over molen B7? Een van de molens komt op een plaats die op 200 meter afstand staat van een molen waarvan wij zeker weten dat die over vier jaar weg is. Dan ga je er als overheid van uit, en dat proces loopt, dat twee eigenaars, één de ontwikkelaar en twee de eigenaar van de huidige molen, in dat perspectief met elkaar om de tafel gaan zitten, en dat doen ze ook. Maar wat u nu doet, is in ieder geval ervoor zorgen dat, als die twee partijen er niet uitkomen, dan gedurende de overgangstijd er inderdaad sprake is van een onderling afgestemd gebruik. Volgens mij echt een verantwoordelijkheid die de overheid moet nemen, en dat doen wij op deze manier.

Het punt van de onderhoudswegen, en dan kom ik bij de heer Van den Berg: hier wordt helemaal geen stikstofruimte gebruikt, meneer Van den Berg. Dus u kunt de vraag wel stellen, maar u had kunnen weten, als u de stukken een jaar geleden tot u had genomen, dat deze vraag niet relevant is in dit kader, en zeker niet voor de onderhoudsweg bij Klaverpolder.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Interruptie van de heer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, voorzitter, dat is toch merkwaardig. Er worden betonnen of geasfalteerde onderhoudswegen aangelegd, er worden betonnen funderingen gestort, er worden enorme staalconstructies opgetuigd, er worden enorme plastic wieken neergezet, en dat neemt geen enkele stikstofruimte in. Kunt u mij dan verklaren waarom allerlei projecten, ook windenergieprojecten, plat liggen vanwege de PAS-problematiek?

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Nou ja, u weet dat de PAS toeziet op depositie op Natura 2000-gebieden. Dus laten we om te beginnen stellen: zijn er Natura 2000-gebieden op een zodanige afstand dat deze ontwikkeling daar impact op heeft? Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied is het Ulvenhoutse Bos, en vanuit het Ulvenhoutse Bos gezien ligt de dichtstbijzijnde molen op 5 kilometer. Dat maakt volgens mij voldoende duidelijk dat – en nogmaals: dat hebben we een jaar geleden keurig aan u

voorgelegd – hier geen sprake is van een ontwikkeling die impact heeft op de depositie Natura 2000-gebieden.

De heer **Van den Berg** (PVV): Dat is goed om te horen. Dan kunnen we dus ook heel snel aan de slag met de verbreding van de A58 en de A16, als dat allemaal zo heerlijk ver weg ligt. Dank u.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel. Is er nog behoefte aan een tweede termijn? Ja, mijnheer Rutjens. U mag.

De heer **Rutjens** (FvD): Dank u wel, mevrouw de voorzitter. Of het college wel of niet gezond verstand gebruikt, zullen we dadelijk merken, of dat Provinciale Staten wel of niet gezond verstand gebruikt. Wat wij merken, is dat er nu een aantal windturbines nogal dicht bij elkaar staan, dat bij technische vragen aan de ambtenaren bleek dat dit iets is wat vaker voorkomt, dat er aspecten van zijn die met de veiligheid te maken hebben, maar dat die niet tot in detail bekend zijn. Dus wij willen graag een motie indienen, om, mocht het zo zijn dat inderdaad dit plan wordt uitgevoerd, dat we dan een meting gaan doen wat precies die effecten zijn van het dicht op elkaar bouwen van deze twee turbines, effecten in de zin van de turbulentie waar het om gaat, het ecosysteem, geluidsoverlast en dergelijke. Dat is onze motie, even samengevat. U kunt het dadelijk lezen op iBabs.

Motie M23/2019: 'Effectenmeting dicht bij elkaar geplaatste windturbines'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 13 september 2019;

behandelend het Statenvoorstel 34/19A over de partiële herziening inpassingsplan windenergie A16;

constaterende dat

- de afstand tussen de windturbines dusdanig klein is dat er dynamische belasting (turbulentie) zal ontstaan;
- er zorgen bestaan over de externe veiligheid en er daarom gebruiksregels worden opgesteld;
- deze situatie niet op zichzelf staat maar vaker voorkomt;

overwegende dat

- de veiligheid te allen tijde dient te worden gewaarborgd;
- turbulentie een ander (hoger negatief) effect heeft op het ecosysteem (trekvoogels, insecten, etc.) en geluidsintensiteit dan alleen geplaatste windturbines;
- de gevolgen van het dicht op elkaar plaatsen van windturbines pas goed in kaart kunnen worden gebracht wanneer er gegevens beschikbaar zijn;
- Gedeputeerde Staten waarschijnlijk ook veel waarde hechten aan het borgen van veiligheid betreffende windturbines;

verzoeken Gedeputeerde Staten dat, indien de plaatsing van windturbines volgens Statenvoorstel 34/19A over de partiële herziening inpassingsplan windenergie A16 doorgang vindt, onderzoek te doen middels een nulmeting bij de huidige turbine en een meting een jaar na de bouw van de te plaatsen turbines, om de effecten van het dicht op elkaar plaatsen van windturbines te meten voor wat betreft de veiligheid, het ecosysteem en de geluidsoverlast (in dB en in aantal klachten) en alsdan een rapportage over de bevindingen te overleggen;

en gaat over tot de orde van de dag.

Willem Rutjens, FvD

Frank Duijs, FvD."

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, en ik heb vandaag wat geleerd. Als voorzitter kan ik u

dan mededelen dat deze motie binnen de orde is en dus ook onderdeel uitmaakt van de beraadslagingen. Dan gaan wij door naar de volgende partij die eventueel een tweede termijn wil... Niemand? Wil gedeputeerde Van Merrienboer reageren?

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ja, ik wil graag adviseren over de motie.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Maar we hebben de motie nog niet. Daarom schors ik voor enkele minuten de vergadering.

Schorsing (17.01-17.03 uur)

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik heropen de vergadering. Mag ik stilte in de zaal. Gedeputeerde Van Merrienboer gaat een reactie geven op motie 23, ingediend door Forum voor Democratie.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ja, voorzitter, ik had ook even contact met de heer Rutjens als het gaat over de reikwijdte van de motie. De motie ziet toe op de locatie waar ik het daarnet ook over had, dat heet in het plan B7, maar dat is de locatie Nieuwveer, waar inderdaad het risico bestaat dat er tijdelijk twee molens dicht bij elkaar gaan functioneren. In dat geval - dat is nog steeds niet zeker, maar als dat aan de orde is, dan stemt u nu in met het toepassen van sectormanagement. De motie vraagt om de informatie die daaraan gekoppeld is, en dat is informatie die, aldus de heer Rutjens, in de technische vragen onvoldoende inzichtelijk kon worden gemaakt, omdat het echt alleen maar in de praktijk zichtbaar kan worden als het gaat over veiligheid, ecosysteem, geluidsoverlast. Dan wil ik de motie zó kunnen uitleggen, dat ik me ga inspannen om bij de eigenaars - want dat zijn er in dat geval twee - die informatie op tafel te krijgen in het kader van het sectormanagement, en om u daarover te informeren. Ik moet nu heel kort even nadenken of ik over de middelen beschik om die rapportage ook te eisen. Volgens mij is dat niet het geval. Dus ik moet het doen in de context van de goede samenwerking die we in de A16 hebben, en dan ga ik mijn best doen, een inspanningsverplichting aan, om die informatie, als die situatie zich voordoet, voor u op tafel te krijgen. Als ik de motie zo mag lezen, dan heb ik geen bezwaar.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Interruptie de heer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, voorzitter, dank u. Ik moest even wat uitzoeken. Dat gaat nog wel even over die stikstofproblematiek. Wat is eigenlijk het aantal kilometers? Volgens mij heb je binnen tien of twintig kilometer een probleem en ik zie windturbineposities direct aan het Hollands Diep bijvoorbeeld staan. Hoe zit dat? Is dat allemaal geklaard? Want dat is toch echt Natura 2000, evenals de Biesbosch, dat op zeer korte afstand ligt. Hoe moet ik dat zien?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van Merrienboer.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ik heb bij mijn eerste termijn aangegeven dat we dat een jaar geleden met elkaar hebben gedeeld. Als het gaat om de PAS, is er niet sprake van een afstand die bepaalt of er invloed is. De invloed wordt bepaald door de aard van de activiteiten. En een toegangsweg voor een windmolen is iets anders dan de verbreding van de A58, meneer Van den Berg. Dus het gaat over de impact op de locatie, en die is vervolgens bepalend voor over welke afstand natuurlijk die depositie dan draagt. Wij hebben dat bij de vaststelling van het PIP voor u uitvoerig onderbouwd. Het is ook in de milieueffectrapportage volgens mij aan de orde geweest. Dus dat maakt inderdaad dat uw vraag buiten de orde is, want niet van toepassing op dit project.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, dank u wel. Ik sluit de beraadslagingen en wil eigenlijk doorgaan naar de stemmingen.

De heer **Meijer** (D66): Voorzitter. Zou ik één minuut schorsing mogen alstublieft?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Een minuut schorsing.

Schorsing (17.08-17.12 uur).

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik heropen de vergadering. We zijn toegekomen aan de stemmingen, en daarvoor wil ik ook stilte in de zaal. In verband met de interpretatie van motie 23 geef ik toch even kort het woord aan de heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): Ja, dank u wel, mevrouw de voorzitter. Er waren wat vragen over hoe je het zou kunnen interpreteren, daar hadden we nog geen antwoord op gegeven. Even voor de duidelijkheid. Wij van Forum voor Democratie willen die windturbines in principe liever niet, maar als ze dan toch gebouwd worden, dan inderdaad kan de gedeputeerde het zó uitleggen dat ze met de medewerking van de eigenaren dat gaan doen. Want je kunt ze niet dwingen om die data te geven, maar het college gaat zich inspannen om die gegevens te krijgen. Als dat zo geïnterpreteerd zou moeten worden, dan is dat zo. Graag.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké. Dat is genoteerd.

Stemming

De **plaatsvervangend voorzitter**: Iemand nog op- of aanmerkingen voor de stemmingen? Mevrouw Roijackers. Ik had begrepen dat u bij de stemming graag iets wilde zeggen.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Dank u wel, voorzitter. Bij de stemming over motie 21, bij de burap, moet ik mij onthouden, op basis van artikel 28 van de Provinciewet.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ook genoteerd. Verder niet? Dan vraag ik stilte in de zaal.

51/19 Lijst ingekomen stukken periode 13/06/2019 t/m 21/08/2019

De **plaatsvervangend voorzitter**: Allereerst is aan de orde 51/19, lijst ingekomen stukken 31 juni 2019 t/m 21 augustus 2019. Ik stel voor om bij acclamatie in te stemmen met de wijze van afdoening voor de ingekomen stukken. Ik stel vast dat dit het geval is.

48/19 Notulen van de PS-vergadering 28/06/2019

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is er nog een voorstel aan de orde betreffende de notulen van de voorgaande vergadering, bekend onder stuk 48/19, de notulen PS-vergadering 28 juni 2019. Ik stel voor bij acclamatie met deze notulen in te stemmen. Ik stel vast dat dat het geval is.

42/19 Statenvoorstel Bestuursrapportage 2019

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan gaan we nu over tot de stemmingen van de bespreekstukken waarover vandaag de beraadslagingen zijn afgerond. Ik begin met stuk 42/19, het Statenvoorstel Bestuursrapportage 2019. We doen eerst het voorstel en dan de moties. Dan begin ik bij de VVD.

De heer **Gremmen** (VVD): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **De Bie** (FvD): Wij zijn tegen met stemverklaring. Wij kunnen ons onvoldoende verenigen met het algemene beleid en de uitgangspunten.

De **plaatsvervangend voorzitter**: CDA

De heer **Thijssen** (CDA): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: D66.

De heer **Logister** (D66): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PvdA.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dit voorstel is aangenomen. Dan gaan we door naar motie 21, de motie 'Manifest Samen Doen - Samen Verder'. VVD.

De heer **Gremmen** (VVD): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **De Bie** (FvD): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: CDA

De heer **Thijssen** (CDA): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen met stemverklaring. Het is een sympathieke motie, maar wij zijn de afgelopen periode een weg ingeslagen waarbij de initiatieven voorop staan en niet het maatschappelijk middenveld, en die lijn willen we vasthouden.

De **plaatsvervangend voorzitter**: D66.

De heer **Logister** (D66): Tegen met stemverklaring. D66 vindt het altijd sympathiek om in gesprek te gaan en te blijven met de organisaties, maar wij zien het maatschappelijk middenveld toch veel breder dan alleen de ouderenbonden.

De **plaatsvervangend voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen met stemverklaring. Ondanks een aantal terechte zorgen in het manifest, is het bij onnodig veel overheden neerleggen van het sociale domein geen oplossing voor de geconstateerde problemen. Bovendien willen we ook niet opnieuw een doelgroepenbeleid invoeren.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PvdA.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Tegen met stemverklaring. Wij zien de maatschappelijke partijen breder dan in deze motie worden aangeboden.

De **plaatsvervangend voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan kan ik concluderen, ik kijk even snel naar links: deze motie is aangenomen. Dan gaan we door naar motie 22, de motie 'Stop voorrang statushouders'. De fractie van de VVD.

De heer **Gremmen** (VVD): Tegen met stemverklaring. Wij zijn van mening dat geen enkele groep voorrang dient te krijgen bij het....

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Ik wil u toch vragen nog eens goed naar de uitslag van de vorige stemming te kijken.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Er zal nog een keer geteld worden. Er zijn namelijk een paar afwezigen. Ik ga door met de stemming. Ik was dus bij motie 22, 'Stop voorrang statushouders'. VVD, u had gestemd...

De heer **Gremmen** (VVD): Ik was halverwege mijn stemverklaring.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, toen werd u onderbroken.

De heer **Gremmen** (VVD): Ik zou het graag opnieuw doen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, en u zei?

De heer **Gremmen** (VVD): Tegen met stemverklaring. Wij zijn van mening dat geen enkele groep voorrang dient te krijgen bij het toewijzen van huurwoningen. Wij constateren ook dat woningtoewijzing geen provinciale taak is, maar valt onder de bevoegdheid van elke individuele gemeente.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **De Bie** (FvD): Voor met stemverklaring. Wij hopen dat Den Haag een oplossing biedt voor de massa-immigratie.

De **plaatsvervangend voorzitter**: CDA

De heer **Thijssen** (CDA): Tegen, met dezelfde stemverklaring als de VVD.

De **plaatsvervangend voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: D66.

De heer **Logister** (D66): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PvdA.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Tegen met stemverklaring. Wij gaan hier niet over.

De **plaatsvervangend voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Voor de zekerheid. Deze is verworpen.

34/19 Statenvoorstel Partiële herziening PIP Windenergie A16

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan gaan we naar Statenvoorstel 34/19. Statenvoorstel Partiële herziening PIP Windenergie A16. VVD.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **De Bie** (FvD): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: CDA

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: D66.

De heer **Logister** (D66): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Van Diemen-Vereijken** (GL): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PVV.

De heer **Van den Berg** (PVV): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PvdA.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Tegen met stemverklaring. Bij de behandeling van het vorige voorstel hebben wij om diverse technische redenen tegengestemd. Daarom ligt het in lijn om ook nu tegen te stemmen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan kan ik constateren dat dit voorstel is aangenomen. Dan gaan

we door naar motie 23, motie 'Effectenmeting dicht bij elkaar geplaatste windturbines'. Fractie van de VVD.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Tegen met stemverklaring. Op grond van de ongetwijfeld correct uitgevoerde verklaring van de heer Van Merrienboer, gaan wij ervan uit dat alles al geregeld wordt zoals de strekking van de motie bedoelt. Daarmee is de motie voor ons overbodig.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **De Bie** (FvD): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: CDA

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Tegen met dezelfde stemverklaring als de VVD.

De **plaatsvervangend voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: D66.

De heer **Logister** (D66): Tegen met stemverklaring. Er is een duidelijke toezegging vanuit het college. Daarmee tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Van Diemen-Vereijken** (GL): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PVV.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voor met stemverklaring. Wij zijn in het algemeen tegen gesubsidieerde windenergie en tegen de bestuurlijke doordrammerij van dit college in het bijzonder.

De **plaatsvervangend voorzitter**: PvdA.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen met dezelfde stemverklaring als de VVD.

De **plaatsvervangend voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voor voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Deze motie is verworpen. Moment. Ik vraag een kleine schorsing zodat we zeker weten hoe er gestemd is.

Schorsing (17.22 - 17.23 uur)

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik heropen de vergadering. Hartelijk dank voor uw geduld. De motie 21 is aangenomen met 27 stemmen voor en 23 tegen.

Sluiting

De **plaatsvervangend voorzitter**: Hiermee zijn wij aan het einde van deze vergadering gekomen. Ik wil iedereen bedanken voor zijn of haar inbreng. De eerstvolgende Statendag vindt plaats op 11 oktober 2019. Graag wijs ik u erop dat morgen de Open Monumentendag is, dat is sowieso het hele weekend. In de hal van het provinciehuis, beneden, staan stillevenen van belangrijke momenten van 75 jaar geleden die Brabant hebben veranderd. Wellicht ook mooi om daar nog even een kijkje te gaan nemen. Verder verzoek ik u om uw sprekerspasjes te deponeren in de opvangbus bij de bodetafel. Ik nodig u van harte uit voor een drankje bij de Statenlounge en ik wens u allen een heel fijn weekend. Dan sluit ik deze vergadering.

De plaatsvervangend voorzitter sluit om 17.24 uur de vergadering.